RA-36381

TARTU ÜLIKOOL · UNIVERSITAS TARTUENSIS · 1632

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 1 Jaanuar 1913

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

Toomkooli passija: „Armas poeg, ma pean siit sellepäraſt lahkuma, et ma eeſtlane olen — õpi hoolega ja sinuſt saab kord tubli rüütel!“

i 262312 07

Inimesed kõnelewad liig wähe.

Otto Ernst'i järele.

Mis hirmutab inimesi kõnelemast? Kõige pealt kartus midagi rumalust ütelda. See kartus on põhjendamata. Rumalust kirjutada on kardetaw, see jääb paberile ja wist.ste leidub pedant, kes selle kallal nokka katsub. Kõneldud sõna aga libiseb nii kiireste kuulajate kõrwust mööda, et rumalusi kõneldes seda palju keegi ei märka. Ja kui ta tõeste labasusega on wä ja tulnud, mida märgati, siis ei tohi ta mitte lühidalt kõnelda. Parlamendi kõne, mis 5 tundi, pidukõne mis 3 tundi kestab — terwise joogil peale supi wõib ka tunniga katsuda läbi saada — niisuguse kõne sees peab ikka midagi leiduma, mis mitte rumalus ei olnud. Ja mis on siis lõpuli.kult rumalus? Kui rumalusi tõsise, wael parem ähwardaw-tumeda näoga ette kanda, siis on alles küsimus, kas see mitte sügawmõttelus ei ole. On terwe kirjandus olemas, mis se.est kahtluseste.elab.

Sellepärast ei tarwitse kõneleja kunagi karta labasusi ja banalsusi kõnelemast, mõtteid ette kandmast, mida wõ.b olla sajad tuhanded miljonid korrad on ütelnud.

Juba Mephisto on kahtlejaid kõnemehi julgustanud, kui ta ütleb: „Kes wõib mõnda rumalust, kes wõib mõnda tarkust mõtelda, mis eelmaailm juba mõtelnud ei oleks. Nii siis: midagi uut ei ole enam mõtelda ja kas mõte uus wõi wana on, see ei puutu asjasse. See on kõnelejale isegi kasuks wanu mõtteid ette tuua, sest nendega oldakse ikka kõige rohkem nõus, ainult worm wõiks niisugune olla, et kuulajad seda wana mõtet uues kuues ära ei tunne. Ja siis: mõte wõib kui wana tahes olla, ikka juhtub keegi, kellele ta uus on. Teatakse lugu meremehest, kes pikalt teekonnalt koju jõudnud ja wastutulewat juuti hurjutab, sest et juudid Kristuse risti poosid. „Aga see sündis juba ammu!" hüüdis juut. „Ja," arwas meremees, „aga mina kuulsin seda alles täna, kui maale tulin." Niisama on lugu ka mõtetega.

Niisama kergemeelne on karta oma mõtteid kõnes korrata. Paljud kõnelejad arwawad, et kui nad juba midagi ütelnud on, siis selle juurde kõnes enam tagasi ei tohi tulla. See on kõige pööraseм arwamine. Just wastupidi on õige. Kui kõneleja iga lausega ikka midagi uut ütleb, siis teeb see kuulaja rahutuks. Kõneleja peab aga oma mõtteid mitmesugustes teisendites ikka ja ikka jälle uueste meelde tu.etama. „Decies repetita placebit" — kümme korda korratud meeldib — ütleb juba Horazius.

Andekehw kõneleja ütleb: „Waen on kahjulik." Punkt.

Kõneleja, ke.ele Jumal armuline o.nud, ütleb aga: „Waadake, minu austatud kuulajad, waen on midagi niisugust, mis kahju t.eb." Lause on i.ma waewata 400% pikemaks läinud. Algaja kõnemees ütleb: „See on wõimalik," ehk „See wõib olla," „suur orator" aga ei lase mitte juhust mööda minna, et ütelda: „Ja, minu wäga austatud daamed ja herrad — tahaksin hea meelaga mõõndada, et see kõl igatahes, wõib olla, wäga wõimalik on." Ta ei ole sellega mitte ainult lauset 800 pr. p.kendanud, waid ka seda, mis ta ütelda tahtis, wiis korda kordanud!

Kujutage ette kõnelejat, kes koosolekul üles tõuseks, oma mõtte awaldaks: „Ühendus teeb tugewaks," ja jälle maha istuks. Inimesed naeraksid ta wälja. Misfugune lamba pea, ütleksid nad, ja niisugune mees tahab wolikogusse. Kui seesama mees aga paar tundi kõneleks ja oma mõtet, ühendus teeb tugewaks, kordaks, mõtet, mille wastu keegi ei waidle, siis oleks ta lugupeetud mees ja tema wastaskandidadid kukuksid läbi.

Mõtted on nagu heeringad: kus neid palju tuleb, langeb hind. Inimene, kes järjest mõtteid pillub, tüütab ära. Ka ei tarwitse kõneleja loogika peale suurt rõhku panna. Selle puudumist märkawad 1000 kuulajast waewalt paar. Fantastid, kes oma kõnet rütmuse, melodie, warjunduste ja stiilipeensustega tõsta mõtlewad, eksiwad kõne mõju poolest. Proosa on „sidumata

Kaks waenulist maailma.

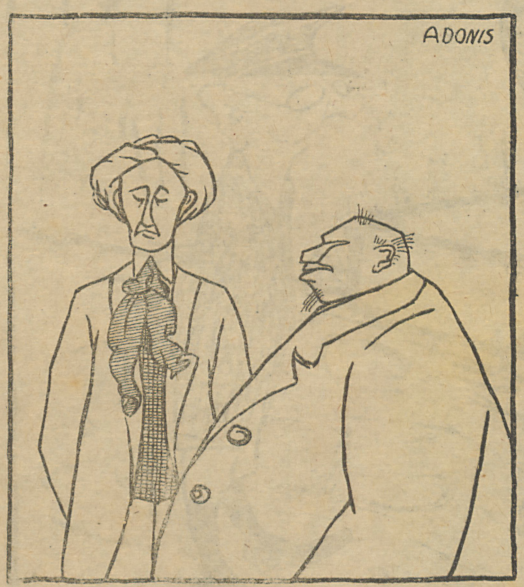

„Kas Teie, herra Tõnnikas, olete juba lugenud Eesti uuemaid algupäraseid draamasid ja novelliside."

„Oh ei... mina loen raha. Kellel raha ei ole, need loewad neid draamasid ja novelliside."

„Mulle näib, nagu hakkaks mu nina jooksma.“
„Jookse talle järele!“

„Lust. Bl.“

kõne ja miks peaks kõneleja siin ilmaaegseid siduwusi eneselе otsima.

Kudas kõneleja käsi läbirääkimistel käib, ei olene sugugi selleſt, kui hästi ja selgeste kõneleja oma mõtted awalikuks on toonud, waid selle järele, kas temale wastu rääkida tahtjaid on wõi mitte.

Misſuguse wärskusega astuwad inimeſed kõne lõpul üles, et kõneleja mõtteid ümber lükata ja mille wastu neil muud abinõu ei ole, kui ſee, et nad ainult ſedaſama kordawad, mis kõneleja ütles. Teiſed jälle kaitſewad kõnelejat, kuna nad juſt kõnelejale wastukäiwa ſeiſupaiga on omandanud.

Hiljuti teataſid lehed laewaſt, kes kanali awamiſeſõidu puhul mitu aega ſisſeſõitmiſega wiiwitama pidi, ſeſt et — awamiſe- ja terwituſekõned laewa lael lõppenud ei olnud. See näitawat jälle kord, kui puudulikus ſeiſukorras meie laewad pääſtepaatide pooleſt on, tähendanud keegi naljahammas. Kuid ſee nali ei tohi kõnelejaid hirmutada. Ei maksa sugugi kuwastada, kui Panama kanali awamine wäitawate piduköned puhul kuu aega wibima peaks ja laewad asjata läbikäimiſt ootaſid. Ja kui kanalideſt meie kõnelemiſe tarwiduſeks ei jatku, mis jaoks on meil ſiis terwet wiis ſuurt ilmamerd olemas?! Laewaſõiduks? Naeruwäärt. Kõnelemine on peaaſi, laewaſõit on plekk.

Keeleteadja.

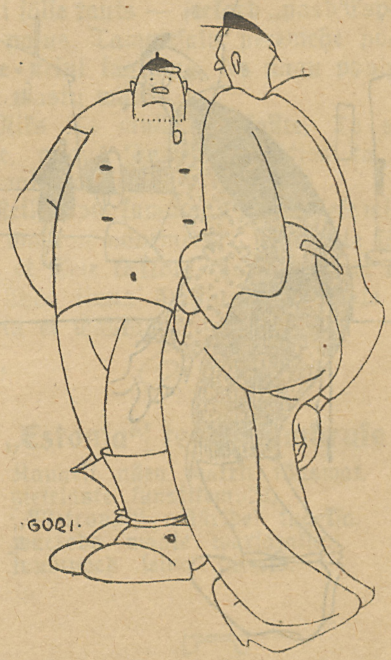

„Kuule, Juss, ſa oled ka kaks kuud kinni istunud ja rohkem Wene keelt kuulnud, kas tead kudas wennapoeg Wene keeli on?“
„Mis ſeal teada! — Sukin ſõn!“

Illa ſeeſama!

„Tead, Klaarake, meie ei peaks enam ooperi peale hooaja piletit wõtma. Seod ennaſt ja päraſt ſaad ikka ühte ja ſedaſama kuulda.“

„Nagu ſee mõni põhjus oleks! Mina olen ju ka ſeotud ja kuulen ſinu käeſt ka iga päew ikka ſedaſama!“

*

Hea tagajärg.

„Kudas magas Teie ema minewal ööl? Kas ta tegi minu nõuande järele ja luges arwuſid, kuni magama jäi?“

„O ja; ta luges kuni 18,314.“

„Ja ſiis? Jäi muidugi tugewaſte magama?“

„Ei, oli juba hommik ja ta pidi üles tõusma.“

*

Norm.

„Palju maksab naiſe toitmine?“ küſib noormees elutargalt abielumehelt.

„Arwudega ei ſaa ſeda ütelda.“

„Aga kudas ſiis?“

„Normal naine kulutab nii palju kui mees palka ſaab ja ſiis weel natuke üle ſelle.“

*

Palli peal.

Daame: „Ah, misſugune õnnetus! Nüüd olen ma juba jälle oma tuulelehwitaja koju unſtanud!

Herra: „Pole wiga, preili, ma wõin ju aegajalt Teile näkku puhuda! —ss.

Peaaegu küps.

„Ma wõiks ikke karskuseseltsi presidendiks hakata juba ka. Neli sorokunni olen täna juba kinni pistnud, aga silme ees ei ole weel kirjuks kedagi!"

Pidul.

Kusta Toom.

„Lubage, austatud neiu, Teie kõrwale istet wõtta. Teie olete, nagu näen, üksinda ja mina ka. Wõiksime wähe juttu westa."

„Hea meelega!" Neiu pi'us poolsalaja wõõra nooremehe poole, kes tema kõrwale tooli peale istus. Selle mehine ja wiisakas o'ek ning moodsad riided näisiwad neiu peale hästi mõjuwat.

„Küll aga wähe rahwast tulnud," algas noormees, „kas siinpool alati nii wähe inimesi pidudel käib? Pean tähendama, et ma siin päris wõõras olen. Ma olen Tammelt."

„Ah nii!" Neiu pii'us weel uudishimulikumalt kaaslast. „Mõtlesin ka kohe, et ega Te siitpoolt inimene küll ei ole, pole Teid enne weel näinud. Kudas seda nüüd ütelda, si'n ikka käib ka inimesi kaunis rohkeste pidul, kuid täna on wäga halb ilm, sellepärast ongi rahwast wähe."

„Noja, muidugi! Tantsust ei saa wist ka suuremat lõbu, naisterahwaid on wäga wähe tulnud."

„Jah. Kas Teie pool ka naisterahwad seltsipidude wastu nii tuimad on?"

„Wõi sealgi lugu parem on! Neidusid tuleb pidudele harilikult kõigest paari tosina ümber ja needki ei oska seal muud teha kui pinkidel istuda. Isegi tantsimisega saawad ainult enam haritud neiud korda. Nii on lugu igalpool. Ja see tuleb kõ'k hariduse puudusest. Tütarlap'ed ei ole ilmas midagi näinud — kooliharidus on neil wäga wä'ke, kirjandust nad ei armasta lugeda; kudas wõibki siis asi parem olla. Naisterahwad ei saa õiget kaswatust ega haridust ja ei mõista siis ka seltskonnas ja kodus kaunimat osa etendada ega waimliselt enamharitud ja -nõudjaid mehi kütkendada. Minu kodukülas on arwata kakskümmend wanapoissi, kellede ainel'ne kui ka perekondline elujärg neil lubaks abielusse astuda ia ometi ei tee nad seda. Miks? Kõik wastawad kui ühest suust: ei leia naisterahwast, kes oma waimuhariduse ja -omadustega huwitust suudaks äratada, wäikesi nõudmisigi täidaks. Naisterahwad peaksiwad ise oma kasu pärast sisemise inimese kaswatamise ja kaunistamise kallal tööd tegema. Ja siis —"

Noormees, kes nähtawaste kõnehoosse oli sattunud, harutas oma mõtteid edasi, selgelt ja arusaadawalt, meh'se, meeldiwa häälega. Neiu kuulas tema kõnet ning tema kaunis peakeses uitas mõte: „Kes ta peaks olema? Mis ta peaks olema?"

„Nõnda siis järgneb, et seltskond tütarlaste kaswatamise ja koolitamise peale kõige suuremat rõhku peaks panema," lõpetas noormees — wist mõne ajalehešt meelde jäänud sõnakõlksuga — ja päris siis: „Kas siinpool on palju kõrgema hariduse pälisi naisterahwaid? Teiegi wist olete?"

„Palju neid siin küll ei ole ja minu haridus ei ole ka suurem kui keskkooli oma. Aga wabandage minu uudishimu, kes wõi kust Teie sealt Tammelt olete? Mina tunnen sealt ka palju inimesi, kuid Teid ma ei ole enne weel näinud."

„Mina, —" wastas poi's nagu pool wastu tahtmist. „Mina olen Rannakülas Lalli talus, — olete wahešt seda nime enne kuulnud?"

„Ei ole."

„Ma olen seal aastasulane, — juba teist aastat. Ma saan hea palga, sada rubla raha, kaks paari pastlaid, wiis nael'a willu, ülikond töö-riideid ja kaks wakamaad põldu on ka, mida ma peremehe ajaga harin. Minewal aastal külwasin linu maha, sügisel sai saagi eest peaaegu kolmkümmend rubla puhast raha. Tulewal aastal tahan sealt ära minna," — jutustas poiss edasi ja silmas korraks neiu poo'e.

Sellega oli järsku suur muudatus sündinud. Kõik endine edwistus oli nagu maha pühitud, ta tõusis üles, tõmbas riided kokku, et need poisi

külge ei puutuks ja läks jahedalt lausudes: „Wabandage mind, ma pean ühe tuttawaga natuke rääkima," teiste piduliste sekka.

Algas tants. Pasunakoor põristas näitelawal „tuljakut" ja noored inimesed keerutasiwad röömsalt ümber. Ka meie tuttaw neiu ja noormees oliwad platsis. Noormees ei teinud talusulase seisusele sugugi häbi, ta tantsis nagu mõni noor jumal ja nii mõnigi küsis teise käest: „Kes ta peaks olema?" Kuid wähe oli neid, kes selle küsimuse peale wastata teadsiwad. Ka tema endine kena kaaslane silmitses teda mitu korda umbusklikult ja poolpõlglikult, mõnikord kui nende pilgud kokku juhtusiwad, arwas ta nooremehe näolt üleannetut pilkemuiget leidwat, mis tüdrukut weel enam äritas. Tantsu waheajal küsis ta ühe sõbranna käest: „Miili, kas sa tunned seda toredates riietes poissi; waata see seal?..."

„Muidugi! Kas sa ise teda ei tunne?" wastas teine naeratades ja kui sõbranna eitas, ütles ta: „See on Rannakülast, Tammesalu peremehe poeg; seesama kes ülikoolis käib ja niisuguseid maru-tükka teeb."

Kui jälle tants — seekord „pasd'Espagne" — algas, palus Tammesalu peremehe poeg endist kaaslase-neiut tantsima, kes nagu poolpõlglikult ta kutse wastu wõtt's.

„Miks Te mulle luiskasite, Te ei ole ju talusane, nagu kõnelesite," ütles ta wiimati poolsosinal poisile.

„Meil ei ole kummagil teinetei'ele midagi ette heita," wastas noormees, „sest te'ste käest kuulsin ma, et Teie kellkooli haridusega ei ole, waid ainult ühes linna õmbluskoolis olete käinud."

Neiu ei wastanud midagi.

Hüüe „Estonia" teatri ümbruse kohta.

Kaugelt näen teatrit tõuswat,
meielaste kunstitemplit,
„Metropol" müüridel tugeksa,
waekoda waate warjajaksa,
juudipoed seina katteks.

Pärnu linnaisa ahastus.

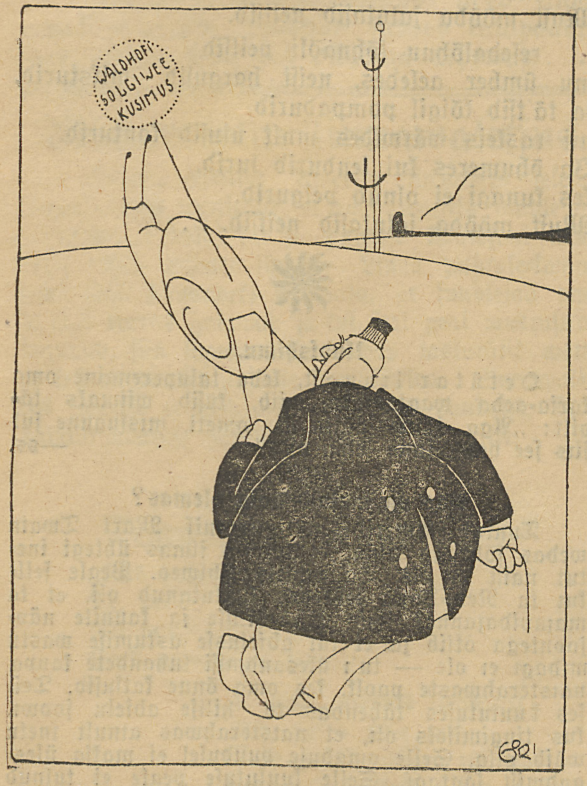

„Ai, donnerwetter, minu küll kõigest jõust tagasi hoidma, aga kui tema nii hirmsa kiirusega edasi tormama, siis minu hobu wiskab warsti wedru wälja."

Pühapäewalik meeleolu.

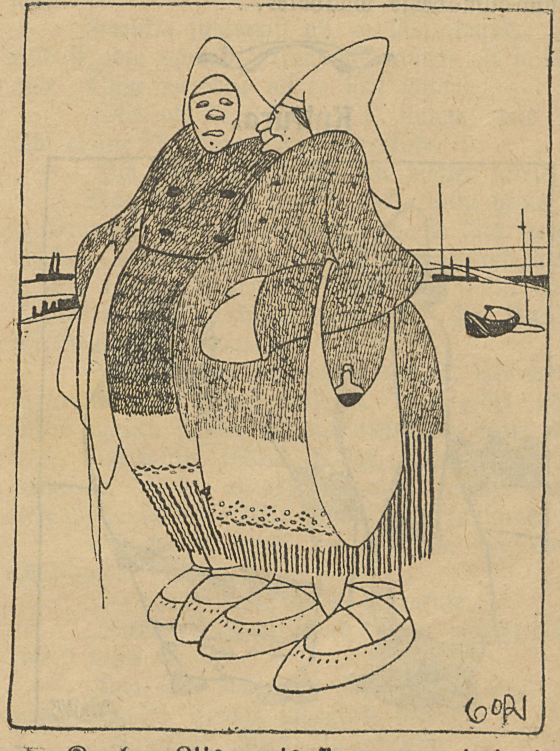

„Kuule, Liis, mis sin wana nimi õieti oo? Jenn wõi Juan?"

„Tööpää õikan teist ikke Jennus, aga pühapää, kui me kiriku lähme, siis Juanis..."

Kostümid Semmeringis uue-aasta ööl.

Peter Altenberg.

Ma nägin ookeri-kollase loor-riidest ülikonna, laia lilla sametipaelaga kaunistatud. Siis waatasin ma otsa jumaliku preili S-le . . . walge siidipilw, mida neljakandilised hõbe-litrid silmipimestawalt üle hõbetasid. Siis nägin ma pruuni proua seljas musta tüll-ülikonna, musta kaelakeega ja mustast sametist tulpiga rinnal. Kardinal-punane siidikleit, kaunistatud kardinali-punaste klaas-pärlitega. Tolmu hall, udu-hall tüll-kleit, laiade ooker-kollaste sametipaeltega. Erneroheline loorülikond piimahallide klaaspärlitega, pruunkollased orchideed rinnas. Naiste kingad. Siis nägin ma ühte — — — ma ei tea mitte, mis tal seljas oli; sest ma nägin ainult ta nägu, ta magusat, magusat nägu, selgete, särawate madonna-silmadega — — — Siis ütles mulle üks wanem naisterahwas: „Mul on õigus, ma panen kohe tähele, et selle noore naisterahwa tualett täieste Teie iseäralise ja liialdatud maitse järele on — — — !?!

„Ja muidugi," wastasin ma, ehk ma küll ei teadnud, mis tal seljas oli. — — —

„Näete nüüd, mis see tähendab, wälimuse järele otsust teha, mu armas?!?" — „Ja, kahjuks," wastasin mina ja unustasin enese madonna-silmadesse waadates. . .

Kultura.

„Ennäe imet, Madis, sul kohe sigaross suus!"

„Nojah! Tost saadik, kui ma endäle torukübara osti, om mul ka sigaross."

Õhtu Kadriorus.

J. Barbaruse*) järele Hunnius Punnius.

Must mööda jalutasid neitsid. . .
Mul meeldima lõid nende mäng'wad poosid
ja igal kuumal rinnal närbind roosid.
Nii järele jäid ainult elu proosid.
Must mööda jalutasid neitsid,

neil paled häbelikku puna näit'sid.
Kas kaasawara saawad kenad noosid,
et on neil silmad nagu kilutoosid?
Ah, loobuge must armu õnneloosid!
Must mööda jalutasid neitsid,

wast pilgu minu poole heitsid.
Mul nõiduslikud paistsid kerged wormid,
Kui lained, mida kiigutawad tormid,
kus walitsewad ulgumere normid
ja rändamas on wesipüksi tornid.
Must mööda jalutasid neitsid,

kui priskeid hääli poognad õhku heitsid.
Mind ennast tabada ei suutnud tantsutuurid.
Ja nagu unelewad tõlla-kuurid
mind nõidusiwad heljuwad konturid.
Kui südamesse tungsid armu puurid,
siis äratasiwad mind weker-uurid:
nii hääbuwad kõik tundmuste kulturid.
Must mööda jalutasid neitsid,

resedalõhnu lõhnaõli peitsid
mu ümber aeledes, neist hargusid miksturid,
ja täitsid kõigil pompadurid,
nii raskeis wärwides mult ujusid konturid.
Ja õhumeres kui lendurid surid,
kes kunagi ei olnud pelgurid.
Must mööda jalutasid neitsid. . .

Uudishimu.

Oetütar linnast, keda taluperenaine oma karja-aeda waatamata wiib, küsib wiimaks tädilt: „Aga, tante, näita siis ometi, missugune sul siis see hapupiima lehm on?" —ss.

Kas on inetuid naist olemas?

Tuntud Amerika naljakirjanik Mark Twain wedas sõbraga kihla, et terwes ilmas ühtegi inetut naist ei ole. Ta wõitis kihlweo. Peale selle kui ta New-Jorki lehtedes kuulutanud oli, et ta majapidajannat ilusa kehaehituse ja kaunite näojoontega otsib ja et tal abielusse astumise wastu midagi ei ole — tuli ülesandmisi tuhandete kaupa naisterahwaste poolt, kes oma õnne katsusid. Teises kuulutuses tähendas ta hilise abielu soowi, kus tingimiseks oli, et naisterahwas ainult inetu wõib olla. Selle omaduse puudusel ei maksa ülesandmist saatagi. Selle kuulutuse peale ei tulnud ühtegi soowiawaldust.

*) Waata „Noor-Eesti" Album IV.

Kihnlane linnas.

„Päris käest ära lähwad need linna rouad ja reilid. Käiwad suured kalapaadid käes, teab, keda nad püüdma lähewad . . ."

Wabameelne linnawalitsus.

Kusagil wäikses Amerika linnakeses seletas linnawalitsus awalikult, et tema awalikku suudlemist uulitsatel ei keela, kui see puhtuse komisjoni määrusid tähele pannes sünnib. Linna puhtuse-komisjonil jääb ülesandeks walwata, et suudlejad oma huuled korras hoiawad ja kui seal peal mustust on kogunud, siis soowitatakse puhas taskurätik wõtta ja sellega huuled ilusaste ära pühkida. Linnawalitsus loodab, et neid määrusi tähele pandakse, kuna ekstijaid mustuse pärast wastutusele wõetakse.

Wanapiiga wanadusest.

„Kas palju wanem olete
Te, preili, oma õest?"
Nii tantsupidul küsiti
Kord wanapiiga käest.

Ja piiga wastas hooletult:
„Ah, palju pole just,
Waid ainult mõned tühised
Kolm-neli kuukest wist."

Wabalt A. O. järele Van Cook.

Ja nõnda edasi...

Kaks jutustust meie ajast.

Auto.

Wiimaks oli neil auto. Aastate kaupa oli see nende soowide tipuks olnud.

„O, üks auto, kui meil oleks auto. . ."

Aga ei saadud. Ei saadud, ehk igatsus selle järele küll juba kolmekümne hobuse jõuliseks oli tõusnud. Wiimaks julges mees kardetawalt spekulerida — ja auto sõitis koju.

Nüüd on neil auto juba weerand aastat.

„See on ikka tõepoolest tore asi, autoga sõita?" küsisin mina.

„Jumalik," ütlesid nad.

„Mis näituseks on jumalik?"

„Mis? Noh näituseks: sõidame hommikul Tallinnast wälja, sööme lõunat Rakweres, joome kohwi Paides . . .

„Hm."

„Ja õhtuks oleme jälle kodu."

„Hm, imelik — aga siis?

„Siis? Mis siis weel? Ma karwan, et sellest juba küllalt on."

Sisalik.

Tal oli jälle kord tung olnud pool ilma läbi rännata. Nüüd pidi ta sellest jutustama. Ta tegi seda.

Imelikka juhtumisi oli ta läbi elanud. Haruldasi asju näinud. Unustuse rannal oli ta istunud. Onne meredest oli ta läbi sõitnud.

„Mis oli kõige kõrgem ja ilusam, mis teie läbi elasite?" küsis wäike tüdrukuke.

„Hm, kõige ilusam?" Ta mõtleb järele.

Mägestikus oli kalju. Selle kalju peale oli ta istunud. Kolm sammu alla poole läks teerada mööda. Kuna ta millegi peale ei mõtelnud ja midagi ei igatsenud, ronis kusagilt urkast sisalik wälja. Ta oli roheline ja sinaka peakesega. Ta sätendas nii lõbusalt ja kawalalt.

Siis läks teerada mööda tüdruk, läks mööda ja laulis. Ja sisalik kuulatas. Ta wõis näha, kudas sisaliku sinikas pea aeglaselt sinna peale pöördus, kuni laulja tüdruk kadus. Pahemalt poolt paremale. Seda ei ole ta weel kunagi warem näinud, et inimese häält nõnda wõib kuulatada.

Siis waikis mees, kes maailma oli ümber rändanud.

„Ja siis?" küsis wäike tüdrukuke.

„Siis? Siis ei olnud enam midagi, lapsuke," ütles ta.

„Aga seda wõite siit pool wersta eemal niisama näha!" hüüdis tüdrukuke petetult.

„Igatahes" ütles ilmarändaja ja nikutas järelmõtlikult pead.

Uue aasta idealid.

Kui Bernhard Linde uue „Estonia“ direktoriks saab ja mina esimeseks armastajaks, siis muretsen ka mina enesele ühe korraliku „tremoo“.

Wastutaw toim. T. Kurrikoff. — Wäljaandjad B. Mäns ja Dr. J. Luiga. — A. Perk'i trükk Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 2 Weebruar 1913

Paruni juures.

„Noh, seda mina sinule ütlema, lontrus, kui sa minuga rääkima, siis peama waiki olema!“

Weidrad paberirahad.

Erwin Roseni järele Ricaudet.

Taluomanik Jenkins Pittsvillest Pennsylvania riigis istus täielises hingerahus raudteevaongis ja ei suutnud Philadelphiasse jõudmist sugugi ära oodata. O! Taluomanik Jenkins oli toredas tujus. Rikas ihnuskael, kelleşt Pitsville taluomanikud (ja need olid ise ihnsad!) rääkida teadsid, et tal ainult sellepärast nii kuri nägu ees olewat, et peale tema ka weel teistel raha taskus on — ihnuskael oli enesega nii rahul, et ta lehepoisilt rongis ajalehe ostis ja talle ühe centi asemel koguni kaks andis. Jenkins oli tõeste jootraha andnud! Oho! Jenkins naeratas rahul olles. See oli aga ka tõeste midagi toredat! See kuulutus oli tõeste õiglane ja usaldataw! Mitte pettus, nagu see, mille hiljuti keegi häbemata inimene „Pittsville Leaderis" oli awaldanud: „Ühe dollari sissesaatmise eest ütlen ma tänu pärast igaühele, kuda hõlpsaste raha wõib teenida." Pool Pittsvillet tungis postkontoris luugi ümber, et mees mehe järele oma dollari sisse maksta. Jenkins niisamuti. Kahe päewa pärast sai ta postkaardi: „Wäga lihtsalt. Tehke nii, nagu minagi tegin!" Niisugune jultunud mehike!

See kuulutus oli aga koguni teistsugune. Jenkinsil oli ta weel täitsa sõnasõnalt meeles: „Mees, kellel tore mõte, otsib kapitali. Tarwis on tuhat dollarit. Ettewõte on kindlustatud. Wähemalt sada protsenti kasu ühe kuu jooksul. Pakkumised saata: postkast 1427, Philadelphia." Jenkins oli ka selle adressi peale kirjutanud ja kirja teel wastuse saanud, et ta Philadelphiasse tuleks ja raha kaasa tooks. Ta pidada asja niiwiisi korraldama, et ta teisipäewal peale lõunat kella kolmese rongiga pärale jõuaks. Tema (see mõttega mees) toowat ta ära ja hoidwat tundemärgina pahemas käes dollarilist paberiraha...

Rong weeres müriſedes Philadelphia raudteejaama esisele. Rutates ja kiirutades tõttasid reisijad wäljakäigu poole. Wiimasena tuli kõheledes taluomanik Jenkins. Laial sammul astus ta treppi mööda alla. Tema pilusilmad otsisid pahemalt ja paremalt poolt meest, kes roheliſt paberiraha käes hoiaks. Seal koputas keegi talle õla pihta.

„Tere, herra Jenkins Pittsvillest!"

Jenkins pööras ümber. Tema ees seisis tore noormees, kes kergelt kübarat kergitas ja talle naeratades käe wastu sirutas. Lahkises käes hoidis ta hooletult dollarilist paberiraha.

„Rõõmustab mind Teid tundma õppida, herra Jenkins. Minu nimi on Robertson. Kudas Teil sõit läks?"

„Oho," kogeles Jenkins. „Kust Teie teate, et ma Jenkins olen?"

Noormees näitas sõnalausumata suure, tulipunase reisitasku peale, mida Jenkins käes hoidis. Selle peal seisis walgete tähtedega maalitult: „C. F. Jenkins, Pittsville."

„O!" ütles Jenkins juhmetult. „Teie olete — olete küll wist see mõttega mees?"

„Ja muidugi, ma olen see mõttega mees. Ja see mõte on pealegi weel koguni tore ja peenike!"

„Ega see ometi pettus ei ole?"

Nooremehe näole ilmus piirita imestuseilme.

„No-noh, mr. Jenkins!" sõnas ta etteheitwalt.

„Wabandage, olge head, wabandage!" ütles Jenkins ruttu. „Teate, mind on ka nii sagedaste määritud!"

„Seejuures ma ei kahtle!"

„No-noh?"

„Kahtlemata! Praeguſel ajal on kelmisid küllalt liikumas."

„Täitsa õige!" sõnas Jenkins, „maailm on tänapäew ütlemata halb. Teie meeldite mulle. Nii siis, mis mõte Teil on? Asume äri juurde. Äri on äri!"

„Jah, aga mitte siin uulitsal," naeratas mr. Robertson. „Tulge, ma tean ühte kena, waikset kohta, mis minu sõbra oma on."

Ühel meelel sammusid mõlemad Broadstreeti mööda üles. Wiie minuti pärast pööras noormees pahemale poole ühte wäikesse uulitsasse ja seisatas ühe maja ees, mille eeskülg üles teise elukorrani ühe tuttawa õllewabriku hiiglasuure, ülekullatud sildiga ilustatud oli.

„See on Billy Maguires'i salong," seletas noormees, „meie wõime siin wäikse toa saada ja täitsa segamata juttu ajada."

Nad astusid sisse.

„On kõrwaltuba waba, Billy?" küsis mr. Robertson.

„Ja muidugi! Minge aga sisse."

Kui teenija klaasid oli toonud, naeratas noormees ennast mõtles tooli peal tagasi ja waatas Jenkinsile tähelpanelikult otsa. Wiimaks sõnas Robertson:

„Teate, see lugu on nimelt weider."

„Oho? Weider? Mis on weider?" küsis taluomanik Jenkins.

„Wäga weider," kordas mr. Robertson. „Noh, ma tahan selle loo ära jutustada. Teie olete tark mees, ja ma usun, et Teie head äri oskate austada, kuigi see weider on."

„Täitsa õige!" tõendas Jenkins.

Hooletult tõmbas noormees oma rinnatasku pakikese paberirahasid wälja ja ulatas selle Jenkinsile."

„Mis Te selle kohta ütlete?"

Jenkins waatles paberirahasid hoolega.

Kunstnikud oma wahel.

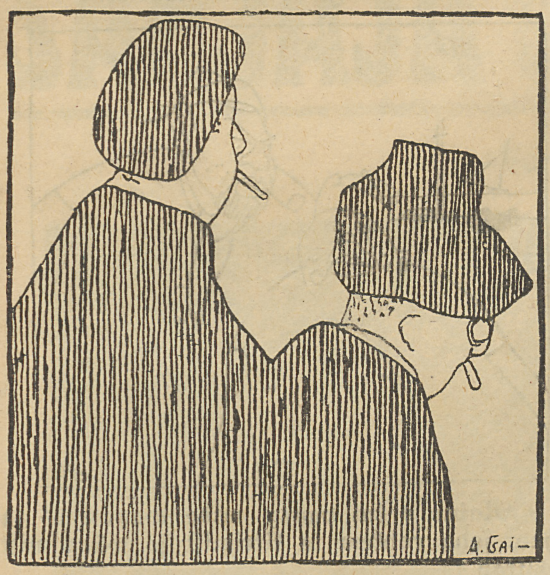

„Ja mida küll inimesed ei ole wälja mõelnud: traadita telegrafi, suitsuta püssirohu automobili . . ."

„Nüüd aga ootan ma weel ühte algupäralist ülesleidust . . ."

„Missugust siis?"

„Kaasawara naiseta."

„Noh, need on tuliuued dollarilised paberirahad, ma ei näe siin midagi weidrat!"

Noormees naeratas kannatlikult.

„O, teate, need paberirahad on aga tõeste weidrad. Weider on nimelt see, et ma Teile tuhande dollari eest wiistuhat tükki wõin müüa! Näete, selles seisabki nali!"

„Oho!" sõnas Jenkins. „Oho! — see on igatahes õige weider!" Siis kumardas ta üle laua ja sosistas õige tasa:

„Wõltsitud?"

„Muidugi!" sõnas mr. Robertson rahulikult. „Aga mees, kes need dollarilised paberirahad teinud, tunneb oma äri. Neid rahasid wõtab Teie käest iga pank wastu. Ma teen Teile ühe ettepaneku. Ma usaldan Teile kaksküminend tükki. Laske nad läbi katsuda. Ja ma wean kihla, et Teil kusagil sekelduši ette ei tule. Tunni aja pärast saame meie siis jälle kokku. Olete nõus?"

„Allright!" sõnas taluomanik Jenkins.

Kõige pealt läks ta sigarikaupluesse ja ostis omale kolm sigarit kahekümnewiie centi eest. Müüja heitis krabisewa paberiraha peale waewalt pilgu ja andis seitsekümmend wiis centi tagasi.

„Hea," naeratas Jenkins rahul olles.

Siis ostis ta ühes kaubamajas ühe dollari ja kümne centi eest õlekübara ja andis selle wastu kaks paberiraha. Talle anti wiibimata ühekskümmend centi tagasi.

„O, küll on aga maailm rumal!" irwitas Jenkins iseeneses.

Siis läks ta panka ja pööras kassahoidja poole:

„Noormees, ma sain wahetamise juures tuliuued paberirahad, mis mulle weidrad ette tulewad. Olge head, kas Teie mitte järele ei katsuks, kas need rahad õiged on wõi mitte?"

Kassahoidja wõttis rahad, tunnistas neid hoolega ja waatles siis läbi suurendusklaasi.

„Proow on õige," sõnas ta. „Muidugi on nad õiged. Kuid panga pea-kassahoidjale ei öelda mitte „noormees", Te wana . . ." (wiimase sõna ütles ta segaselt wälja).

„Tänan wäga!" ütles Jenkins.

Wäljas panga ees jäi ta seisma ja patsutas omale kintsu pihta, nii et see aina laksus.

„Jenkins, wanapoiss, missugune äri! Nüüd on aga asi tõeste weider!" pomises ta rahul olles iseeneses.

Siis ruttas ta otseteed Broad-streeti juures olewasse põikuulitsasse. Salongi juures sai ta mr. Robertsoniga kokku, kes toredat musta käekotti kandis.

„Teie olete punktipealne, herra Jenkins. Noh, ja . . ."

„Allright! On Teil materjal kaasas?"

Mõlemad astusid kõrtsi.

„Kõrwaltuba on kahjuks ära wõetud," pomises peremees.

„Noh, see ei tähenda midagi," seletas noormees, „meie wõime endi asja ka siin ära õiendada. Paberirahad on siin minu käekotis, kümme pakki, igaühes wiissada tükki, hoolikalt kokku köidetud. Awage endi reisikott ja ma loen nad Teile sinna sisse."

Jenkins awas oma suure reisikoti, ja noormees luges kümme pakki sinna sisse. Jenkins andis talle selle eest tuhat dollarit suuremates paberirahades. Taluomanik hiilgas rõõmu pärast. Ta tundis esimest korda oma elus nagu tänulikkust . . .

„Jumalaga," sõnas mr. Robertson, „ma pean kusagile ruttama. Siin on minu adress, kui Te pärastpoole rohkem soowite."

Imetoredas tujus tõttas taluomanik Jenkins raudteejaama poole. Kui ta omale sõidupileti oli ostnud, istus ta ootesaalis pingi peale. He! Missugune äri! He, tema, see taluomanik Jenkins, oskas juba head juhtumist kasulikult tarwitada! Muidugi otsib ta selle tubli noore mehe mõne aja pärast jälle üles! Kudas see adress ometi oli? Ta awas ümbriku. Ümbrikus oli kaart. Selle mõlemal küljel aga hiilgas ilmsüüta puhtus. Mitte sõnagi ei seisnud seal!

„See on aga weider!“ mõtles Jenkins iseeneses. „Pagana ettewaatlik lind, see Robertson. Noh, küllap ta mulle juba kirjutab, kui tal jälle tagawara on!“

Pea-asi oli aga nimelt, et tema, Jenkins, nüüd hulga weidrate paberirahade omanik oli. Ta silitas õrnalt reisikotti. Ta waatas aralt ümber, kas teda ehk keegi tähele ei pane. Siis ei suutnud ihnuskael kiusatusele enam wastu panna, ja ettewaatlikult awas ta reisikoti ning wabastas paki nööridest...

Ta silmad läksid pärani lahti. Juuksekarwad tõusid ta pealael püsti. Nüris arusaamatuses wiibisid ta pilgud tarretanult awatud paki peal. Sest dollariliste paberirahade asemel oli seal ainult puhas, walge paber!

Jenkins oigas. Hirm nööris tal kõri kinni, kuna ta wärisewa käega teised pakid lahti kiskus. Paber, paber — ainult walge, trükkimata paber!

Jenkins oigas. Hirm nööris tal kõri kinni, niisugune südameta, autu petis! Weidrad paberirahad! O! Ta sai korraga asjaloost aru! Proowid olid õiged dollarilised paberirahad olnud. — Weider oli rahade juures nimelt see — o! — kui see Robertson nüüd siin oleks!

Opetab wälja!

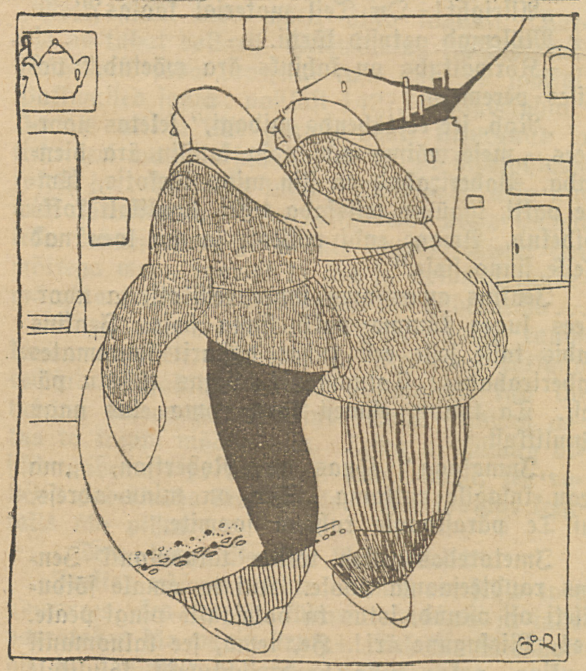

„Kui su wanal õpipoissi tarwis o', siis mu poiss wõib tulla küll... Ta ei suitseta, ei mängi kaarta, ei joo wiina ega kedagi...“

„No noh, saab toime! Saada aga poiss meile, küll mu wana ta juba wälja õpetab!“

Mõttetargad oma keskel.

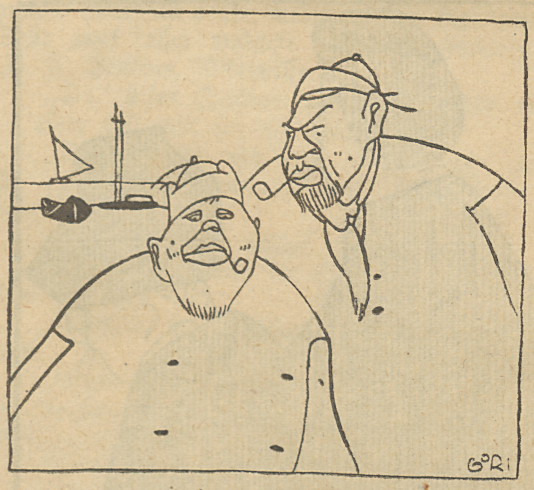

„Naine o kui paat; mida wanemaks ta läheb, seda rohkem ta kittimist ja wärwimist tarwitab.“

Nagu nõrgameelne kihutas ta Broad-streeti mööda alla ja tormas kõrtsi.

„Mind on petetud!“ möirgas ta.

Peremees irwitas:

„See on wäga kahetsemisewäärt!“

„Teie kõrtsis on mind petetud! Kes on see Robertson? Kus on see Robertson?“

„Ma ei tunnegi teda üleüldse!“ sõnas peremees.

„Ka Teie olete petis!“ karjus Jenkins meeletult.

Peremees tõmbas kõrtsileti alt hooletult kepi wälja. Jenkins lõi silmad kepi peale ja tormas wälja.

„Kuulge!“ karjus ta nurga peal seiswale politseinikule, „kus on politseiwalitsus?“

„Kolm maja otse edasi, kaks paremat kätt, üks pahemat kätt, keskel,“ sõnas politseinik.

Jenkins kihutas, nii et ta kuuehõlmad lehwisid. Siis hakkas ta aeglasemalt jooksma. Siis jäi ta seisma. Siis tõmbas ta oma suure, punase taskurätiku wälja ja pühkis enesel higi otsaesiselt. Kudas pidi ta asjaloo politseis ära seletama? Ta ei wõinud ju ometi ütelda, et ta wale — Ei, see ei läinud mitte! — Ah — Keegi politseinik koputas talle õla peale:

„Teie ei tohi uulitsal mitte nii waljuste wanduda!“

Ja õige, õige tasa hiilis Jenkins raudteejaama tagasi.

Sestsaadik on taluomanik Jenkins meelehaige. Kui ta nimelt roheliist dollariraha näeb, saab ta ägeda wihahoo.

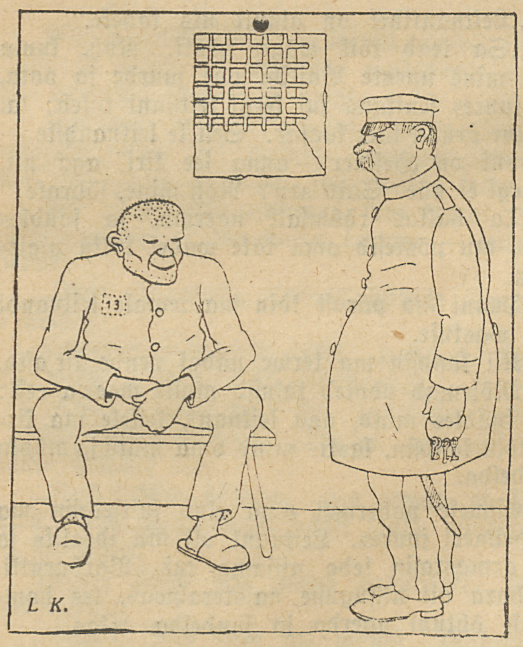

„Teie abikaas on wäljas ootamisetoas ja tahab Teiega köneleda."

„Ei, ei! Ütelge temale, et ma wälja olen läinud." „Ük."

Kirjandusline wägitegu.

Tuntud Tallinna kirjastuse-ühisus sai hiljuti järgmise kirjaliku ettepanekuga austatud, mis küllalt wäärt on, et seda laiemas ringis tuttawaks teha. Kiri käib sõna-sõnalt — kirjawiisi ja stiili muutmata — nõnda:

„Austadut Herra'd!

Tutwustades eesti kirjandusega, mina jõudsin kindla arwamisele, et eesti keeles ei ole weel Leo Tolstoi täjeliku kirjatööde kogu ja tõlkisin eesti keelde kõik tema kirjatööd. Lootes et eesti wennad ka näitawat oma armastust suure genja wastu, mina pakun Teile seda kirjatööde kogu wälja anda (See saab olema kõige algupäralisem töö eesti kirjastuses).

Kui Teje olete minu ettepanekuga rahul, siis palun kirjutata minule wiibimata wastus... Seega teeksite mind oma kõige suuremaks tänuwõlglaseks. Austades X. X.

P. S. Kui teje olete wõtnud enese sihiks täiendada eesti kirjandust, siis wõite minu käest saada enesele hääd tõlke-kirjatööst."

„Sarjaja" toimetus jääb iga susega ootama Leo Tolstoi „täjeliku" kirjatööde kogu ilmumist, et ka oma poolt armastust üles näidata suure tõlkija-„genja" wastu, seda enam, et — nagu tõlkija ise ütleb — „see saab olema kõige algupäralisem töö eesti kirjastuses".

Lellenaine Barbara.

Roda-Roda järele H. Möldre.

Mu wanematel sai minust juba nii willand, et ühel ilusal hommikul ema minu lellenaise Barbara ja lelle Joonase juurde saatis. Enne ärasaatmist andis ema minule pakikese, kus särk ja taskurätik sees olid, ja ühe guldeni*); isa ei andnud midagi, peale käe — jumalaga jätmiseks.

Ta käskis mind weel paluda, et lell ja ta naine selle üle ei pahandaks, et mind sinna saadeti, ja lubas warsti mind sealt jälle ära tuua.

Kui ma sugulaste juurde jõudsin, teretasin wiisakalt, nagu see hästikaswatatud poisikesele kohane, kuid keegi ei pannud mind suuremat tähelegi.

Lell kõndis pikkade sammudega tuba mööda edasi-tagasi ja heitis wahetewahel wihaseid pilkusid naise peale.

Paar minutit seisin ma ja ootasin, kannatlikult; kui aga sest waikimisest küllalt sai, ütlesin ma:

„Kas teie tülis olete wõi?"

Lellenaine Barbara hakkas kõwa häälega naerma, tädimees jättis silmapilguks oma jooksmise järele, mõtles natuke ja läks toast wälja, ust enese taga kõwaste kinni lüües. Sel päewal ei näinud ma teda enam.

„Tule siia, pojake," ütles Barbara mulle. „Ma tahan, et sa näeksid, et ma niisama kuri olen kui lell, ja et ma sind armastan."

Neid sõnu kinnitas Barbara õrna suudlemisega.

*) Gulden on 100 kreutseri, umbes 78¾ kop. Tõlkija täh.

Praktikalikult.

„Miks sa, Madis, peale ei hakka?"
„Ootan sula ilma."

„Jugend".

„Kui wana ſa oled, lapſuke?“

„Üheteiſtkümne-aastane.“

„Kudas? Juba üheteiſtkümne-aastane. Noh, pojake, kui ſa nüüd kiireste kaswama ei hakka, ſiis ſinuſt ſoldatit ei ſaa.“

Ja Barbara lobiſes rõõmſalt edaſi.

Ta meeldis mulle wäga; ma istuſin ta jalgade ette pingi peale, panin pea ta põlwede peale ja wahtiſin armastaja ſilmadega ta otſa.

Nüüd alles nägin ma, kui ilus ta oli; tal olid iluſad ſalgus juukſed, walged hambad ja imeiluſad augukeſed põskedes.

Ma ütleſin temale, et ta ilus on ja et ta wäga hästi mind muſutab, hoopis teiſiti kui teiſed lellenaiſed.

Mu tähendus tegi ta weel lõbuſamaks.

„Tänan wäga, sõbrake, komplimendi eest,“ ütles ta, „aga kas ſa ka mu sõna kuuled?“

„Muidugi, lellenaine.“

„Kui ma ſind kuhugi ſaadan, kas ſa lähed ſiis ja ei räägi ſelleſt sõnagi kellegile?“

„Muidugi, lellenaine, ei räägi.“

„Ka mitte lellele?“

„Noh, temale ma küll ei räägi,“ wastaſin ma nagu põlates.

Barbara ſurus mu eneſe wastu ja ütles, et ma tubli poiſs olen.

Jah, ſel minutil — wannun ma — oleksin ma tema eest tulde wõi wette hüpanud.

Järgmiſel hommikul ajas ta mu ſuure naeruga üles.

„Noh, kas ſul häbi ei ole nii kaua magada?“

Ma panin eneſe ruttu riidesſe ja jooksin lellenaiſt taga otſima.

Ta istus peegli ees ja kammis juukſeid.

Lellenaine Barbara ei teadnud arwatagi, kui „hädaohtlik inimene“ ma juba ſel ajal olin, ja ei häbenenud ſugugi minu juuresolekul omale teiſi riideid ſelga ajada. Kui ta riides oli, ütles ta kawalalt:

„Noh, Alex, ma tahan näha ſaada, kas ſa ka tõepooleſt nii tark poiſs oled, kui ſa wälja näitad, — ſäh raha, mine otſi Baitſhi pood üles ja osta eneſele kompwekki.“

Ma leidſin warsti Baitſhi poe üles, oſtſin maiusasju ja tulin jälle koju.

Aga lellenaine ei uskunud, et ma kompwekid juſt Baitſhi poeſt tõin ja nõudis, et ma temale ära ſeletaksin, misſugune habe Baitſhil oli. Lõpuks tuli wälja, et ma õiges kohas olin käinud.

„Noh, aga nüüd, mu sõbrake, ütle mulle, kui ſa tead, misſuguſt uniwormi kannawad ülemleitnandid?“

„Neil on kummagil pool krae peal kolm tähekeſt.“

„Aga mis wahe on nende ja leitnantide wahel?“

„Leitnantidel on ainult üks täheke.“

„Sa tead kõik wäga hästi. Noh, kuula ſiis: mine uueste Baitſhi poe juurde ja oota, ukſe juures ſenikaua kui keegi leitnant tuleb; tal on ſuur pruun koer kaaſas. Sellele leitnandile — ta nimi on Helmer — anna ſee kiri, aga nii, et keegi ei näe. Said aru? Noh mine, sõbrake!“

Ta hakkas rõõmſalt naerma, ja ſuudles mind, mu põskeſid oma käte wahel kokku pigiſtades.

Tunni aja päraſt tõin ma temale leitnandi käeſt wastuſe.

Nii kandſin ma terwe nädal nende kirjaſid.

Mõlemad pooled taſuſid mulle waewa eest: tädi ſuudles mind, aga leitnant, kellele ma kirjad koju kandſin, laskis mind oma mütſi ja mööka waadelda.

Eſimeſe paberoſſi oma elus ſuitſetaſin ma ka Helmeri juures. Leitnant oli mu idealiks ja ma armastaſin teda niiſama kui Barbaratki. Barbara oli niiſugune naisterahwas, kes hommikuſt õhtuni naerda ja ſuudelda oskas.

Lõunaſöömiſe ajal ei kannatanud ma lelle Joonaſe ſealolekut, ſeſt et ta kõige aja kurwalt waikis. Aga Barbara ei hoolinud tema kurwaſt meeleoluſt midagi — ta naeris nii tihti ja lobiſes minuga.

Ta lõbus olek äritas lelle; ſee tõukas ſõõginõuſid ja kirus teenijaid.

Aga ükskord ſõime meie minu ſuureks rõõmuks ilma lelleta lõunat. Lell oli koduſt ära ſõitnud.

See päew läks wäga lõbuſalt mööda, meie müraſime ja jooksime tubaſid mööda, ja õhtul, kui ma magama heitſin, olin ma wäga wäſinud. Korraga äratas mind keegi keſkööajal üles.

„Sina oled, Alex?“

Ma tundſin lelle Joonaſe häälest ära.

„Jah, lell, mina.“

„Kas ſul tikku on?“

„On, lell.“

„Noh, pane ſiis lamp põlema! Ja ära kolista, narr!“

Waewalt ſain ma lambi põlema panna, kui Barbara naeruliſe, magamiſeſt punetawa näoga ukſe läwele ilmus.

„Tere, Joonas! Sina? Ma arwaſin, et waras nii taſakeſte hiilib.“

Lell ei wastanud midagi, wõttis pahema käega laua pealt lambi ja korraga ſilmaſin ma, et tal paremas käes rewolwer oli.

Kui ta toaſt ära läks, tõuſis mul kahtlus, ja ma hakkaſin kartma. Waewalt ſai ta üle teiſe toa läwe astuda, kui ma Barbara karjumiſt kuulſin.

„Alex, appi, appi!“

Ma tormasin selle hüüdmise peale teise tuppa ja nägin, et Barbara mõlemate kätega lelle paremast käest kinni hoidis.

Selsamal ajal kerkis seina ääreſt pikk, walge mehekogu üles, lõi tugewa hoobiga rewolwri lelle käest maha ja surus lelle wastu seina.

Lell hoidis ikka pahemas käes lampi. Pikk meesterahwas oli mu wana tuttaw — leitnant Helmer.

„Jäta ta rahule, Otto!“ hüüdis Barbara ja naeris.

Leitnant laskis lelle lahti. Lell pani lambi laua peale ja astus leitnandi juurde.

„Kuulge, mis Teie siin nii hilja teete?“

Mina panin enesele selsamal ajal niisamasuguse küsimise ette.

„Noh,“ ütles leitnant, „ma arwan, et Teie, herra Roda, isegi wäga hästi teate, mistarwis ma siin olen.“

Helmer ütles seda wäga rahulikult. Barbara naeris.

„Palun Teid kohe siit majast lahkuda!“ hüüdis lell. „Kohe, kas kuulete?“

„Ma kuulen, herra Roda, olge rahulik. Kui Teie nii karjuma hakkate, köidan ma Teid laua külge ja hakkan Teie abikaasaga kõrwaltoas einet wõtma. Aga parem lahkume rahus — sellepärast luban ma enesel riidesse panna.“

Ja leitnant hakkas ennast rahulikult riidesse panema, tõmbas saapad jalga ja nuriſes, et need halwaste on tehtud, pani mundri selga ja mõõga kaela.

Lell Joonas kaotas kannatuse.

„Noh, kas saate ju ükskord riidesse?“

„Kohe, herra Roda! Lubage mind Teile Teie rewolwrit tagasi anda.“

Leitnant wõttis rewolwrist kõik padrunid wälja ja andis ta wiisakalt lelle kätte. Siis lisas ta juurde:

„Padrunid saate homme kätte.“

Barbara hakkas lõbusalt naerma.

„Palun Teid kohe ära minna,“ ütles lell wihast kahwatanud näoga.

„Kohe, kohe, herra Roda. Teie peate mulle ausõna andma, et Teie seda naisterahwast ei puutu.“

„Noh, see on juba liig! Palun Teid ära minna! Mingisuguseid lubamisi ei mõtle ma anda!“

„Ära karda, Otto,“ ütles tädi. „Alex jääb ju minu juurde.“

Sellejuures silitas Barbara hellalt minu pead.

Leitnant läks kannuseid kõristades ära. —

Järgmisel päewal tuldi mulle järele ja wiidi koju.

Lellenaist Barbarat nägin ma weel kord kaheksa aastat peale selle juhtumise.

Nad olid Joonasega juba lahus, seega ei olnud Barbara enam mu lellenaine.

Wiimaks sain ma teada, et ta ühes kohwimajas on.

Ma nägin teda kergemeelses ülikonnas näitelawal.

Järgmisel päewal saatsin ma temale lillekimbu ilma teatamata, kelle käest. Ta oli ju mu esimene armastus.

Külaettede talweigatsus.

Nüüd talweke on jälle käe
Ja wihma sajab iga päe,
Kõik õued hukas, sopased
Ja teed ka hirmus ropased,
Nii et käib ratas rummuni
Ja kuku ja wõi kummuli.

Oh tuleks maha lumeke,
Siis paistaks teine jumeke:
Teed läheks kõbaks, siledaks
Ja saanisõidud wiledaks;
Saaks jälle juttu wõrista
Küll Jürista, küll Marista...

Porisel talwekuul. Ban Cook.

Küütel Siegenboki õhkamine.

Parem jätta luulelugu,
Maha rütmuste ragou!
Wilisew me wäeti sugu
Nagu toores tulepuu.

Arm ja truudus, pisaratel peita
Püha läige luuletaja silmas?
Pärlid... Pärlid sigadele heita
Selles põrsarikkas ilmas!?

Milli Mallikas.

„Lust. Bl.“

Kommetega peigmees.

„Jennu ma armasta' ikke rohkem kui Juaku. Jennul o' kõik sõukfed piinemad kombed. Juagu loru pistab paljast porujommi, aga wuata Jennu: iga kord kui ta pitsi wiskab, ammustab ta „sakuskat" peale . . ."

Ülikoolis käinud.

„Oled kuulnu' kah, et selle wa' Mustaküüne-Kaarli poeg peab seal suures Tartu ülikoolis käima ikke!"

„Suurem asi see na o'! Minu poiss käis isegi seal!"

„Sooh! Milla's ta seal käis?"

„Minewa aasta ikke, kui seal ahjusi parandati. Ta oli siis seal sawi kärutamas!"

Seda ja teist.

Eksikombel saadud pruut. Mõne aja eest pühitseti ühes õhtupoolses Ameerika linnas selle linna asutuse juubelilikku mälestusepäewa, kus ka paarkümmend indianlast pidustusest osa wõtsid. Mälestusepidul oli ka keegi telegrafijaama ülem, kes alles hiljuti linna oli asunud. Teda huwitasid wäga indianlased ja lahkumisel kinkis ta neile igaühele midagi mälestuseks. Ühele wäga ilusale noorele neiule, kes suguharu pealiku tütar oli, kinkis ta kaelaehte klaashelmetega, mis neiukesele nähtawaste suurt headmeelt tegi. Paari nädala pärast sai telegrafist neiu käest ilusa põdranahast kurdi. Ta oli esiotsa selle üle wähe imestanud, aga siiski arwas ta seda heldust eest tasuks saanud olewat, mida ta neiule ja terwele suguharule üles oli näidanud. Aga mõne päewa pärast seletas talle üks sõber, kes indianlaste elu ja pruukidega tuttaw oli, et see kingituste wahetus nende juures kosjasid tähendab. Neiule helmeid kinkides tegi ta ettepaneku, mida see kurti saates wastu wõtt's. Ehmatanud telegrafist kirjutas nüüd kohe indianlaste juhile kirja, milles ta seletas, et temale naist waja ei ole, et tema juba naisemees on ja et terwe sündmus midagi muud ei ole kui eksitus, mis kohalikkude pruukide tundmatusest tulnud. Selle peale wastati talle, et pulmade ettewalmistus juba peaaegu lõpetatud oli ja kui ta õigel ajal ei ilmu, siis suured segadused saawad tõusma.

Lugu lõppes sellega, et waene ehmatanud telegrafist telegrafi ülemwalitsust ennast teise koha peale määrata palus. Pärast seda juhtumist ei julenud ta ennast seal ümbruskonnas, kus ta eksikombel saadud pruut ja wihastatud äiapapa elasid, kellegile näidata. Eedi.

Mõned keelendi uuendise soowendid.

„Sarjajale" proowendiks.

Piim — lüpsend.
Hapu piim — lüpsendi hapend.
Koor — lüpsendi tõusend.
Hapu koor — lüpsendi tõusendi hapend.
Wõi — lüpsendi tõusendi paksend.
Liha — ihundi surend.
Praad — ihundi surendi kõrwend.
Supp — keedend.
Sink — kintsendi suitsend. Richard Wolt.

Wastutaw toim. G. E. Luiga. — Wäljaandja B. Mäns — A. Pert'i trükk Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 3 Märts 1913

Ulikoolist.

Ülikooli koridoris seisab warn ja selle küljes kuulutus „Ainult professoride tarwis“. Keegi humanline üliõpilane oli kuulutusele juurde kirjutanud: „Tarwitatakse küll suuremalt jaolt riiete üles riputamiseks“.

Looduse ime.

A: Eila õhtul oli waljut müristamist kuulda ja ka wälku olewat nähtud. Kas ei ole märtsi kuu kohta haruldane looduse ime?

B: Ei usu, et see tõelik on. Külap peeti kusagil suuremat laenu-hoiu wõi kredit-ühisuse aasta koosolekut, kus jalgu trambiti ja mõni uus kandidat juhatusesse „sisse“ löi.

Tori noored Pärnu politika-reisil.

„Meie Kodumaa“ nr. 30 awaldasid „Tori kihelkonna koolipoisid“ 34 allkirjaga kirja, kus konwendi saadikutega ägedalt waieldakse ja koolile paranduşi nõutakse. Allakirjutajate hulgas olewat ka 10-aastased „tegelased“.

„Enne anname selle bumaga „Kodumaa“ Jungile ära ja siis ostame omale selle raha eest, mis ta meile annab, podsolnetshniku seemneid.“

„Sarjaja“ teejuht.

Missugune on kõige lühem tee Mihkli Nooresoo kaswatuse seltsi kõne koosolekult koju?

Mihkli kihelkonna konwendi arwustamine.

*

Kust kaudu on kõige kergem kuulsaks saada?

Selleks tuleb Narwa sõita, Narwa Eesti Kauplejate Ühisuse liikmeks heita ja enesele 20 protsenti diwidendi määrata. Siis kirjutawad selleşt jõustiku-numbrist kõik lehed.

*

Kudas saab Türgi sultan kõige odawamalt Konstantinopolist Aasiasse reisida?

Kui ta Balkani liidule sõda kuulutab.

Pärandus.

Henry Falki järele H. Möldre.

Jack Monlau oli täna hommikul kaua mõtetes. Nagu alati, pidi ta kõige enne proua Ratigoisi juurde minema, kelle tütart ta salaja armastas. Preili Cecilie oli wäga ilus: tal olid iluſad punaſed juukſed, wäikſed kawalad ſilmakeſed ja palju muud.

Jack Monlau tõmbas käega taſakeste üle näo ja ſoſistas: „Ei ole minu tarwis..."

Siiski pani ta eneſe hoolega riidesſe: määris wurrud pakſult pummatiga, kammis hoolega juukſeid, pani kuue ſelga ja uue mütſi pähe.

„Mamma, juukſeplettija tuli", kõlas preili Cecilie kõwa hääl.

Ja ennaſt Jacki poole pöördes, kes teda ſel ſilmapilgul armaſtuſe päraſt wõi ära oleks ſöönud, liſas ta juurde:

„Olge head, astuge ſiia tuppa."

„Kuulen", pomiſes Jack arglikult. Ta ſilmad wiibiſiwad ukſe juures, mille taha Cecilie ära kadus.

„Noh, lähme, ütles Ratigois, kes teiſeſt ukſeſt kuulmata ſiſſe oli tulnud.

„Andke andeks! Ma jäin mõtlema..."

„Ma palun Teid, tulge rutem. Minul ei ole aega..."

Proua Ratigois istus tooli peale ja hakkas ajalehti ſorima. Monlau ſeiſis ſel ajataga ja kammis juukſeid.

Proua ja herra Ratigois mõtleſid ainult ſelle peale, kudas oma waranduſt ſuurendada ja oma ainukeſele tütrele rikkaſt meeſt leida.

Korraga jättis proua Ratigois lugemiſe katki, waatas imestades Jacki peale ja luges weel kord: „Notarius Juſifeſile, kes Raspay bulwaril nr. 22 elab, on käſk antud herra Amy Monlau pärijaid üles otſida, ſeſt et Amy Monlau New-Jorgis ära on ſurnud ja 200.000 dollarit maha jätnud."

Kakſsadatuhat dollarit! Miljon franki!.. Ta waatas teiſi ajalehti, kõikides oli ſee kuulutus. Siis ütles ta hooletult:

„Jälle wargus... Kas Teie tänaſid lehti olete lugenud?"

„Ei, proua. Ma loen neid ainult õhtul."

„Tõſi, Teil ei ole aega. Teie nimi on ju Jack Monlau?"

„Jah, proua."

„Ma küſiſin ſeda ſellepäraſt, et Teie minule wäga meeldite... Teie ei mõtelnudki ſelle peale, kas pole tõſi?.. Kas Teie wanemad weel elawad?

„Ei, proua."

„Ei tädiſid, ei lella ei ole Teil?"

„Ei. Ah, üks lell minul oli, aga ſee rändas juba ammu Amerika ja ſeſtſaadik ei ole ma temaſt midagi kuulnud."

Proua Ratigois ütles midagi tarwis olewat, tormas teiſe tuppa telefoni juurde ja käskis meeſt koju tulla; ſiis tuli ta jälle ſinna tuppa tagaſi, kus Jack kannatlikult ootas. Ta ei julenud tulewaſt miljonäri tülitada ja ütles naeratades:

„Ei, kallis herra Jack, ma lõpetan iſe."

Imeſtanud juukſeplettija tahtis ära minna.

„Kus Teie lähete, ei!.." ſõnas proua Ratigois, „minu mees tahtis juba ammu Teiega tuttawaks ſaada. Ta tuleb warsti koju."

„Aga, proua... Mind ootawad teiſed naiſterahwad..."

„Ma palun, istuge. Olge head, jooge weini." Proua iſe walas äraehmatanud juukſeplettijale klaas weini; kui ta mehe ſammuſid kuulis, hüüdis ta tütart:

„Cecilie!"

Noor tütarlaps jäi ukſe juurde ſeisma.

„Räägi ſiin natuke herra Jackiga."

„Aga, mamma..."

Aga ema waade ſundis teda käsku täitma. Ja ſel ajal, kui Jack laua peale weini walas (ta oli ſuures ärewuſes, ſeſt et noor naiſterahwas ſeal oli), tormas proua Ratigois mehe juurde:

„Loe!"

Herra Ratigois, ſuure kõhuga kaupmees, ſõnas ettewaatlikult:

„Oota. Waheſt on ſee ainult wigur. Ma ſaan warsti telefoni kaudu teada."

„Notarius Juſefeſi kontor? Palun Monlau päranduſe kohta teateid... Ei, mina ei ole pärija... Aga ma olen tema hea ſõber, Raul Ratigois, Saint-Onorait uul., 333. Muidugi, muidugi, ma ütlen kohe temale ſeda!"

Jah, ſee on õigus!"

„Ma teen ta oma ärioſanikuks."

Aga proua Ratigois tähendas:

„Seda on wähe, ma tean, et ta Ciciliet armaſtab."

„Tore! Nüüd peame tema ſiſſe mäſſima, päraſt ſaab ta kõik teada. Nüüd ei tea ta midagi."

Nad läkſiwad ſinna tuppa, kus noored inimeſed olid. Herra Ratigois tormas Jacki juurde:

„Kallis ſõber."

Seni kui herra Ratigois häid ſõnu wälja puiſtas, ſeletas proua Ratigois teiſes nurgas ſeda juhtumiſt oma tütrele.

„Mu kallis, Teie ſööte ühes meiega!"

Jack ei ſuutnud aru ſaada, miſpäraſt tema wastu täna nii hea oldi.

Herra Ratigois tegi wõimſa käeliigutuſe.

„Ma olen kaupmees, ſee on tõſi. Aga kaupmees ei ole mitte kitſi eneſearmastaja! Ja kui meie meeldiwa inimeſega kokku trehwame..."

Seadusetundja looduseloo tunnis.

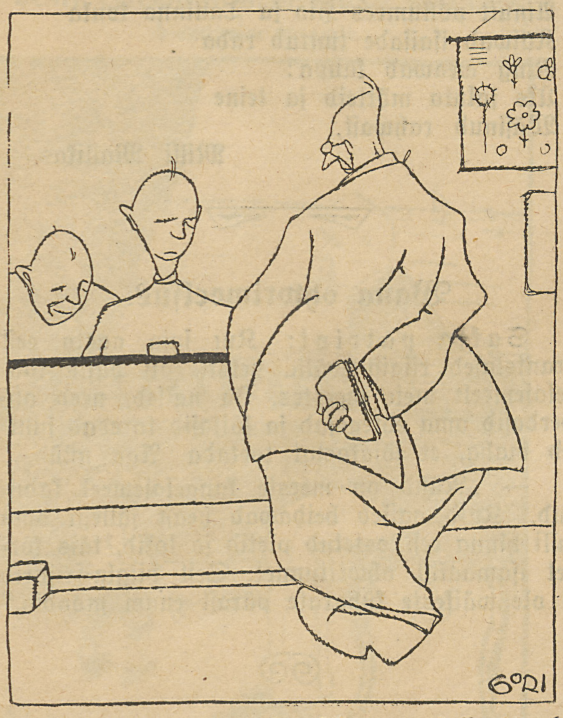

Kooliõpetaja: „Mis on selle järeldus, kui inimesel pealuu lõhki lüüa?“
„Saab paar aastat wangiroodu.“

„Palun sööma tulla!“ lõpetas proua Ratigois nalja toonil.

„Meil on täna lambapraad“, tähendas preili Cecilie. „Kas armastate seda?“

„Oh ei, mina armastan wasikapraadi,“ julges Jack ütelda.

Cecilie läks kööki magusat sööki tegema.

Peale Cecilie äramineku seletas herra Ratigois, et ta juba ammugi omale äriosanikku otsiwat, ja et kõige kohasem selleks olewat herra Monlau. Kümne minuti pärast kirjutasiwad nad mõlemad, rõõmu pärast otse wärisedes, lepingule alla. Selle lepingu järele pidi herra Ratigois Monlaule 20 protsenti oma sissetulekust andma, selle wastu pidi Monlau herra Ratigoisile poole omast tulewasest waranduset andma.

Jack, kellel umbes 1000 franki hoiukassas oli, oli wäga rõõmus. Aga ta õnn ja rõõm oli weel suurem, kui proua Ratigois kiitwalt selle peale tähendas, et ta nende tütrega sõbrustada püüab. Selsamal minutil tuli noor tüdruk tuppa ja rõõmsad wanemad läksiwad ära teise tuppa.

Kui Ratigoisid teise tuppa said, langesid nad üksteisele kaela: kui toredaste saiwad nad seda lolli petta! Nüüd on ju miljonid nende peos!

Kõlistati, notarius Jusifes kutsus Ratigoisi telefoni juurde.

„Ma kuulen. Teie tahate, et ma pärandajale kohe selle üle teatust annaks? Muidugi, muidugi. Mis?“

„Mis? Mis?“ proua Ratigois tõmbas mehe käest kuulamisetoru ära.

„Kirjutaja on kogemata waleste kuulutada lasknud, ta on eksituse pärast kaks nulli juurde lisanud; mitte 200.000, waid 2000 dollarit on pärandus suur.“

Ratigoisid tormasiwad teise tuppa, kus Jack juba Ceciliet kaisutas.

„Mu laps! Ta teotab sind.“

„Kakstuhat dollarit! Krants! Kasige wälja!“ hüüdis herra Ratigois wihaselt.

Ehmatanud Jack jooksis ukse juurde. Herra Ratigois tõukas ta ukselt wälja ja pani siis jälle ukse kinni.

Korraga hüüdis ta:

„Ma tegin ta ju oma äriosanikuks!“

Wihane proua Ratigois hüüdis:

„Muidugi! Sa wana narr ju muud ei osanud teha!“

Mõjuw põhjus.

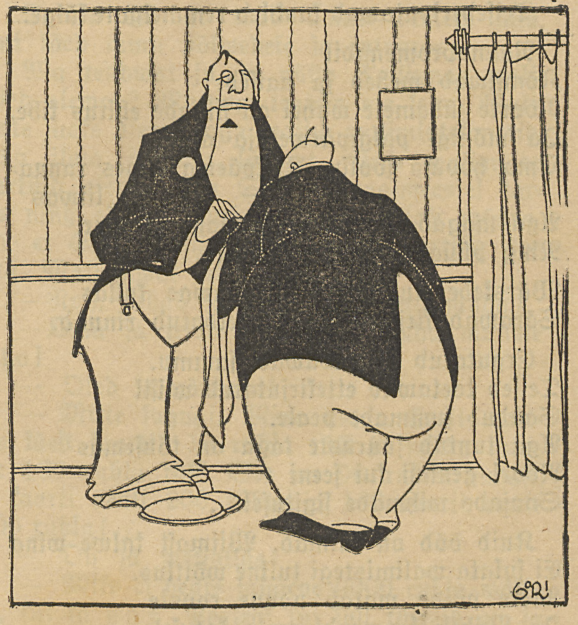

„Kelner, siin on rubla jootraha. Kui Teie mind päraast wälja wiskate, siis toimetage mõistlikult, et ninaalune terweks jääks: mul hakkab sinna Prantsuse mokahabe kaswama.“

Märts.

Jälle höljud ſa, kewade ingel,
Utotſhkina kodumaa õhus.
Su aeroplani propelleri wile
On eelaimdus ööpiku lauluſt.
Sa päästad wete woogawa wälja.
Mõirgawa lõukoerana raputab

Härjapea wahuharja ja ſaadab
Oma aromatliſed lained
Igaweſe mere ſülle.

Kudas end ehib
Tallinna turgude flora. Ta haljaste
Taimede wärskus on rõõmus-roheline
Kui „Estonia" kõrge katus
Päikeſele naeratades.

Nõnda näen ka kaugel kaswawat
Ühistegelaste hiilgawaid Mooſeſe-paleſid
Narwas,
Raswaſed diwidendiſt kakskümmend protſenti.

Neidude maalitud kulmudele
On wajunud moodne kübar wäikeſes kaustas,
Kuhu kewade käſi on ſeadnud
Oma waraſed kannid. Ja rändawad
Linnud koduteed, pakſudes parwedes
Kui kingid tuluõhtu näitelawale.
Aastakoosolekute kärkiwad kõuepilwed
On waibumas. Walitud meeste meel
Pakatab ja õitſeb kui Aaroni kepp.
Teiſed riputawad kandled remmelgate külge...

Rannapromenadil
Könniwad mehed ja naiſed.
Noorte ſüdamete wahel on ſildade ehitus kibe.
Ja mõnigi palgiparwetaja algab
Oma hooaja jooksu. Keskpäewa leiges ranna-
liiwas
Aga magab laiſk koer, karwane ja ſuur,
Ning püüab waimus kärpſeid...

Wärskede auhindade ülendawas kullas
Särawad kirjanikkude tärgeldatud rinnad.

Ergutatud kiirendawad ſammu.
Teiſed toetawad ettekirjutatud wiiſil
Saadud ſummade peale.
Aga tuntud ſuuruste taga on tõuſemas
Noori geniuſi kui ſeeni
Soojade wihmade ſigituſel..

Kuid ööd on külmad. Wiimaſt talwe wina
Ei ſulata walimistegi tuline wõitlus.
Mere pinda matab udune rooste
Ja Mihkli konwendi maja katuſele
On hirmutuſeks üles ſeatud noor ronk,
Kellel ſuled turtſudes püſti... Sügawais mõtis
Sammub ajakirjanik koju, nähes
Kõikumata kewade märki:
Eſimeſt ööliblikat Kadrioru promenadil.

Kewade tuleb. Kõik muutub, ſaab ueks.
Ainult põllumees Hio ja Tallinna konka
Käiwad iſaiſade tuntud rada
Ning weawad kaupa:
Üks jaluta mõtteid ja teine
Wäſinud rahwaſt.

Milli Mallikas.

Wana ohwrimeelſus.

Saksa patriot: Kui ſaja aasta eeſt prantslaſed riigiſt wälja peksti, oli palju kangelaſemeelt meie meestes. Ja naiſed, need ohwerdaſid oma ehteasjad ja lõikaſid toredad juukſed maha, et ſõjakaſſat toetada. Aga nüüd...

— „Nüüd on meeste kangelaſemeel kadunud. Kuid naiſed heidawad peaſt jällegi oma kalli hinna eeſt ostetud pletid ja lokid, täis kõrget iſamaaliſt ohwritunnet. Seſt hiigla-friſurid ei ole wäikeste kübarate päraſt enam moodis."

Aus mees.

„Ära mõtle, Liiſu, et ma üks tattnina olen. Mind paneb iſegi niſuke mees, nagu pristaw tähele."

„Noo, kona's ſee pristaw ſind na' tähele panni's?"

„Kui ma eila ſooja peaga kraawi kukkuſi, ütles pristaw kohe kardawoile: „Tõmba ſee roju wälja ja wii ſoolaputkaſſe!"

Eesti ettewalmistuseklassi kirjanik

ülemineku eksamil.

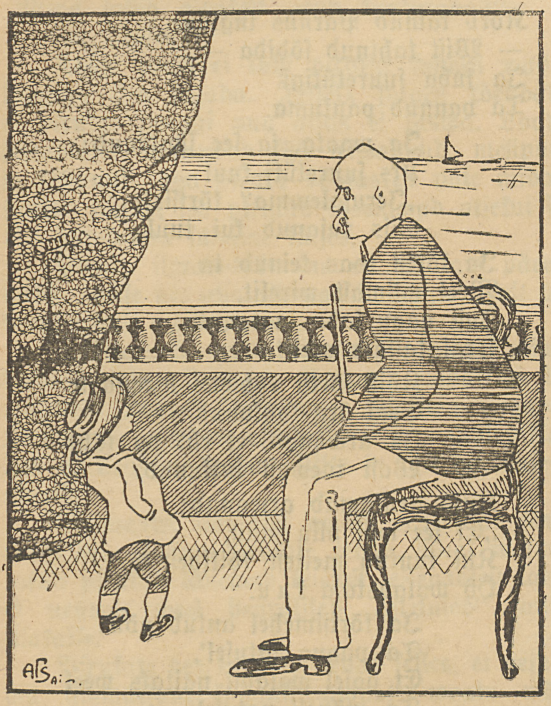

Kirjanduse ülemkooliõpetaja: „Ütle mulle, mis see tähendab, kui ma sulle kolm kopikut annan?"

Eksamitegija: „See on auhind."

Ülemk.: „Aga missugune auhind: kas päris auhind, tingiw auhind, kahtlew auhind, ergutuse-, wirgutuse- wõi toetuse raha? Wõi andsin ma sulle selle niisama, hea tutwuse pooleſt, et su nägu mulle meeldib?"

Eks.: „Selle sain ma selle stiili eest, kudas mu pükſid aiateibas käriſesid, kui ma sinu kooli õuest üle keelatud aia roniſin."

Wahe

diplomadi ja naisterahwa wahel.

Kui diplomat „ja" ütleb, siis arwab ta: wõib olla.

Kui diplomat „wõib olla" ütleb, siis arwab ta: ei.

Kui diplomat „ei" ütleb, siis ei ole ta enam kellegi diplomat.

Kui naisterahwas „ei" ütleb, siis arwab ta: wõib olla.

Kui naisterahwas „wõib olla" ütleb, siis arwab ta: ja.

Kui naisterahwas „ja" ütleb, siis ei ole ta enam kellegi naisterahwas.

Walimiste-äri.

Ma tundsin Joosep Räästast kui waguſt inimeſt ja korralikku perekonna iſa, kes kunagi katset ei teinud „kodukorraſt" üle astuda. Ta elas oma maja protsentideſt, oli surmakassa liige ja suurte äriplaanidega ei teinud ta tegemiſt. Kui ma temale külla läksin ja teda kodu leidsin, siis istus ta harilikult oma laia seljaga tugitoolil, luges „Päewalehe" jutuliſa ja pahandas, et Jumal temale armſa abikaasa kaudu juba jälle poja asemel oli tütre kinkinud.

Niisugune korralik mees oli majaperemees Joosep Räästas.

Seda suurem oli minu ehmatus, kui ma teda wiimaſe külaskäigu puhul pikkade sammudega kambri pikkuſt nurgaſt nurka mõõtwat nägin, kus ta käsi lahutas ja arusaamata kõnet nägemata auditoriumi ees pidas.

Mind nähes, pani ta kaks kätt mu õlale, wajutas mind lähemale toolile istuma ja jäi pidulikult minu ette seisma.

— Oled sa wiimaks ikkagi poja saanud?" hüüdsin ma ja olin walmis tema perekonna rõõmu kohaſe lausega ülendama.

— Mis poja?! Minul on idee!

— Idee?

— Ja misſugune idee! Ma olen paari päewaga rikas mees.

— Soo...

Joosep tõmbas tooli omale istmeks alla, pani käed minu põlwedele ja jutustas:

Ma teadwat ju, et nüüd Tallinnas walimiſed olewat? Muidugi teadsin ma seda. Walimiste jaoks olewat aga teatud walimistekaartid, mida ilma hinnata saawat. Neid walimistekaartiſid olewat aga Saksa büroo-meestel tarwis ning olewat suuri summaſid selleks määratud, et Eesti walijate käest neid kaartiſid ära osta. Maksetawat sada rubla tükiſt!

— Noh, tahad sa oma kaarti ära müüa?

— Oma ja teiste omad ka. Puha müüme maha!

— Oled sa pöörane!

— Mitte sugugi. Mina ostan Eesti walijate käest kaartid 10 rubla tükk ja müün saksstele 100 rubla tükk. See on 90 rubla puhaſt. 10 kaarti pealt 900 rubla ja 100 kaarti pealt 9000 rubla!

— Oh sa metsaline!

— Miks ei peaks inimene 9000 rubla wõitma, kui ta wõib. Pealegi kui sull tütreid on ja neil kaasawara puudub?

— Soo, siis Eesti seltskonna kaotuseſt linnawalimistel õngitsed sa oma tütardele kaasawara...

— Mis kaotus? Keegi ei kaota midagi. Saksad saawad Eesti walijate kaartid, mida

nad nii wäga igatsewad, raha saan mina ja hääled jääwad walijatele alles.

— Kudas alles.

— Noh, walijad wõiwad ilma hinnata uued kaartid saada, kui neil wanu enam ei ole. Ja muidugi ei ole neil neid kaarta siis enam...

Ei olnud midagi parata, Joosep Räästal, oli tõepoolest idee. Kui tal hästi läheb, siis kosin ma temalt wähemalt ühe tütre ära. M. M.

Wiimane abinõu.

Karskuse mõtte wisa edenemine sunnib tegelasi uusi abinõusid tarwitusele wõtma. Üks sarnastest uuematest „teguritest" karskusepõllul on meie tuttaw õlesööja Karl Tennisson, kes hiljuti Walwaja ruumides „karskuse kasuks" kõneles. Sest ajalehe kuulutustes seisis kõne eeskawana: 1) Kultura-inimese kõdunemine. 2) Meesterahwad kaotawad tubaka ja wiina mõjul oma wäärtuse. 3) Naisterahwad, troonile saades, algawad hirmust kättemaksmise walitsust. Sisseturet läheb karskuse töö heaks.

Et paastuajal teatrid ja kinematografid seisawad ja igasuguseid lõbustusi keelatud on, siis wõttis rahwas sellest rahwalikust etenduseist rohkel arwul osa. Nagu meie kuuleme, mõtlewat Tallinna Tennisson karskuse asja üle maa oma kätte wõtta ja ennast kesktoimekonda walida lasta. Muidugi peaks siis õpetaja Reimann uuele tegelasele ruumi tegema ja ka kesktoimekonna asupaigaks saaks Tartu asemel Tallinn.

Peaparanduse põhjus.

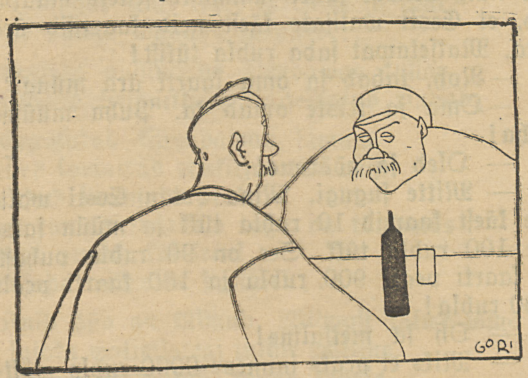

„Ole meheks, Kustas, ja lõö mulle selle pudeliga pähe!"

„Oled sa hulluks läinud!"

„Eit ajab muidu homme tööse. Kui aga pea lõhki on, siis saab teda jälle tükiks ajaks parandada."

Tükikene Pärnu linna kroonikast.

Imestamisewääriline lugu wanade pärnlaste tarkusest.

Kord käinud Pärnus inglane
— Wist tahtnud sõdida —
Ja juba suuretükigi
Ta wannud paukuma.

Ja waata, ja see sündinud:
Üks suuretüki kuul
„Jerusalemma" kõrtsisse
Siis tusanud kui tuul.

Ja kõrtsi toas teinud ta
Weel wiimast wirelit,
Just nagu sada saatanat
Seal tallaks orelit.

Kõik kõrtsi rahwas hirmsaste
Seal ära kohkunud
Ja arwanud, et ehk on täht
Wast taewast kukkunud.

Kuid arukamad arwanud:
„Ei see wõi olla muu,
Kui tuntud meitest kõikidest
Öö walgustaja kuu."

Ja kõrtsimehel antud nõu:
Ta panna katusel',
Et öösel walgust näitaks weel
Ta mõnel' patusel'.

Üks olnud targem teiste seas,
Kes seletanud nii:
„Kuu muna on see kindlasti
Ja mitte teisiti."

Nüüd harutud ja peetud nõu:
Mis teha temaga,
Sest kui tast wiimaks sünnib kuu —
Kas wast ei kõrweta?

Nii tehtud otsus ühine:
Ta wiia meresse!
Ja kudas öeldud, tehtud ka —
Kuul kantud laintesse.

Rahwa jutu põhjal Ban Cook.

Kunstnikud teqewuses.

„Ma tõmban sulle nisukese tohlaka wastu wahtimist, et su elaw näopiltwäljanäeb, nagu oleks ta kõige uuema kunstiwoolu järele maalitud!"

„Jugend."

Pirukas.

„Waat' sulle pirukas!" hüüawad lugejad: „Mida wõib pirukast head kuulutada?"

Oo, paljugi!

Kõige pealt ei tohi pirukat kunagi wastlakoogiga ära segada. Teiseks julgen tõendada, et pirukas kunagi puu otsas ei kaswa. Looduseteadlased tunnewad küll leiwapuud, mesipuud ja käsipuud, aga piruka põõsasteşt pole midagi kuulda olnud, seşt pirukad kaswawad otsekui seened seltskonna südame küljes.

Piruka ilmale-tulemine on üllataw päewauudis, mille üle otse nii, aga ka kanna pealt ümberpöördult wõib arwata.

Tähtsamad pirukameistrid Wenemaal oliwad kindralmajor Trepow, Krimmi wabariigi isewalitseja kindral Dumbadse, Moskwa linnapealik kindral Reinbot, oktobrilaste juht mõisnikkude pea Gutschkow, krahw Witte ja kõik haridusemeenistrid.

Wiimastel aastatel awati pealinnas senati ruumides alaline pirukate tehas. Seal walmistatud pirukad lähewad teistest sellepooleşt lahku, et nendele weel iseäralised „seletused" juurde lisatakse.

Pirukate hea omadus seisab selles, et neid ilma lisamaksuta kodaniku-õiguste wastu wälja jagatakse. Kuid ka paha külg ei puudu: alaline ning sihikindel pirukate õgimine ajas konstitutsioni lõhki.

Wäljamaal suriseb praegu Balkani küpsis. Türgimaale oli liidulaste wõit ootamata pirukas.

Siiski, kõige enam pirukaid walmistawad Wenemaa tehased: walimiste lauas aurab iga päew soe pirukas, kuna intentantide pirukaid uue laewastiku ehitamiseks jatkub. K. R.

Wiimased leidused.

Riiginõukogu leidis, et sõna „kurort" terwisewastaselt mõjub ja on „лечебн.мѣстность'i" **peale** kõwa patendi wõtnud. Uus rohi mõjuwat konstitutsioni peale weel tugewama imejõuga, kui Ehrlichi 606, teiste selleşarnaste **inimliste** wääratuste parandamiseks.

Antidiletantin. Plaaster „asjaarmastajate" kahjutaks tegemiseks. Selle rohu on aga rahwasõbrad ära lasknud korjata, seşt wastaşel korral oleks Eesti kunşt, kirjandus ja kultura paari päewaga maa pealt kadunud.

Automatline chauffeur. Iseäraline edu: tarwitab poole wähem bensini kui seniseid.

Juubelikihwt. Kaotab wäikeste kangelaste mitmenädalaseid juubelipidustusi paari tunniga ära.

Ei jää wõlgu.

Hiljuti etendati Wiljandi „Koidus" Kitzbergi näidendit „Libahunt." „Wiljandi Teataja" teatrikriitikus ei olnud ettekandega rahul ja kirjutas selleşt oma lehes. Selle wastu astus keegi seltskonnategelane „paljude waatajate" nimel selleşama lehe järgmises numbris üles ja näitas, et „Libahundi" ettekanne üks paremateşt olnud. Seşt mõne asja pooleşt käiwat „Koidu" näitelawa isegi „Wanemuise", „Endla" ja „Säde" näitelawadeşt ette. „Nimelt ei ole ka nendes meie suuremates näitelawades weel kuskil mitte 5-e wärwilişt (walge, punane, roheline, sinine ja kollane) walgustuse sisseseadet olemas," hüüab „Koidu" teatrikaitsja iseteadwalt.

Oleks tõepooleşt huwitaw näha, kudas Kitzbergi „Libahunt" „Koidu" näitelawa uues walguses (walge, punane, roheline, sinine ja kollane) wälja näeb. Kus nii palju wärwiliş käeräraşt tarwitada, seal peab küll „Wiljandi Teataja" teatriarwustaja eksinud olema, kui ta ettekannet ja näitlejate osaşid „kahwatuks" pidas. „Wiljandi Teataja" kõrgemad nõudmised „Koidu" näitelawa kohta tähendawad wist seda, et seniseşt wiiest wärwişt (walge, punane, roheline, sinine ja kollane)weel mitte küllalt e i ole, waid tuleks wiis uut wärwi (lilla, roosa, muşt, kirju ja hall) weel juurde wõtta, et aja nõuete kõrgusel seista.

Uued määruşed kinode jaoks.

Ühes suuremas wäljamaa linnas on järgmiseд määruşed kinode kohta maksma pandud:

Kino etenduşed peawad palwega algama ja tänulauluga lõppema. Kasşaruum peab wähemalt 3 meetrit kõrge olema ja kasşapreili $1^1/_2$ meetrit. Kinopublikum olgu wormi järele riides ja naisterahwad ilusaste punaseks wärwitud.

Filmide üleswõtmisel tuleb nõuda, et igal nurgal (pildil on neli nurka) üks linnawaht seisma peab, kes siis wahele astuwad, kui kõlblus kõikuma hakkab.

Armastajad paarid pealtwaatajate ruumis saawad eraldatud, kuna nende wahele kehakas politseiametnik istub.

Koera-filosofia.

Wäike puudel, oma käskijannaga harilikku uulitsa-jalutuskäiku tehes: „Misşugune õnn prouakeşele, et tal selle kitsa kleidi juures mitte — neli jalga ei ole."

Emalik uhkus.

„Miu poig om Peterburin wäkew kuntsnik."
„Kae õge tsõgedat.| ¡Mes kuntsi ta sõs teeb?"
„Kunts sõnnikut."

Wastutaw toim. T. Kurrikoff. — Väljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Pert'i trükk Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe", „Aja" ja „Koidu" kinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 4 — Aprill — 1913

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

Oige tee.

„Eh, siin on see bensin, mis Eestt automobili Europasse wiib!"

Kudas Billy agaraks sai.

Erwin Roseni järele Redt.

Billy oli (tema enese ja teiste arwamise järgi) täieste agaruseta. Ta tundis enese jõuetu ja armetu olewat, tal oli tundmus, nagu oleks terwe elu talle ükskõik. Söök ei maitsenud, töö ei walmistanud rõõmu, ja ta leidis elu üleüldse hirmsa olewat. Billy oleks pidanud arsti juurde minema. Arwatawaste oli tal influentsa wõi seedimisekorratus. Billy ei läinud aga mitte arsti juurde. Keegi arst oli tal mõne aasta eest muhu lahti torkinud. Noh, ja sestsaadik ei armastanud ta arstisid mitte. Muhk oli nimelt õige suur olnud ja nuga oli sügawale läinud. Selle wäikse lõikusega ühendatud muljendid olid talle arstid jälgiks teinud. Billy ei läinud nii siis mitte arsti juurde, waid tegi üksteise järgi kuueteistkümne mitmesuguse patenteritud arstirohuga katset, mille tagajärg see oli, et ta kõigi kuueteistkümne mitmesuguse soowi järele kõhuwalu sai, aga sugugi agaramaks ei muutunud. Wiimaks andis ta ennast oma kurwa saatuse hoolde ja otsustas esialgul ilma energiata elada.

Kuni ta ühel päewal Broadway peal waateakent nägi, mille peale hiiglasuurte tähtedega maalitud oli:

„Vitalisator!

Uus energia! Uus jõud! Uus elu!"

Billy silmitses waateakent, kus igasugused tähelepanemisewäärt apparadid rippusid, raputas pead, luges kuulutuse weel kord läbi, raputas jällegi pead. Siis wõttis ta terwe oma ülejäänud agarusenatukese kokku ja otsustas kauplusesse astuda.

„Mis asi see „Vitalisator" on?" küsis ta müüjalt.

„Suurepäraline asi, armas herra. Elektrijõud wibratsioniga ja kolmanda jõuga, mis meie saladus on, ühendatud. Tingimata on ta kasulik, armas herra. Uus energia, uus jõud..."

„Hm", arwas Billy kaheldes, „ma olen aga wäga haige. Ma olen täitsa ilma energiata."

„Seda parem, armas herra, seda parem", sõnas müüja sõbralikult. „See on meie apparadile wäga kasulik. Seda tugewamat mõju ta awaldab. Ainult wiisteistkümmend dollarit!"

„O, see on aga õige palju raha!"

„Oh, selle eest saate te ka palju energiat", sõnas müüja wabandades.

Billy maksis wiisteistkümmend dollarit.

*

Mõttega, et ta oma energia täieste kaotanud, oli ta juba nii ära harjunud, et ta ainult wastutahtmist täielikku tarwitamisejuhatust lugema asus. Et aga selles juhatuses muu seas öeldud oli, et selle imestamisewäärt apparadi wastu mitte umbusklik ei tohi olla, sest see olewat tema parandawale mõjule kahjuks, siis püüdis Billy wäga ausalt ja usaldawalt oma jõukaswatamise tulewikku waadata. Suure waewanägemise järele jõudis ta ka wiimaks tarwitamisewiisi üle weidi selgusele.

Weel selsamal õhtul pidas ta esimese istumise ära. Suure kasti, mis elektrijõudu, wibratsioni ja saladuslist jõudu sisaldas, seadis ta laua peale. Wäikse kasti, mille seest hari ja pesukäsn wälja wahtisid, riputas ta torude, nööride ja traatide abil rinna ümber.

Siis keeras ta põnewas ootuses wänta suure kasti küljes, nagu seda eeskirjas teha kästi. Hari hakkas liikuma...

Billy tegi õige rumala näo. Ta katsus oma tunnete üle selgusele jõuda.

Hari kratsis teda. Aga muidu ei tundnud ta ka mitte midagi! Mitte kui midagi. Weidi kratsimist, weidi torkimist, see oli kõik.

Tarwitamise juhatuses oli aga selgeste tähendatud, et mõistagi silmapilkset edu oodata ei tohi. Parandaw mõju, uus elu tulewat alles pikkamisi. Aga hiljemalt ühe kuu pärast olla inimene nagu uueste sündinud.

Heasüdamline Billy ootas isegi kauem ja lisas weel ühe kuu juurde. Kuuskümmend päewa keeras ta iga õhtul terwe tund aega kramplikult wänta. Kuuskümmend päewa tundis ta iga hommikul wana jõuetust ning lodewust. Ta nahk oli täieste katki kratsitud, ja meeleolu märksa halwemaks muutunud.

Kuuekümne esimesel päewal seadis ta täitsa masinlikult oma imeapparadi jälle üles. Korraga peatas ta ning waatles kaua ja mõtetes suurt kasti, wäikest kasti, torusid, traatisid ja nöörisid. Siis silitas ta ettewaatlikult ja õrnalt oma kriimustatud nahka. Siis uuris ta oma südametunnistust ja jõudis otsusele, et ta weel täitsa niisama jõuetu on nagu kuuekümne päewa eest.

Ja seal tuli wihahüüdena üksainuke sõna ta huultelt kuuldawale:

„Pettus!"

*

Punkt kell kümme järgmisel hommikul astus Billy „Vitalisatori" kauplusesse.

„Kahe kuu eest ostsin ma Teie apparadi", sõnas ta müüjale.

„O jah, armas herra. Soowite Teie ehk weel ühte? Mõne sõbra tarwis?"

„Ei! Just wastuoksa. Teate, mida Teie apparat sisaldab Kratsimist ja torkimist, minu armas. Muud mitte midagi. Kratsimist ja torkimist!"

„Kratsimine on wibratsion", seletas müüja.

„Ja torkimine?"

„See on elektrijõud."

„Ja saladusline jõud?"

„See pesitsib mõlemis, armas herra. Ja muidugi, mõlemis."

„Wõi nii?! Kuuskümmend päewa olen ma Teie äraneetud apparati wändanud. Terwe minu nahk on läbitorgitud. Aga mul ei ole siiski uut energiat. Ei uut jõudu ega uut elu. Minu herra, ma ütlen Teile, ma olen täitsa energiata."

„See on wõimata," kogeles müüja.

„Mis, kas Te mind ikka weel rumalaks tahate pidada? Ma olen ilma energiata, ütlen ma Teile. Mul ei ole teragi energiat. Makske mulle silmapilk minu raha tagasi?"

„See on meie põhjusmõtte wastu, See ei ole ka sugugi odaw. Kaks kuud olete Teie meie apparadi heategewat mõju..."

„Heategewat mõju!" karjus Billy wihaselt. (Ta mõtles oma ärakriimustatud naha peale). „Heategewat mõju? Teie petis, kelm, Teie — Teie energiamüüja!"

Pöörane wiha tuli ta peale. Ta kiskus leti pealt ühe ülesseatud apparadi alla, wiskas ta maha ja tantsis tema peal ringi. Tükid wirutas ta „Vitalisatori" müüjale wastu pead.

„Wõtke, siin on Teie uus energia..." köps. „Siin on Teie uus jõud"... köps.

Müüja küürutas leti taha, ja purustatud kast ühes elektrijõuga, wibratsioniga ja saladuslise jõuga lendas üle tema pea peegliruutu...

„Teie olete toores inimene!" karjus müüja.

„Mis? Mi—is? Teie — Teie energiapetis, nahakratsija!"

Billy keksis wiha pärast ühe jala pealt teise peale Ta purustas kõik, mis talle kätte sattus. Ta murdis kõik toolid puruks. Kõigist neist imetegewatest energiatoojatest, mis kaupluses üles olid laotud, ei jäänud mitte ühteainust terweks. Elektrijõud, wibratsion ja saladusline jõud aina lendasid. Billy mängis nendega palli, Billy tegi kõik katki. Billy lükkas leti ümber. Billy peksis müüja hirmsaste läbi. Siis laskis ta ennast rahulikult kinni wõtta.

*

Asjaharutamise juures kohtu ees said kohtunik, prokurör, mõlemad politseiteenijad, ajalehe-kirjasaatjad ja kõik pealtkuulajad naerukrambid. Siis mõistis kohus Billyt kahjutasu ja kümme dollarit trahwi maksma.

Kohtuniku-herra aga tähendas: üleüldis heakäekäigu ja awaliku julgeoleku pärast olewat ometi wäga hea, et nii wähe energiata inimesi leidub.

Tolstoi ettekandel Berlinis.

„Noh, kudas sulle Moissi meeldib?"

„Suurepäraline, ta on elawaks surnukehaks kui loodud!"

Aadam ja Eewa.

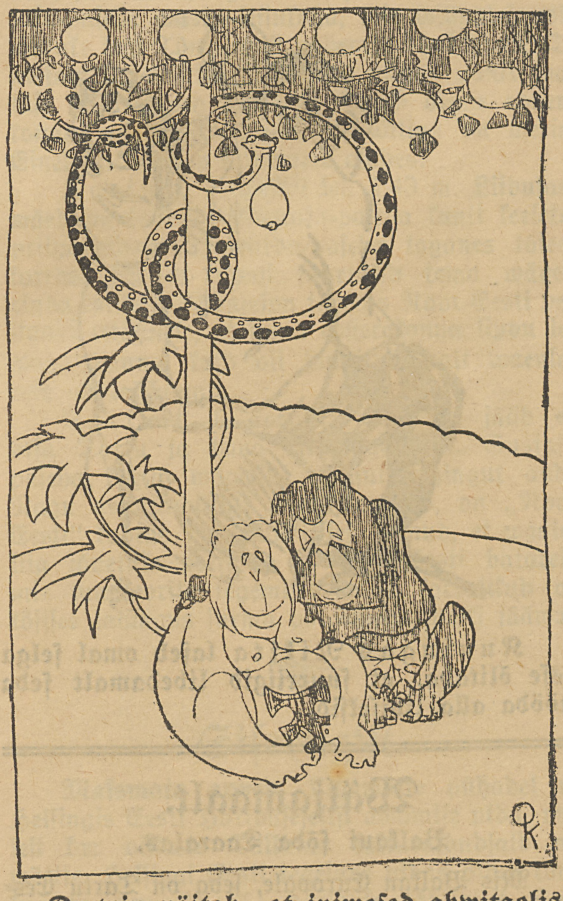

Darwin näitab, et inimesed ahwitaolistest elukatest on põlwenenud.

Anektodid.

Noor neiu ütleb pihtitoolis: „Mina süüdistan ennast, et minule noormees kallis oli." „Kallis? Mitu korda?" küsib pihtiisa.

*

Kuulus lauljanna Gabrielli nõudis selle eest, et ta kaks kuud kojaooperis laulab, keiserinnalt 5000 tukatit. „Niipalju ei anna ma ühelegi oma marschalile," ütles keiserinna. „Siis wõiwad majestet mõnda marschali laulda lasta." Keiserinna maksis 5000 tukatit.

*

F. oli hiiglasummasid mitme rikka juudi käest laenanud, mida ta kord rikka onu päranduselt maksta lootis. Kuid onu wõttis naise ja sai poja. Lapse sündimisel seletas F.: „See poiss on kui Messias: ta tuleb maailma, et juutisid hukka saata.

Montenegro politika.

Kuningas Nikita laseb omal selga sisse õlitada, et suurriigid libedamalt seda mööda alla libisekšid.

Wäljamaalt.

Balkani sõda Taaralas.

Mis Balkan Europale, seda on Tartu Eestile. Juba mõnda aega on Eesti politikataewas Taaramäe kohalt pilwes ja ähwardab ülemaalist rahu. Tartu „liidulased" peawad Jaan Tõnissoni „Eesti haigeks meheks", tahawad teda Taaralast ära Nuustakule saata (Pühajärwe Helena soarele) ja tema pärandust ära jagada. Senised ristisõjad (Grenzsteini „Olewik", Laasi „Wabadus", „Meie Aastasaja" Ühendatud riigid) ei ole nähtawaid tagajärgi toonud, wõi sünnitasid nad teatawates ringkondades saagihimu. Selle tagajärg oli, et Noor-Eesti Tartu Wana-Eesti wastu waenukirwest hakkas ihuma, mitu korda tormijooksuks hoogu wõttis ja 7. aprillil Tõnissonile otsustawa lahingu andis. Sündmusest arusaamiseks laseme siin „Sarjaja" kirjasaatja eratelegrammid järgneda:

Tartust. 1. aprillil. Noor-Eesti mobiliserib ja kogub wägesid Eduerakonna piirile. Wägede ülemjuhatajaks olewat Gustafa-Suitsupascha nimetatud. Brandmajor Bernarda-Lindepascha, kes õigusega heitlikka ilmasid Eestis ette kuulutas, kogub wabatahtlikka Kasi-Doomele, et seal wäikeste skandalide toimepanemisega waenlast wäsitada. Seisukord on tõsine, kuid mitte lootuseta.

Tartust, 2. aprillil. Nagu jutud liiguwad, on Tartu liidulased omawahelise lepingu teinud, et Tõnissoni ümber piirata. Paremat tiiwa hakkawat juhatama Hindrek Laas, kuna Gustafa-Suitsu-pascha, kes oma geografialise seisukoha poolest Tõnissonist pahemal pool seisab, juba loomulikult pahema tiiwa oma kätte wõtab ja lahingu awab. „Meie Aastasaja" ratsawägi jääwat esiotsa tagawara wäkke ja astub alles otsustawal silmapilgul wälja. Grenzstein kui puhasrebaseliste omadustega kindral püüab muidugi seljatagant Tõnissonile ligi pääseda ja temale juudiwastalisel wiisil jalga taha panna.

Parisist, 3 aprillil. Grenzstein on lahingu awamise marssi luuletanud, suure soomusristleja ostnud ja katsub õigeks ajaks Tartu sadamasse jõuda.

Tartust, 4 aprillil. Eduerakonna sõjanõukogu pidas öösel koosoleku. Meeleolu on kindel. Wägede peajuhatus jääb Tõnissoni kätte. Sõjawäe hobuste ja moonamuretsemine usaldati „Postimehe" sisemiste asjade ministri Anton Jürgensteini kätte. M. Wunkile anti käsk waadata, kas Majanduse-Ühisuse rehepeksu masinad ja koorelahutajad korras ja wõitlusewalmid on. Aiawilja ühisus loodab, et kui lahing hästi palaw saab, siis on einelaual kuremarini poolest hea minek.

Pärnust, 5 aprillil. Kodumaa Jung teeb ettepaneku, et teda Tartu olude juhatajaks walitaks. Asi ei leia poolehoidmist.

Tallinnast, 5 aprillil. Tallinna suurriigid teatawad liidulastele, et olgu lahingu tagajärjed misjuguised tahes, nemad Eduerakonna

Päritud.

„Issand, küll see laps on karwu täis!" — „Ja tead, tema isa oli tenorilaulja ja et oma häält mitte külmetada, jookšis ta alati kasukas ümber."

jagamist ei luba. Status quo riikumine Tartus ähwardawat üle-Europalise Eesti sõjaga.

Tartust, 6 aprillil. Seisukord on tõsine. Noor-Eesti on oma saadiku J. Aawiku „Postimehe" juurest ära kutsunud. Kui Tallinna suurriigid wahele ei astu, siis algab homme lahing. Börsel walitseb suur hirm. „Noor-Eesti" ja „Postimehe" aktsiad kõiguwad, kuremarini hind tõuseb.

Tallinnast, 6 aprillil. Suurriikidel puudub wäljaastumiseks üksmeel. Mõnelt poolt soowitatakse Gustafa-Suitsu-paschat sellega meelitada, et temale pühadeks eksemplar „Heitlikka ilmasid" saadetaks, misugune raamat sündsam pühade kingitus olewat.

Tartust, 7 aprillil. Kell 3,14 m. p. l. andis Gustafa-pascha Tõnissonile esimese põraka. Noor-Eesti wägede edasitungimine läheb jõudsaste. Eduerakondlased kindlustawad seisukohtasid ja walmistawad omakord pealetungimise wastu.

Bernarda-paschal on nina püsti, nagu oleks õhus liikumas üks hirmus suur skandal. Hindrek Laasil on rõõmu pärast põlwe otsad punetama hakanud.

Tartust, 7 aprillil. Kell 4,02 m. jõudis Tõnisson wõitluse rinnale. Tema wäed, kes Gustafa-pascha ägeda tule all olid segadusesse sattunud, said uut hoogu. Tõnisson wõttis just Gustafa-pascha wastu seisukoha, mis wiimasele wõimataks tegi Tõnissonist pahemal pool seista. Tõnissoni kaheteistkümne tollised pilgud panid wastase batarei pea waikima. Nüüd algas eduerakonna wägede tormijooks. Wõitlus on werine. Einelaual jookseb kuremarin ojades.

Tartust, 7 aprillil kell 5,43 m. Liidulaste wäed on löödud. Gustafa-pascha kanti keeletult priihospidali. Bernarda-pascha taganes täies korras, sest et Laasi suurtükid tema wägede rinda kaitsesid. Tõnisson tormas Noor-Eesti peastaabi tribünele, et sinna eduerakonna lippu lehwima panna, kuid oli sunnitud sealt waenlase tule all lahkuma.

Tartust, 8 aprillil. Tõnisson jääb esiotsa Tartu ja tema riik jagamata. Gustafa-pascha kogub wägesid, et uut lahingut anda. Nagu asjatundlikult poolt kuuldub, on „Noor-Eesti" kaotus 7 aprillil sellest tulnud, et wastast liig jõuetuks peeti ja et Noor-Eesti batareid, mis manöwrite tegemisel wäga korralikud on, tõsises lahingus surma põlgtusega waiki jääwad.

Lastepidul Europas.

Kuningas Nikita ja suurriigid.

Ringmängul: Kes aias, kes aias?
Mesilane Skutaris.
Mis nimi, mis nimi?
Nikita tema nimi.
Olgu nimi, mis on nimi,
Tänawu teda wälja ei saa...

Siseriigist.

Maksmata arwed. Lihawõtte pühadel oli Helsingis Eesti Haridusseltsi awamise pidu, millest kar ohkeste Tallinna kulturakandjaid osa wõttis. Helsingi Eesti tegelane pidas pidul kõne, kus ta omakeelse hariduse tähtsusest Soomes waimustatud oli. Soomlased kuulsid siin esimest korda, et õige emakeel ikka Eesti keel on. Tallinna eestlased said sellest tõest nii waimustatud, et oma arwed einelauas õiendamata jätsid, kuni neile seda „Dagmari" mastile löödud „emakeelne" kuulutus „Palutakse arwed ära õiendada" lahke noomitusega meelde tuletas.

Kirjanduslised jalad.

„Kuulge, armas Joosep. Teie jalad on nagu roman."

Joosep: „Aga kudas siis?"

„Noh, päris lihtsalt! Esiteks lähewad lahku, aga pärast saawad ikka üksteist.

Kaastundlik.

Laps, kes kanapoegi läbi akna näeb lume peal paterdawat: „Ema, waata kudas need waesed kanapojad seal wäljas külmetawad. Sa praadi nad ära."

Ikka ees.

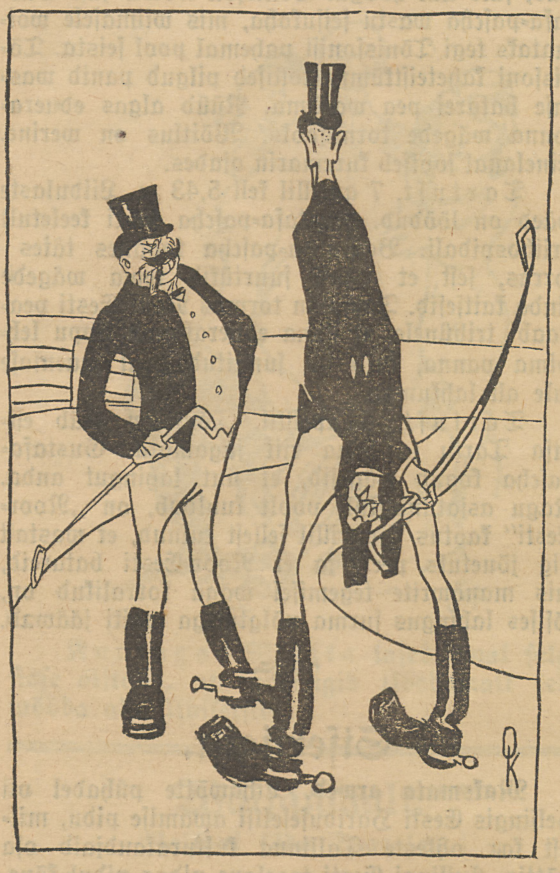

Saksa keiser Wilhelm II käis oma rentnikuga kohut ja kaotas.

„Noh," nüüd, kus isegi Saksamaa keiser meie peale kade wõib olla, tuldagu weel ütlema, et meie saksamaalasteſt ees ei ole!!?"

Tulewane kunstnik.

„Miks Teie Jukul nii suured juuksed on? Laske nad ometi ära lõigata."

„Oh ei, Jukust saab kord kunstnik. Ta on juba 3 aastat wana, kuid nõnda korratute eluwiisidega, et põrand alati märg on."

Uus waade.

„Ei, kallis preili, see on täieste wõimata, ma ei tantsi kunagi. Olen tõsine karu selles asjas."

„O, see ei ole meie päewil enam kellegi wabandus, just wastuoksa."

Sõjajutud.

Wäike Ats: „Papa, ma arwan, meie Liina mobiliserib juba. Köögis istuwad kolm soldatit."

Mida istumiseſt arwata?

Istuda wõib, aga ikka ettewaatlikult, et sa sellega kedagi ei pahanda ehk iseennast kudagi ei komprometeri. Nii näituseks wõib toobriäärele istudes püksid märjaks kasta.

Tawaliselt tarwitatakse istumiseks pinki, tooli, wõi põrandat. Kuningad istuwad trooni peal, kutsar — pukis. Kuid hoidku Jumal kedagi pigi peale istumast!

Istumise juures on peaasi otstarbekohasus Mõni inimene istub ainult selleks, et ennast ära peita. Kuid seda poleks hädapäraſt wajagi: wõiks ju ka seistes teiste selja taha pugeda.

Kes awalikus kohas esimeſt platsi tahab saada, peab nupumees olema.

Nummerdatud platside wastu on kõige pealt mathematikused, seſt nende meeleſt on maailm niigi juba arwudega liiaks ära kurnatud. Wabu paiku wahetatakse Jüripäewa aegu. Mõni inimene ei leia enesele kunagi kindlat kohta, teine jälle istub eluaeg ühe koha peal.

Kui keegi nädalateks ja kuudeks istuma jääb, siis öeldakse: see ja see inimene on türmis. Kuiwal istuda, tähendab halb ärimees olla; aga kui kedagi üle aja lastakse istuda, kaebab ta, et temale ülekohut tehtakse.

Ükski muu asi ei kurna nii inimeſt, kui weeleiwa peal istumine. Priileiwa peal istumine toob mõnele õnne, mõnele õnnetuſt. Walmis pajuki peal istuda tahaks meiſt igaüks, aga ubade peal istumiſt kardetakse nagu tuld.

Korrapäraline inimene walib hoolega istet, korratu istub kudas Jumal juhatab ja kuhu keha

Wäike eksitus.

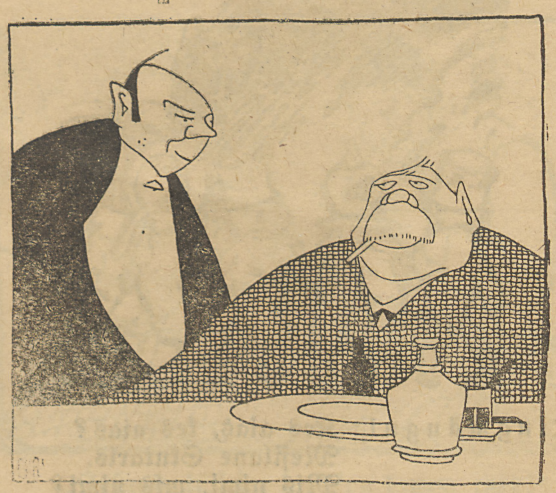

„Kelner, supi sees ujub kaks kärbeſt!?"

„Wabandage, herra, aga teine on ainult prussakas."

kukub. Istudes jalgu lauale tõsta lubatakse üksi naisterahwastel, ning sedagi mitte mujal, kui õllelauas. Numbri all istumine tuleks seadusliselt teel ära kaotada.

Tähtsad mehed istuwad ees, wähem tähtsad istuwad kaasa. Koolipoisid jäätakse sagedaste järele istuma. Teiste inimeste kohta puuduwad teated. Erakorralisi istumisi peetakse tihti kassakadumiste järele, korralikud istumised on rohkem paradi asi.

Kohtulauas istujal on auraha rinnas, süüpingil istujal — mõõk kaela peal. Ülemuse ees istuwad kaasa. Koolipoisid jäetakse sagedaste nina punane.

Trellide taga istumist peetakse igawaks asjaks, aga süles ning põlwedel istumine olewat kaunis mõnus. K. R.

Ei läinud korda.

Roda Roda järele Ed. Pertmann.

Waga derwisch läks teelt ühe peremehe juurde puhkama ja jäigi sinna, sest teda toideti seal hästi.

Läks nädal mööda. Perenaine räägib mehele:

„Sa ei jõuagi kudagi sellest derwischist lahti saada, ta sööb meid waeseks, meie oleme kehwad inimesed.“

„Ei wõi, mu naine, kudagi ei wõi, Patt on waga rändajat majast wälja ajada.

Läks jälle nädal mööda ja naine räägib jälle mehele:

„Hull mees, mõtle kudas tahad, aga derwischist waja lahti saada, warsti ei ole meil enestelgi midagi suhu wõtta.

„Midagi pole teha, kui waja, siis waja.“

Derwisch istus aias pingi peal ja mõtles tähtede ringkäigu üle järele. Alandlikult lähenes talle peremees ja lausus:

„Kõrgeaulik isa, tuhat kord tänan sind selle eest et sa oma juuresolekuga minu waest urtsikut õnnestasid. Aga nähtawaste on Allahi tahtmine niisugune, et ma sunnitud olen seda au teistele osaks saada lasta: meil on wiimane oinas ära söödud ja wiimased kopikad kukrus saawad otsa.“

Jumala-mees liigutas tähtsalt pead ja wastas:

„Olgu nii. Arata mind homme kui walgeks läheb, et ma oma teed palweränd amisele wõiksin jätkata.

Hommikul, kui tähed waewalt kahwatada olid jõudnud, puudutas peremees derwischi õlast:

„Tõuse üles, Jumala-mees, aeg on teele minna, juba kukk laulis.“

„Kudas! Sull on weel kukk?“ ütles derwisch, pööras teisele küljele ja uinus uueste.

Ettewaatamata hirmutamine.

„Ütle, Artur, kas sa kosisid mind tõeste ainult armastuse pärast?“

„Muidugi mõista! Aga miks sa siis niisuguste küsimistega mind hirmutad, — see paneb ju mõtlema, nagu ei saaksi sa kaasawara.“

Sõjateenistuse tagajärjel.

„Kust see tuleb, et Teil peas enam ainustki karwa ei ole?“

„Wäga lihtne! Kui ma roodus olin, siis kamandas ikka weltwebel: „Meier, karwake wäljapoole! Weel karwake wälja!“ Seni kui mul enam karwagi järele ei jäänud.“

Edeneb.

„Noh, Fritz, mis kunst teeb ka?“

„Tänan, onu, hästi! Maalida saan ma juba õige kenaste; nüüd pean ma aga ka natuke joonistamist õppima.“

Nooremehe kewademõtted.

Iga aasta tuleb kewade wana, tuttawa iluga. Ainult kallikene on iga kord jälle teine.

Moodsad korterid.

„Kas Teie oma uue korteri jaoks juba tapedi olete wälja walinud?“
„Ah ei; meil on nii kui nii wähe ruumi!“

Wastutaw toim. T. Kurrikoff. Wäljaandjad Dr. J. Lutga ja B. Mäns. A. Pert'i trükk Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 5 — Mai — 1913

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

Pilwed „Estonia“ teatritaewas.

Mister Hamlet:

„Näed sa seda pilwe? Kas ei ole tal peaaegu walaskala kuju?

Estonia:

„Tõepoolest, just kui walaskala.“

Mister Hamlet:

„Mul näib, ta on nirgi sarnane.“

Estonia:

„Just kui nirk.“

Mister Hamlet:

„Kas ta ei ole mitte kui kamel?“

Estonia:

„Jumala eest, päris kamel.“

Mister Hamlet:

„Kas sealt wiimaks midagi direktori sarnast wälja ei kujune?

Estonia:

„Oh ei, need on ainult direktori õhulaewad.“

(Hamlet, III waatus, II etteaste.)

Mis tuleb Narwas inimesest ärwata?

„Uusleht“ pahandab, et Narowa kaldal olewal bulwaril mingisugune käsipuu lahti olewat, mille peale toetades kõige käsipuuga kraawi wõiwat kukkuda: „Aasta wõi paari eest kukkus sellesama koha peal all kaldal söömas olew lehm maha ja sai surma — mis tuleb siis inimesest ärwata?“

„Minu eit ütleb ikke, et sa, Tõnis, jood kohe kui elajas! Aga näe, seitongi kirjutab, et inimene mõistuse poolest lehma kõrwal alles poisike on.“

Rikkalik elu

„Ütelge mulle kord ausalt, preili Susi, kas Teie ei ole kord minu onupoja Willi Meieri pruut olnud?“

„Ah, Arnold, need nimed jääwad nii wisalt meelde. Kudas ta wälja nägi?“

Kardetaw onu.

Karla: Kas see tõsi on, kallis onu, et sa minust ja papast ja mammast neegrid teed?

Onu (kellel suur pärandus): Kudas nii, mu poeg?

Karla: Papa aga ütleb, kuni sa sured wõime meie ootamisest mustaks minna.

Rüütlimeelne leitnant.

Tõlkinud H. Mõldre.

Õhtu jõudis kätte. 36. bataljoni ohwitserid puhkawad peale kiire marsimise „Suure Põdra" wõõrastemajas ja joowad balkoni peal kohwi.

Bataljoni komander Grandhard läks ära puhkama. Ohwitserid naljatawad ja ajawad juttu.

Ilus ja elawa iseloomuga noor leitnant Trobrian tõuseb üles ja näitab käega wõõrastemaja hoowi peale, kuhu selsamal silmapilgul lahtine tõld sisse oli sõitnud.

„See on krahw oma perekonnaga!"—hüüab teener ja tõttab ühes teiste teenijatega kraami sisse tooma.

Tõllast astuwad krahw de Hot-Kastels, krahwiproua ja kaks noort preilit wälja: — esimene nendest on pruuni juukste, pikka kaswuga ja peenikeste ja õigete näo-joontega naisterahwas, teine on walgejuukseline — ilusa roosaka näoga.

Trobrian leiab, et walgewerega neiud ilusamad on kui mustawereliseid, ohwitserid waidlewad temaga...

Krahwiproua de Hot-Kastels ruttab ühes tütardega saali... Trobrian wahib ikka walgejuukselise järele.

Teener jutustab ohwitseridele, et krahw de Hot-Kastelsil perekond sealne aristokratia olewat. Nad elawad linnast wäljas toredas lossis, ja sõidawad wahetewahel siia aega wiitma.

„Suure Põdra" wõõrastemaja wõib niisuguste tähtsate wõõraste peale uhke olla!... Neile antakse alati kõige paremad toad...

Aga seekord on kõige paremad ruumid ohwitseride käes ja krahwi perekond asus nr. 7 ja 8; nende ruumide uksed käiwad korridori peale wälja.

Bertha ja Blanche wõtsiwad omale nr. 8.

Siin seisab üks suur woodi, kus mõlemad õed hästi magada wõiwad...

Krahwinna saadab tütred magama ja käsib neil ust lukku pöörata.

Preilid panewad pikad öö-särgid selga ja jääwad magama.

Umbes kell-ööse ärkab Bertha üles... paneb undruku ümber, küünla põlema ja läheb tasakesti wälja. Ta tahab juua, aga wett ei ole; ta oli tähele pannud, et korridori otsas wäikse laua peal garafin weega seisis...

Sinna oliwad kõik tema mõtted pööratud...

Bertha leiab garafini üles, joob ja tahab tagasi minna... Korraga lööb all keegi kõwaste ukse kinni, tuul puhub tule ära, ja tema jääb pimedasse... Midagi ei ole teha!

Noor tüdruk püüab kobades edasi liikuda.

Ta teab, et kummagil pool korridoris 12 tuba on... Sellepärast peab ta neli ust ära lugema, et nr. 8 juurde jõuda. Bertha hiilib seina kobades edasi, teeb tasakeste wiienda ukse lahti, astub tuppa, paneb küünla laua peale, wõtab undruku ümbert ära ja ronib woodisse teki alla.

Waene preili ei pannud seda tähele, et korridori otsas weel 13 uks oli, mis kraami hoidmise tuppa wiis.

Leitnant Simon de Trobian magas raskeste peale wäsitawa päewase marsimise.

Hommikul ärkab ta üles ja näeb enese kõrwal Berthat... Ilusad pruunid juuksed oliwad padja peal laiali...

On see uni wõi wiirastus?

Leitnant õerub silmi ja suudleb ilusat Berthat...

Bertha, keda leitnanti wurrud kõdistasiwad, liigutab käega, nagu tahaks ta kärbest ära ajada, teeb silmad lahti, näeb enese ligidal leitnanti nägu ja kiljatab...

Bertha kargab sängist, ja jookseb ära, oma kingasid maha unustades.

Kaua istub Trobrian sängi peal ja wahib arusaamatuses mahaunustatud kingasid...

Bertha äratab õe üles, jutustab temale kõik, ja mõlemad tüdrukud wahiwad wärisedes ehmatanult üksteise otsa...

Mis teha?

„Seda peab papale ja mammale ütlema!" ütleb Blanche, „jää siia, ma lähen ütlen neile seda."

„Kas Bertha haige on? Mis temal häda on?" hüüawad krahw ja krahwinna, kui Blanche üksinda nende tuppa ilmub.

„Bertha kardab, nutab..."

Raske on isa ja ema tundmusi kirjeldada.

Tunni aja pärast sõitis terwe krahwi perekond ära.

Tee peal jutustas Bertha kõik ära, mis temaga juhtunud oli.

„Jumalale tänu! Meil on korralikku inimesega tegemist!" hüüdis krahw Hot-Kastels, „kas sa, Bertha, teda ära tunned?"

Ei, Bertha ei waadanud tema nägu, waid nägi ainult ohwitseri mundrit tooli peal...

Kui krahw koju jõudis, laskis ta teise hobuse ette rakendada ja sõitis bataljoni komanderi Grandhardi juurde.

„Kas ma ei wõiks mitte selle ohwitseri nime teada saada, kes minewal ööl „Suure Põdra" wõõrastemaja 9-mas numbris magas?" küsis krahw de Hot-Kastels polkowniku käest.

„Mis on juhtunud? Mis see ohwitser on teinud?"

„Mitte midagi iseäralikku, polkownik... Olge head, kas wõite selle üle teatust muretseda!"

Kui polkownik järele kuulas, tuli ilmsiks, et „Suure Põdra" wõõrastemaja 9-mas numbris leitnant Trobrian ööd oli olnud.

„Ma palun teid, polkownik," ütles krahw äritatult, „ütelge minule, missugune mees see ohwitser on?"

„Simon Trobrian," wastas polkownik, „on tore ja ilus meesterahwas, ausast perekonnast..."

„Kas temal warandust on?"

„O, ei ole!"

„Polkownik, pakkuge temale minu tütre Bertha kätt... Ta saab 400.000 franki kaasawara!"

Granhard tegi imestuse pärast suured silmad ja ei mõistnud selle peale enam midagi ütelda.

Siis jutustas krahw temale kõik loo ära ja kiitis leitnanti ülespidamist.

Polkownik näris wurrusid, et mitte naerma hakata...

Tunni aja pärast seisis leitnant oma ülema ees.

„Leitnant, teie olite minewal ööl 9 nr. „Suure Põdra" wõõrastemajas?"

„Just nii, hr. polkownik."

„Kas teiega midagi juhtus? Rääkige õigust. Olgu. Kas teate, krahw de Hot-Kastels pakub teile oma tütre kätt ja suurt kaasawara teie rüütlimeelsuse eest!"

„Polkowniku herra, ma olin siis wäga wäsinud, magasin kui surnu ja ei mäleta midagi!" wastas leitnant."

„Kas teie tahate abielusse astuda?"

„Hea-meelega! Ainult... ma tahtsin teada saada... Ehk on see preili kuutõbine?"

„O, ei, ta eksis lihtsalt ja astus teie tuppa sisse!"

„Bertha, meie tahame sind ohwitserile naiseks anda," ütles krahwinna tütrele, „muidugi siis, kui ta sinule meeldib. Leitnant Trobriani isa on meie wana tuttaw!"

Leitnant meeldis Berthale pärast wäga, ja toredad pulmad peeti warsti ära.

Kui ta ühes mehega lõuna poole pulmareisile sõitis, kõneles ta sellele oma saladuse ära, mis nagu raske kiwi tema südant rõhus.

Leitnant wastas abikaasale suudlemistega; pärast andis ta naerdes Berthale ühe wäikse nahast koti... Kotist leidis Bertha omad kingad.

„Siis see olidgi sina!"... hüüdis Bertha mehele kaela langedes ja teda suudeldes...

„See olin... mina!" wastas leitnant naerdes ja suudles Berthat kirgliselt.

Haridus.

Franz Blei järele Saksa keelest M. M.

Aastate eest, kui ma weel wäike olin, oli minul Pariisis nägus sõbranna: seitsmeteistkümne aastane, elas Bellevilles, nimega Sophie. Tema üleüldine haridus oli wäga keskmine. Kui ta nime kirjutas, siis ei olnud selles ainustki õiget tähte: Caufi. Teda kaswatada ei jatkunud mul ettewõtlikkust.

Kord kui ma teda pühapäewal kirikust koju läksin saatma ja näälikeste kimbu kaasa wõtmast unustasin, andis ta mulle kõrwa-kiilu. See ei jäänud edaspidi ainukeseks ja ma pean tunnistama, et Caufy sellega suurt mõju minu kaswatuse peale on awaldanud.

Aasta pärast sai ta wäga korraliku tutwuse, mille wastu mul midagi ei olnud, sest warsti pidin ma Pariisist lahkuma. See oli keegi isand Nancyst. Oli waewalt neli nädalat möödа, kui mu armas lapsuke suure lärmiga minu juurde sisse jooksis, etteheidetega, ma ei olewat kunagi tema hariduse eest tõsiselt hoolitsenud ja nii edasi. Aga kuida siis? Lühidalt, teine oli teda „harinud", ta mõistis õigeste „Sophie" kirjutada, teadis et inimene ahwist on saanud, Austria mitte Türgimaa pealinn ei ole ja palju teadusliikka tõdesid. Mulle anti lahkumise märk, kirjalikult, Prantsuse keeles, mille stiili iludus Marcell Prevost'i omaga wõistles.

Aastate järele nägin ma Sophiet kord Luxemburi-aias. Ma tundsin ta toredatest, punakas-pruunidest juustest ja upsakast püstninast ära — muu oli hoopis waremetes ja wiiendat kuud raskejalgne. Poisike nelja, tütarlaps wiie aastane ja midagi kolmandast wiletsas lastewankris. Sophie õmbles odawas laste-pesu äris, silmad pisaratest, mis ammu enam ei woolanud, pundunud. Ma otsin näälikeste kimbu ja andsin ta minu pingist mööda jooksmale tüdrukukesele: „Wii see emale" ja läksin kähku ära.

Ma tahtsin ainult ütelda: haridus on suurema jao inimestele õnnetuseks. Ta wiib neid oma teedelt kõrwale, neil on halb südametunnistus, nad unustawad endid ja kaotawad ära. Missugust karjeri ei oleks wõinud nägus Caufy teha! Ning missuguses wiletsuses elab Sophie!

Minu isa ei õppinud lugema ega kirjutama. Poisikesena hoidis ta suwel karja. Kingsepa sellina rändas ta jala Wieni, missuguse teekonna peale 3 nädalat kulus. Enam kui ta käsitöö huwitas teda majade ehitus. Surres oli tal linnas paar tosinat majasid. Need oli ta oma enese joonistatud plaanide järele ehitanud.

Aga lugema ja kirjutama ei jõudnud ta õppida, peale mingisuguse kritselduse, mis tema allkirja pidi tähendama. Lugemise ja kirjuta-

misega oleks ta tingimata kingsepaks jäänud. Wõi kirjanikuna päewawargaks saanud, nagu ta poeg.

Islandis trehwasin ma oma majaperemeest kord hommiku wara merd wahtimas, selleşt täieste waldatud. Ta waatas mulle otsa ja ütles: „ilus meri!“ kirja osates oleks olnud ta silmad mere waatlemiseks ammu rikutud.

Aga ma annan järele: suurema osa inimeste juures ei ole enam midagi rikkuda, nad wõiwad rahulikult õppida, mis neile õpetatakse, kahju kartuseta hingele, mida neil ei ole. On olemas üleüldine reegel: iga inimesel on hing. Ja on weel üks iseäraline reegel: suurem osa inimesi on erand üleüldiseşt reeglişt.

Aforismid.

Eesel kannab iga haawamişt ennem kui et teda rumalaks peetaks.

*

Tänamataid on sellepärast nii palju, et liig palju heategijaid on, kes unustada ei suuda.

*

Paljude ausate naiste traagika on, et nad seal armastust annawad, kus ainult erotikat nõutakse.

*

Kus tundmusi ettekirjutatakse, seal tapetakse tundmusi.

*

Seltskonna moral on halastamata: kui raskeste meie ka eksisammu all kannatame, ta ei läbe oodata, kuni meie selleşt puhanud oleme.

*

Paljudes maades on karakter see, mis politikat rikub.

*

Mis on paradox? Kui keegi oma ämma trepişt alla wiskab ja seal juures hoolitsedes küsib: „Kuhu sa nüüd tõttad eideke?“

Leina Saare „Sihile“ Anton Jürgensteini arwustawa pilgu all.

„Eesti Kirjandus“ IV.

Aja waim.

Keelelised ja meelelised jooned Eesti elust.

Eesti ajaleht sai hiljuti järgmise „tõestesündinud“ kirja:

„Et mul soow on, kuidagi wiisi raha teenida, (—ja taewas! — see on ju nii kole tarwilik) siis oleks mul seekord see julgus küsida ja nimetada — et, kuna mul tahtmine olemas on, kas oleks ehk sellega minule meelepärast soowida, mõnda kirjatööd eestistada, mille eest siis Austatud Toimetus „paksult“ raha maksaks. Mis? (Hm..) Mind rõõmustaks üpris, kui jaatawa teate saaksin — wõi igatahes selgitawa wõi asetnäitawa wastuse—.

Mul eneşel, kui tuleb ütelda, meeldiwad lihtsa lauseehituse poolest (ühtlasi oma sügawa hingetundmisega) Knut Hamsuni jutud j. m.; ka P. Altenberg oleks kena, ja mõlemad, ma arwan, on eesti-keeles peaaegu tundmatad.

Tähtis on muidugi, kas minul selletarwilişt wõimişt on... — Jätan otsustada. Kui ei sünni, hakkan Warssawi wõi Lodsi kaupade agendiks, (seşt seda wõib ilma rahata).“

Toimetuse wastus: Meil ei ole midagi selle wastu, kui Teie Hamsuni asemel kamsunitega hakkate angeldama.

Ikka põhjusmõttelik.

„Kudas Teie noorem maimuke wälja näeb, professori herra?“

„Kudas ta peab wäljanägema — nagu wäike ahw!“ wastab agar Darwini pooleholdja iseteadwalt...

Ametiohwer.

Arst: „Ah Teil, waene mees on siis magamise tõbi. Kuşt Teie olete selle kaasa toonud.

„Ma olen pikemat aega matusekassa kandidat olnud.“

Seakaupleja ja politika.

„Selleşt ajast kui Türgimaa rahu tegi, ei ole ajalehes enam midagi raswaselt trükitud. Ma ei tea, minul on ajaleht ilma raswase trükita niisama wastumeelt kui lahja emis.“

Direktori premier „Estonias“.

Direktori herra (seltsi juhatuselt märkust saades, et ta korralikult proowidel käiks): „Mu Jumal, mina peaksin korralik olema! Kui ma direktorit mängin, siis peate juba leppima, nagu ma olen. Teisiti ma seda osa etendada ei mõista.“

Hinge-teadus.

Professor: (Tööstuse üle ettelugedes): Kiwisüsi on tööstuse hing niisama kui lehm talupoja hing on.

Õrna südamega hambaarst.

— „Või siis see arst oli nii südameta, et ta teid terwe tunni piinata wõis?

— „Oh ei, südameta ei olnud ta mitte: ta nuttis isegi minuga koos.

Isalik manitsus.

„Poiss, kui sa oma suud ei pea, lasen ma sulle ühe pneumatilise ukse kinnikeeraja külge teha.

Waewatud wend.

— „Ats! Kas sa ei rõõmusta, et sa jälle uue õe said?

— „Ei, tädi, eelmist ei ole suutnud ma weel käimagi õpetada.

Kana, kes kunagi ei munenud.

Ludwig XV. ajal elas Pariisis terawa keelega marquis Bonvivant, kelle waimurikkast pilkeandest hiljuti ilmunud Karl Ettlingeri raamat jutustab.

Kord tulnud marquis Bonvivant'i juurde keegi edenenud ülinaisterahwas ja püüdnud selgeks teha, et naine selleks liig hea olla, et ilmas ainult inimlise tõulooma osa etendada; naisele olewat emaröömud niisama wähe kõrgemaks õnneks ja ema olla kõrgemaks kutseks, kui mehele seda isaks saamine on.

„Mitte nii waljuste!“ peatab marquis.

Naisterahwas aga kõneleb edasi: „Waadake mulle otsa: weel kunagi ei ole ma end alandanud, et mehele naiseks järele minna, weel kunagi ei ole ma selleks andunud, et ühte last sünnitada! Ja ma ei tee seda ka kunagi!“

„Mitte nii waljuste!“ ütleb marquis jälle. Naisterahwas aga wihastab: „Miks mitte? Mis ma ütlen, seda wõib iga inimene kuulda!“

„Iga inimene? Muidugi! Aga minul on wäljas kanakarjas üks kana, kes weel kunagi ei ole munenud .Kui ta teie teoriat kuuleb, sattub ta suuruse hullustusesse.

Algupärane kunstnik.

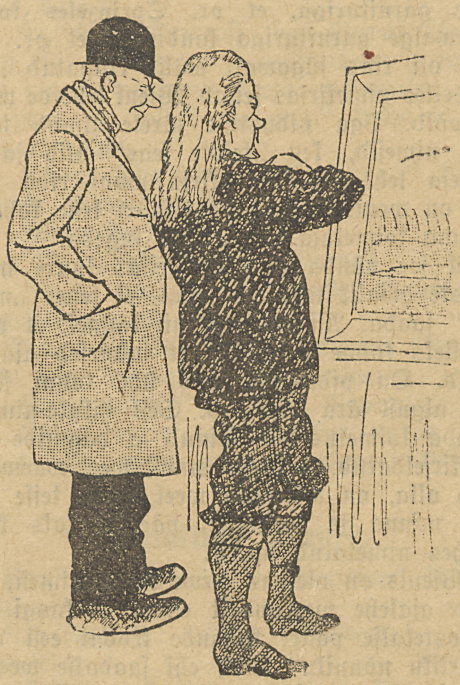

„Sellesse pildisse olen ma eneseşt midagi algolulist sisse pannud — see lainte joon õhus on juuksekarw minu peast.“

Adabei.

Wäljamaa följeton.

Adabei — mis see on? See on lühendus Saksa keele sõnast „auch dabei" ja tähendab inimest, kes „ka oli juures", kui see sündis. Adabei on igal pool olemas, kõige tüüpikalikumalt ilmub ta aga Wienis.

Wienis on weel midagi olemas: nais-ajakirjanik ehk „tualeti-naisterahwas." Selle nais-ajakirjaniku ülesandeks on ajalehes kirjutada, kes ühel ehk teisel pidustusel „juuresolijate seas" olid ja — kui nad naisterahwad olid, mis oli neil seljas.

Sarnased isiku-nimekirjad on Wieni ajakirjanduse spetsialitet. Ja Adabeid etendawad awalikus elus suurt osa.

Astub ajakirjanik palliſaali, kontserti, koosolekule, siis tormawad Adabeid tema peale, kui koid küünla tulesse. Nad suruwad ajakirjanikule oma nimekaarti ühes walmis ülikonna kirjeldusega, mida nende prouad ja tütred kannawad, tasku ja igalt poolt kostawad hüüded: „palun, herra redaktor, eks ole, Teie nimetate mind?"

Ja tõepoolest: järgmisel hommikul loete ajalehest, et kontsertil „teiste seas" olid: keiserlik nõunik Jellinek ühes abikaasa Selmaga, suurwabrikant Sprinzeles tütrega, adwokadi proua Karpeles Olmützist. Ja lõpuks kinnitatakse, et pr. Karpelesel walge kleit seljas oli, kollase garnituriga, et pr. Sprinzeles kollast kleiti walge garnituriga kandis ja et pr. Jellinekil oli rind sügawalt wälja lõigatud .

Selles nimekirjas seisab Wieni lehtede wõistluse põld. Iga pidustuse järele ilmub terwe weerg nimesid, kes „teiste seas" olid ja kui wõistleja leht oma nimekirja mõni rida pikemaks on wenitanud, saab naabri lehe kohaliku osakonna toimetaja Chefi käest sugeda.

Et see nõnda on, siis seisab suure hulga inimeste awalik tegewus selles, et lehes „nimetatud" saada. Asi on isegi nii kaugel, et pidusid selleks toime pannakse, et inimesed ajalehte tuleksid. On pidustusi, mis ühe tunni järele peale algust ära lõpewad. Sest isikute-nimekiri on juba toimetustesse läinud ja daamide tualetid kirjeldatud. Milleks ennast weel waewata? Wõib olla, on wõimalik weel mõne teise pidu peale minna ja järgmisel päewal kaks korda ajalehes nimetatud saada.

Wienis on olemas terwe kogu inimesi, kelle nimed ajalehe weergudelt enam ei kaogi. Esiteks ostetakse paari tuhande krooni eest mõne „keiserliku nõuniku" titel, ehk saadakse weerand miljoni eest aadeli soo liikmeks ja siis rännatakse kümned aastad läbi ajalehe weergude. Kusagil awati koolimaja ja Pick von Pickberg oli ka „teiste seas". Wõõras riigipea ilmub Wieni ja Pick von Pickberg terwitab teda, ehk see temale küll sugugi korda ei läheks. Rüütel Pick tantsib 42 palli peal, ta on kohal kui kongress awatakse, ta ei puudu ühelgi juubeli pidustusel ja isegi siis, kui wäga huwitaw mõrtsukatöö on toime pandud, loete ajalehest: Sündmuse kohale ilmunud oli teiste seas ka rüütel von Pick. Mõned Adabeid ei lepi üleüldise juuresolemisega, nad waliwad enestele erialad: kirjanduses, põllumajanduses, parlamentlistel koosolekutel jne.

Kui hiljutine Balkani sõda lõppes ja arstid sõjawäljalt tagasi kutsuti, tuli awalikuks, et need arwurikkad Wieni naisterahwad, kes wabatahtlikult sõjawäljale haige-rawitsejatena sõitsid, päris skandali-sünnitawalt olid endid üles pidanud. Nad kartsid haawatuid, hoitsid igast tegelikust tööst kõrwale, takistasid teisigi töö juures. Neist ei olnud kellegile kasu. Ja muidugi! Sest ega need naisterahwad selleks sõjawäljale ei läinud, et rawitseda, aidata, trööstida? Ei, nad wõtsid teekonna ette, et „nimetatud" saada. Nende nimed seisid ärasõidul ajalehes, neid nimetati meeleolu-rikastes sõjawälja teadetes, neid nimetati koju tulekul. Et erakorralistels oludel kolm korda ajalehes saada nimetatud, antakse heameelega raha wälja, kuid ei wõi ometi nõuda, et need daamid peaksid ka rumalaid haawu siduma ja haigemaja pööritama panewat õhku sisse hingama.

Austria ajakirjanikud on rõõmsad, et riik sõjast lahti pääses. Sest muidu ei oleks nad mitte ainult pikkade lahingukirjeldustega saanud wäsitatud, waid nad oleks ka pikki nimekirju pidanud kokku seadma, et Wieni tuttawad hommikuse kohwi juures wõiksid lugeda: Juba hommiku warakult olid lahingu-platsile teiste seas ilmunud: pr. Puppernickel roosas kleidis musta paelaga, prl. Perpendickel sügawas dekoltes jne...

Ja ka rüütel Pick von Pickberg ei oleks mitte sündmuse kohalt tohtinud puududa, frakis, monokli, ordutähe ja walgete kinnastega.

Hugo Bettaueri järele.

Kõige lühem tee kahe punkti wahel.

„Mis sa muretsed?"

„Olen hädas, ei tea, kudas oma pruudist lahti peaseda."

„Tühi asi: wõta ta ära!"

Õige koht.

Teenija tüdrukule pandakse rõugeid.

Arst laseb temal käikse üles käärida.

„Mis, käewarre peale! Ei see lähe! Ma pean ju tööd tegema!"

„Hea küll, siis lõikame jala säärde."

„Ei, ei. Ma pean terwe päew otsa jooksma," — aga, oodake wähe, — istuda, seda ei ole mul kunagi aega...!"

Naisterahwa looduseloost.

„Naisterahwas" on suguaime ja üks positiwum. „Naine" tähendab päralt olemist ja on wõrdlew aste. „Daam" on kultura-leidus ja superlativ.

Daam wõib naisterahwas olla, ilma et ta seda tahab, ja on naine, seda tähtsaks pidamata. Ta on mõlematest üle kaswanud.

Naisterahwast maaliwad kunstnikud hea meelega halasti. Daam on ikka riides ehk ta paneb ennast riidesse. Naine toimetab majas; daam „teeb" enesele maja.

Naisterahwas etendab tundeluules osa, naine romanis, daam salongis. Naisterahwas teeb mehe õnnelikuks, naine teeb tema kasulikuks, daam teeb tualetti.

Naisterahwas keedab, naine walwab köögi üle, daam „superib".

Pidulikkudel juhtumistel, kontsertidel, etendustel tunned sa daami selleşt ära, et ta alguses mitte seal ei ole. Daam tuleb ikka liig hilja. Mida enam inimesi daam ülestõusta laseb, et platsi anda, seda rohkem on ta daam. On daami kõrwal-istuja niisama daam, siis nõuab „hea toon", et nad üksteisega kõwaste juttu ajawad. Iseäranis kui ees muusikat tehtakse.

Daam nimetab inimeste nimesid, keda ta arwustab, hea meelega waljuste. Kui ta juhtumise kaupa teist daami, kellest kõneldakse, isiklikult ei tunne, siis on ta selleşt ikka midagi halba kuulnud.

Daami kohta ei ole läbikäimise eeskirju. Ta ei lähe kunagi „paremat kätt" ja ei astu sõitwast wagunist, silmad sõiduliini poole, maha.

Kui palju daamisi uulitsal lähewad, siis sünnib see ikka nõnda, et keegi mööda ei pääse. Päewawari hoitakse nõnda käes, et ta wastutulijale kergeste silma torkaks.

Daamil, keda meesterahwad saadawad, on kombeks, oma kawalerisid erksana hoides, ikka midagi maha unustada. Ei ole wiisakas meelde tuletada, kuhu see wõis jäänud olla.

Daamil ei wõi kunagi tõsist tegewust olla. Asjaarmastajana seltsib ikka parema meelega mõne oma sõbranna mehe, kui wõõraga.

Daami kostüm peab alati wiimase moodi järele olema, nii et ta kolm kuud hiljem end surnuks wõib naerda, kui keegi seda peaks weel kandma.

Seni kui daam selle raha, mis mees teenib, ainult osalt wälja annab, ei ole ta kellegi daam.

Daam tellib oma tualetid ja raamatud Pariisist, kasukad ja thee Wenemaalt, tantsud Ameerikast, spordi Inglismaalt, lilled Italiast, masserija Norrast ja mehe kodumaalt.

Kes naisega abielusse astub, saab kergeste maja lapsi täis; Abieluşt mehe ja daami wahel tulewad majasõbrad ja austajad.

Naine lõhnab õhu, seebi ja terwise järele; daam lõhnab parfumi järele ja see on tema isiklik saladus.

Naine sureb külgehakkawa haiguse kätte ehk ei ole operatsion õnnestanud. Daam sureb õnnetu juhtumise puhul auto- ehk liusõidul; kui tal see ei peaks mitte korda minema, sureb ta haiguse kätte, mida weel kunagi ei ole olnud.

Naise hauakiwil on lugeda: „Armastatud, nutetud ja unustamata..."

Daami hauakiwile on lõhkenud süda maalitud ja selle sees salm:

See kuulus Karss ja Erserum
Sai ära wõetud, kui lõi trumm.

Wabalt „Jugendi" järele.

Nupukas politseinik.

Lugu juhtus Torontos, esimeses politseijaoskonnas. Politseinik Driscoll on kirjaliku teadaandmisega ametis. Ta kirjutab paar lauset, kisub paberi lõhki ja hakkab asjaga jälle otsaşt peale.

„Mis teie teete?" küsib ülewaataja. Kirjutate kirja?"

„Ei," ütleb Driscoll „seal ülewal Cholmondelay (ütle „Tschumli") -uulitsal on surnud hobune maas, teenistuse korra paragrahw 17 järele pean ma selleşt teatama." ütles ja näris sulewart edasi.

„Kudas seda üleüldse kirjutada?" küsib ta wiimaks ülewaatajalt.

„Mida siis?"

„Ikka Cholmondelay Street."

„Hm," wastab see natuke kindluseta — „igatahes niisama kui warem."

Pea peale selle tõuseb Driscoll üles, ajab palitu selga ja hakkab wälja minema.

„Kuhu nüüd?" — küsib ülewaataja.

„Lähen wean raipe ümber nurga King-Streeti, siis wõin oma teadaannet kirjutada.

Piibliloo tunnis.

Koolis on „Peetruse kalapüügi" lugu jutustada.

Kooliõpetaja: „Mis tähendawad sõnad Peetrusele:

„Selleşt ajaşt peale pead sa hakkama inimesi püüdma!"

Eedi: Ta pidi linnawahiks saama.

Nii kudas.

„Mis pean ma tegema, doktori-herra? Ma olen järjest äritatud, pahane, närwilik!..“

„Heitke abielusse!“

„Aga ma olen juba abielus.“

„Siis laske lahutada.“

Kosja kontoris.

— Mis? Naise isa pean ma ka enese juurde wõtma, kui ma abielusse astun.

—Ja; aga see wõib teile ainult kasuks tulla... see oskab wähemalt keeta.

Õigustatud nõudmine.

Kohtunik: Joobnud olek ei ole wabandataw. Teie olete üle keelatud tee läinud, kui teie wõõrastemajast tulite, nii peate trahwi maksma.

Politseinik: Sieti peaks ta, herra kohtunik, kahekordselt maksma — ta läks sealt kõige neljaga üle.

Nõrk walwus.

Sinisel esmaspäewal: Toho tont! Nad on mind kanali lasknud kukkuda. Ja ometigi seisan ma politsei järelwaatuse all.

Kewadel.

— Kas teie kaela katarr möödaläinud nädalast juba üle on?

— Ja muidugi. See, mis mul praegu, on juba jälle üks teine.

Noor abielu.

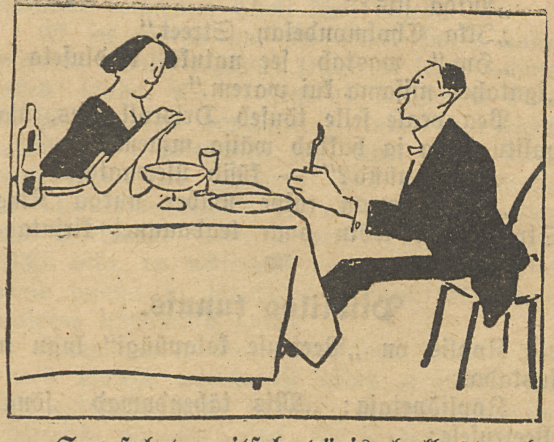

„See salat maitseb päris hulluste, kas sa ei ole teda mitte pesenud?“

„Aga muidugi, meheke, päris seebiga!“

Rasked ajad.

„Ajad on juba hoopis halwad: iga üksiku riidehilbu pärast peab ise kawaleri pidama!“

Linnalaste wäljasõit.

Rong wiis meid kiirelt tolmunewast linnast.
Hääs tujus daamikesed, uudist ootes,
Ja herrad, loodusilu näha lootes,
Neil sama tõusid õnneõhked rinnast.

Nüüd sihil. Säramas on murupinnast
Küll lilli kirjumaid. Seal metsatukad,
Ja ruttamas lakk-kingad, siidisukad —
Ei aega kätel mahawõtta kinnast.

Siis suurte kübarate alt üks oh! ja aa!
Ja üle kiwi, kännu kahisewad schlepid,
Ja wilk'wad päewawarjud, höbepeaga kepid. . .

Kui unest ärkades siis kohkun'd peatan ma:
Siin tahaks enesešt need kirjud hilbud heita,
Neid häbenedes, loodus, pea su sülle peita.

Marie Under.

Wastutaw toim. G. E. Luiga. Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. A. Pert'i trükk Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 6 Juuni 1913

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

Laulatus ja kaasawara.

A. Jung soowitab eestlastele eestulewatel walimistel Pärnus kadakatega „ühineda.

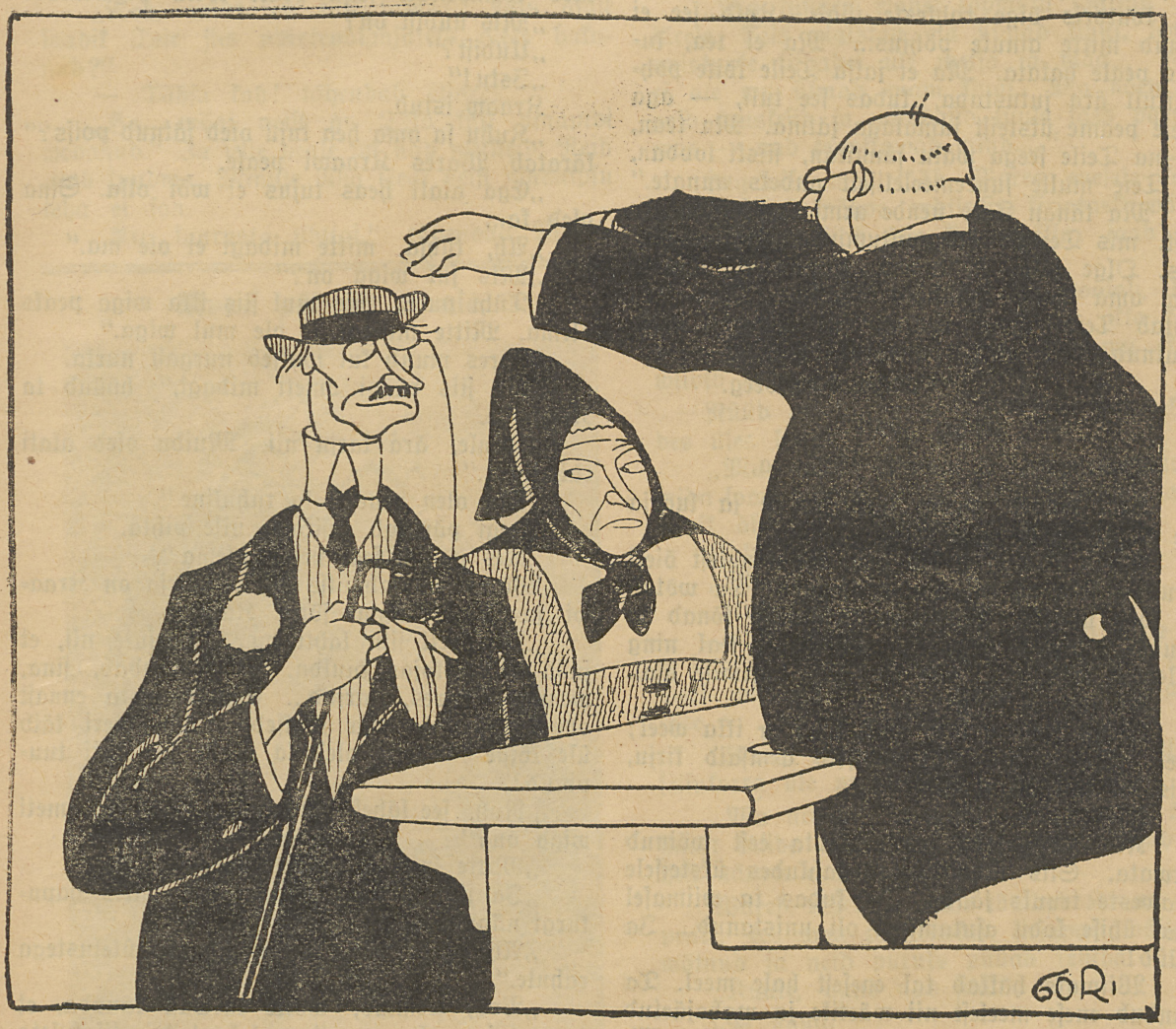

„Nüüd, [mu armsad lapsed, minge ja teid saagu palju ning täitke kõik raekoja ruumid täis. Ja kui teil hästi on läinud, siis tuletage ka mind ja linnasekretäri kohta meelde.“

Ainult kaks.

Kirjutaja Kraaw tuleb töölt. Üst lahti keerates märkab ta kirjakastis kirja. Kohe haarab ta ahjukonksu otsast kirjakasti wõtme ja wõtab kirja wälja. Wiimaks ometi! Wiimaks ometi tema käest kiri! Küll oli see inimene aga kaua waikinud — terwelt kaks nädalat.

Kraaw loeb weel kord kirjutusemasinaga kirjutatud adressi ja rebib siis kirja lahti.

„Armas sõber!"

„Palun laske wabandada, et ma Teie wiimase kirja peale nii pea ei wastanud — mul oli kontoris õige rohkeste tööd. Kuid see ei olnud mitte ainuke põhjus... Ma ei tea, kuidas peale hakata. Ma ei jaksa Teile kõike põhjalikult ära jutustada, kuidas see tuli, — aga meie peame üksteist jumalaga jätma. Ma tean, et ma Teile seega walu sünnitan, siiski loodan, et Teie mulle suuremeeleliselt andeks annate."

Ma tänan Teid nende armsate silmapilkude eest, mis Teiega kokkupuutumine mulle walmistas. Olge julge ja tugew, muidu ei suuda ma oma õnne rahuliselt maitsta. Teie õnn ootab Teid kusagil mujal, sest mina ei oleks suutnud Teid mitte õnnelikuks teha.

Alide Keimberg.

Elage hästi!

Peterburis, 1. juunil 1912. a.

Kiri langeb lugeja käest lauale ja lugeja ise wajub tooli peale kokku.

Isand Kraaw ei saa oma tundmusteşt õieti aru — kõik on nii udune, segane. Ta wõtab ja loeb uueste. Masinaga kirjutatud sõnad ja laused seisawad sirgelt ja ametlikult seal ning ütlewad sedasama, mis esimesegi lugemise ajal.

Nii siis — lõpp!

Isand Kraaw loeb weel kord ja ikka weel; loeb niisama kaua kui endiseid armsaid kirju, mis tal kõik peas on.

Nii siis — lõpp.

Kes oleks seda poole aasta eest wõinud arwata. Siis lubasid nad lahkudes üksteisele igaweste truuks jääda. Ja kudas ta wiimasel ajal ühise kodu asutamisest oli unistanud... Ja nüüd!

Wiimaks hakkab tal enesest hale meel. Ta tundub enese meelest nii wäetike ja mahajäetud olewat. Pisikese toakese seinad nagu rõhuksid teda igast küljest. Ta läheb wälja wärske õhu kätte — see kosutab!

Roidunult liigub ta uulitsal ja äratab oma imeliku olekuga wäikese linnakese teekäijate tähelepanemist.

Ta on oma sõbra Wareşe korteri õuewärawa juurde jõudnud.

Kas maksab tema juurde minna? Nüüd, kus ta hingeliselt kannatab, inimese juurde minna, kes kõige peale käega lööb, külma rahu üle kõige hindab ja teiste õrnemate tundmustega hoolimatalt ümber käib?

Aga kuhu sa ikka lähed? Ja ega temale midagi rääkida ei maksa.

Kraaw pöörab wärawast sisse ja sammub treppi mööda üles. Ukse taha kostab juba kaugelt põrandalaudade äge nagisemine. Ta koputab.

„Sisse," kostab karm hüüe.

Wares käib kiireste üheşt toanurgast teise, käed kramplikult selja peale kokku pigistatud.

„Mis uudist on?"

„Uudist?"

„Istu!"

Kraaw istub.

„Kuhu sa oma hea tuju oled jätnud poiss?" käratab Wares Kraawi peale.

„Ega alati heas tujus ei wõi olla. Sina oled ka...

„Ah, tühja, mitte midagi ei ole ma."

„Mis sul wiga on?"

„Tühi puru, mis mul siis ikka wiga peaks olema. Mitte midagi ei ole mul wiga."

Wares muud kui jookseb nurgast nurka.

„No siis räägi ometi midagi," hüüab ta Kraawile.

„Kuule, ära karju nii. Muidu oled alati rahuline..."

„Ma olen praegu ka rahuline."

Keegi põrutab rusikaga ukse pihta.

„Kes pagan seal peaks olema."

Wares tõmbab ukse lahti. Tuleja on Kraawi ja Wareşe ühine sõber Kalm.

„Mis teil siin lahti on?" Karjute nii, et juba all eeskojas kuulda. See tähendab, sina, wennas Wares, karjud... Siis rahusta ennast ometi. Mis sa ikka jookseb. Külm weri käib üle kõige — seda oled sa mulle ju alati tuupinud."

„Noh, see läheb juba liiale! Mis sul ometi wiga on?"

„Mitte midagi ei ole mul wiga."

„Ja sinul, sõber Kraaw, on päris hapukurgi nägu peas."

„Ah, jäta mind oma labaste ütelustega rahule."

„Noh, wennad, wõite taewast tänada, et heas tujus olen, muidu oleks teid wiisakuseta ülesastumise pärast wastutusele wõtnud."

Wares on rahuliseмaks jäänud.

„Nüüd, sõber Kalm tõmba registrid lahti ja seleta, kudas Peterburi reis läks."

„Oi, suurepäraliselt. Aga enne istu rahuliste tooli peale... Kas teate, ma sain selle koha. Algusest peale saan 70 r. kuus."

„Kas tõeste?"

„Jah. Waadake, kui hea on, kui inimene raamatupidamist ja Saksa keelt oskab."

Ja ega ma teid nüüd enam siia hallitama ei jäta. Kui paras juhtumine, muretsen teile mõlematele kohad — muud kui tuupige aga Saksa keelt.

Kas teate, kõige libedamine läheb asi, kui mõnele kadaplikale külge lööte — mida warem, seda parem...

Noh, mis näguſid teie nüüd lõikate?

„Suſi söögu sinu plikaſid!" pigistab Wares läbi hammaste.

„Saab ehk ka ilma nendeta," tähendab Kraaw.

„Noh, nüüd on tuli takus!" Mis ajast saadik Teie siis naistepõlgajateks olete hakanud?"

— Tühja kah! tähendab Wares.

„Ha, mõni neist on Teid küll ninapidi wedanud." Ja selle peale on nad meistrid. Neid peab tundma. Minule juba keegi neist ninanipsu teha ei saa.

„Ära suurusta ühtigi," tähendab Wares.

Muud põhjust ei ole.

„Mispäraſt su wanem poeg juſt selle wa' nahapartli Kõrwakontsu Mihkli nägu on?"

„Mispäraſt? Sellepäraſt, et Kõrwakontsu Mihkel ta risti-iſa on ja muud põhjuſt pole seal midagi!"

„Noh, olgu, nad ei saa seda enam sellepäraſt, et ma juba mõne nädala päraſt naisemees olen."

„Sina naisemees!"

„Sina wõtad naise!"

„Jah, seda küll. Olen juba kihlatud."

„Kelle ſa siis wõtad?"

„Ha, see on äri saladus, esiotsa. Aga suurepäraline naisterahwas on ta! Tõepooleſt! Ja kudas ta kirjutada oskab! Kui teil selle wastu midagi ei ole, loen ma üheſt kirjaſt wähe ette."

„Ole nii lahke," kostawad sõbrad.

Kalm wõtab põuetaskuſt kirja.

„Alguses ei ole huwitaw, aga nüüd."

„Ma tunnen wahel lõpmata igatsuſt Teie järele. Siis pigistan ma silmad kinni, lendan unistuste tiibadel üle metsa ja maa... Nüüd ei ole mu silmad enam kinni. Ma näen kõrgeid kuuskesid ja mändaſid tuule käes paendumas — nad terwitawad mind..."

Lugemise ajal lööb Wares eneſele käega plaksti wastu põlwe, rebib siis kirjataſku põueſt, sorib seal, wõtab ühe kirja wälja, saab järje kätte ja jatkab:

„Ja ojake, mis läbi luha woolab, looklеb nagu hõbedane lint ikka edaſi, ikka kodumaa poole; kodumaa poole, kus mu kallis wiibib ja minu peale mõtleb."

Nüüd on ka Kraawil see koht tema kirjades üles leitud ja ta loeb:

„Mu kallike jalutab üksildaſes metsatukas, mida loojaminewa päikeſe kiired kuldawad ja kus ööpik õhtulaulu laksutab..."

Kalm kuulab seda pärani silmil.

„Mis?"

„Kudas?"

„Kuſt pagan Teie minu kirjad kätte olete saanud? Teie, Teie olete neid lugenud! Seda weel wähemalt olete koguni ära kirjutanud. See . . . see on nurjatu."

„Kuule armas sõber Kalm," ütleb Wares seisukorra üle peremeheks saades:

„Ma arwan, et mul niisamaſugune õigus sinult küsida oleks, kas sinule minu kirjad waheſt näppu ei ole puutunud."

Wareſe tähelepanemiſe tõmbab Kraaw eneſe peale, kes oma põuetaskuſt kirjapaki wälja on wõtnud ja neid puruks püüab rebida.

„Kuule, anna nad siia."

„Ei anna."

Kraaw teeb weel kord katſet kõiki korraga puruks rebida, aga kirju on palju — ja lipsti on nad juba Wareſe käes.

„So, ſa ſaid siis täna tema käeſt jumalagajätmiſe kirja."

„Noh, ega sinagi ilma ei jäänud.

Parem.

„Suwitajate pidamine on kasulikum kui karjakaswatus. Sest suwitajad ei jää mitte sõratõppe ega pouslakki.“

Wares ei wasta midagi. Ta otsib Kraawi pakist ühe kirja ja läheb sellega Kalmu juurde.

„Nüüd wennas, on kõik kolm kirja koos ja wõime neid wõrrelda. Waata — täpipealt üks ja seesama. See sõna on ühtemoodi poolitatud, siin üks ja seesama wiga, wahed ühesuurused...“

Kalm pöörab wihaselt selja ja wahib aknast wälja.

„Armas sõber,“ tähendab Wares, — seal on need naised! Aga ega sellepärast meelt ei maksa heita. Ole külmawereline. Püüa ennast trööstida. Mitu äratõmmet ühest masinaga kirjutatud kirjast siis ikka saab! Ma olen peaaegu kindel, et ainult kaks.

K. Ränđaja.

Restoranis.

Naine: „Häbemata, kuida see kelner mulle otsa wahib! Ma tahan Oskarile ütelda, et ta temale kahekordse jootraha annaks.

Onnelik pauk.

Arst: Mis see on? Teie olete wana armi peale krooni tätowerinud?

Tagaajaja: Ja, õuringkonna jahil on mulle meie kõige armulisem würst ise oma käega siia ühe laengu lasknud.

Põuakirjandus.

Hiljutine põud, mis põllumehi ähwardas, on ootamata wiisil kirjandust, iseäranis Noor-Eesti kirjandust rahwa sekka soetanud. Linde kuulus raamat „Heitlikud ilmad“, millest nii palju on kõneldud ja kirjutatud, tõmbas põua ajal muidugi põllumehe tähelepanemise enese peale. Hakati Mats Tõnissoni tähtraamatu asewel Linde oma ostma, sest kui põud põletab ja taewast tilka ei tulnud, pidi talumeeste igatsus heitlikkude ilmade järele loomulikult suur olema. Hiljem saadi eksitusest muidugi aru, et Linde mitte Mats Tõnisson ei ka Demtshinski ei ole, aga raamat läks siiski hästi. Terwe see lugu on aga õpetuseks, et kui meil tahetakse, et raamat maal hästi läheks, peaks pealkiri „ilmadega“ hästi lähedas ühenduses seisma. Nii oleks soowitaw, et meie kirjanikud raamatutele järgmised pealkirjad paneks: „Kõue kõmin“, „Põua wälgud“, „Tormi toojad“, „Esimene lumi“, „Raske rahesadu“, „Kewade wihm“, „Teist ilma!“ jne.

Kirjandusline mäeinstitut Peterburis.

Peterburis awati neil päewil mäe-institut Eesti kirjanduse geologialiseks uurimiseks, mida ilulugemise professor Oskar Birsgall juhatab. Et meie kirjanikud wiimasel ajal kõrgustele ihkawad, siis on sarnane institut kahtlemata eluline wajadus.

Professor Oskar Birsgall on suurema tähelepanemise esiotsa nende mägede poole pööranud, mida mööda K. Rumor hiljuti „Lumiste kõrguste poole“ sammus. Proowid, mis tema neist mägedest enesele muretsenud, pidawat näitama, et Rumori mäed paekiwist (плитнякъ) koos seiswat ja seega mitte tõsised lumemäed ei wõiwat olla. Selles mõttes peab O. Birsgall K. Rumori krunti Eesti kirjanduses alawäärtusliseks. Sest paekiwist wõiwat küll head lupja saada, kuid kunstiwäärtust sellel olulsel suuremat sees ei olewat.

Kirjanduslistes ringkondades, kes O. Birsgalli geologialise seisukohaga weel harjunud ei ole, walitseb arwamine, et O. Birsgallil kui arwustajal igasugune kunstimeel puudub ja et tema ajul, s. o. materjalil, millega O. B. mõtleb, mitte ainult kunstilist wäärtust ei ole, waid sellest isegi head lupja ei saawat. Muidugi ei maksa O. Birsgallil niisuguste arwamistega rehkendada, waid ta kütku oma lubja-ahjusid Eesti kirjanduse krohwimiseks edasi.

Kiri.

Aulik „Sarjaja" toimetus! Ma ei tea esiotsa, kudas ma Teie ettepaneku peale pean waatama, kas on see tõelik soow, wõi tahate mind ainult narrida, sest wiimane on ju õieti Teie elu ülesanne. Esiteks on Eesti kirjanduse arwustamine juba nõnda kaugele edenenud, et minu wäikesed kirjanduslised kogemused sellega kudagi ei saa sammu pidada. Ja teiseks puudub mul see tarwiline häbematus asjadest kõnelda, mida ma ei tunne ja raamatutest, mida ma ise ei ole lugenud ja, wõib olla, kunagi ei loe. Kõike seda silmas pidades pean ma loobuma katsetest Eesti kirjanduse praeguse seisukorra üle „ümargust" ülewaadet pakkuda. Jätan selle ülesande nende hooleks, kes ümargusema hariduse on saanud kui mina.

Siiski ei taha ma häbeneda mõnda nurgelist arwamist awaldada kirjanduse kohta, mida ma juhtumisi lugenud ja mis minus mõnesuguseid mõtteid on äratanud, waatamata, kas need mõtted algupäralised on ja hoolimata sellest, kes neid warem mind on awaldanud. Mõtete asjus olen ma kommunist ja eraomanduse igawene wihkaja. Kui mõni kirjanik mind tsiterida mõtleb, tehku seda allika nimetamata, sest ta ei wõi kudagi kindel olla, et mina teda oma elus juba kord mitte ei oleks plagierinud. Ma arwan üleliigsena olewat siin weel tähendada, et mu armsam kirjanik Richard Roht on, waatamata, kas ta jalutab oma kahe otsaga labirindis, wõi on õndsalt ära läinud Ise Enesesse.

Juubel.

„Mis pühad sul on, Jüri, et sa omale eile kaks korwi õlut ja neli „noid" koju wiisid?"

„Oh ei, mõtlen ainult juubelit pidada. Mul saab homme kaks nädalat täis, kui ma wiina joomise maha jätsin."

Kunstniku-uhkus.

„Selleşt ajast kui ma impressionistiks sain, ütlen ma eneşele „Teie".

Näituseks ei meeldi minule mitte seltskonna ülespidamine Eesti kirjaniku wastu. Nimelt arwustus. Ma ei ole õieti wigade otsimise wastu. Sest keda ei ole meil mitte arwustatud. Kuid hoopis lahkuminew on see, kudas käib kirjaniku ja kudas käib, näituseks, linnaisa käsi, kui neid arwustatakse. Suured wead on ju mõlemate juures. Waatamata nende suurte wigade peale ei heida meie aga oma „algajat" linnaisa mitte „seeki", waid teades, et meil paremat ei ole, walime tema tagasi. Sest meie oleme tundmisele kaswanud, et meie puudulik, wäiksema hariduse ja lühema ettewalmistusega linnaisa meie üleüldisele kultura edule siiski kasulikum ja tarwilikum on kui wõõras. Wigadega kirjaniku aga heidame armuta prügikasti ja walime ennem wõõra. Kirjaniku wastu puudub alles see „sotsialne instinkt", mis meil „linnaisa" wastu juba olemas on. Kirjanduses ei olda weel isikliku maitsemise seisukohast kõrgemale tõustud.

On kurdetud meie kirjanduse kiduruse üle ja warjukujuliste iseloomude pärast on tehtud ettepeiteid. Ma arwan nägewat, et selles asjas rohkem tüseduşt on hakanud awalikuks tulema.

Ma tsiterin siin mõned raswasemad kohad neil päewil ilmunud M. Sillaotsa kehakast nowellist „Anna Holm“:

„Laias tugitoolis pool-küljeli lamas sinakaspunaste põskedega ja wedela lott-lõuaga lihaw proua, kergitas laisalt pruunikirju pikawarrega lornjeti raswapadjakeste wahel puhkawate seasilmakeste ette; hulga jämedate sõrmustega kaetud walget tursunud kätt raskelt tooli-käsipuule toetades ja kõrge frisuriga pead weidi wiltu käänates...“

Kas ei ole tüse kuju, see worstiwabrikandi Hammerschmitti proua, keda meile juba esimesel leheküljel nii wägewate omadustega esitatakse?

Edasi kuuleme, kudas „laiutas worstiwabrikandi proua jämeda õlitamata kurgust-tulewa häälega, wahel ägades ja lihawat keha lahkemalt istmele kohendades...“ tõendas proua H., laudlinalt koogiraasukesi lihawasse pihku pühides ja sealt aeglaselt laia suhu puistates... Hääl muutus weniwaks poolsosinaks; silmad hakkasiwad läikima nagu kaks raswaplekki leeme peal... ähkis pr. H., walgeid pundunud sõrmi nagu wäikseid maksaworstikesi süles haruli ajades... ähkis pr. H. waewaga hinge tõmmates ning laia kätt raskelt lauale wajutades, kuhu see nagu pehme küpsemata sai paberite ja kirjute poolwalmis kleidikeste wahele puhkama jäi... Sinililla lintide kimp wärisewa lõualoti all tõusis ning wajus kui laewuke laintel; hääl waibus kriiskawaks röginaks, silmad kippusiwad wihaselt pehmete raswapadjakeste wahelt wälja.“

Siis weel üks koduse sünnipäewa pilt:

„Kahisedes liikus proua H. külaliste seas, raske siidikleit kohewile kui õhupall; kolmekordne lõug toetas ennast lainetawale rinnale, silmad läikisiwad õrnalt punetawate raswapadjakeste wahel nagu kaks sinakat libedat näkjat närbinud kobrulehe äärel. Kuuldi õlitamata häält kärisewalt midagi küsiwat või mõnele meesterahwale mahedalt weniwat tähendust tegewat; walge, kerkiwat saiataignat meeldetuletaw käsi mängis jämeda kuldkeega, mis kaks korda ümber lihawa kaela oli keeratud ja sealt üle hiiglarinna kaugele kohewa kõhu peale alla rippus...“

Et sarnaste dimensionidega proual ka wääriline mees peab olema, on iseeneseşt mõista. Aga anname kirjanikule enesele sõna:

„Uksel seisis nagu tollaka karwaga tserberus „papi“ Hammerschmitt, laia tündrisarnase kehaga lühikestel jämedail elewandi-jalgadel, turi kumer kui härjal, raswane woltidesse langenud kael nagu suitsuworst läikiw ja punane, pealagi kumaw nagu sulatatud raswaga seapõis lihunikuaknal. Laterguse näo wormita raswakühmude wahelt waatasiwad kaks wedelat süldisarnast silma ning punane lame nina, mille all õredad, nagu hiirtest ära näritud mokahabemetutid tolgendasiwad... Naer oli ähkiw ja mõkitaw kui kitsel.“

Nii „lopsakana“ ja „laterguşena“ ei ole meie kirjandus seni weel „õitsenud“ kui nendel ülemaltoodud „Anna Holmi“ walitud lehekülgedel. Rasw, rasw ja jälle rasw, maksaworstid ja saiataigen: kas see mitte „Jõulukirjandus“ ei ole, mis ainult eksikombel suwe sooja kätte on sattunud ja lugeja südame „läikima“ paneb...

Kirjanik näib sellest eksitusest nagu isegi aru saanud olewat ja pakub ühe wastupidise kirjeldusega tasu, ehk nagu seda diplomatia-keeles nimetatakse — kompensatsioni:

„Tooli-ridade wahelt wuhises midagi (prl. Rosenblatt) juhatuselaua poole, maaslohisewa sabaga tolmu-sambakest üles keerutades; see oli pikk ja ühtlane, kolekõhn lihata olewus (rasw oli kõik „papi“ ja „mammi“ Hammerschmitti peale ära kulunud. M. M.) — mingisugune Jaapani kimono ja Inglise mantli waheline lai riidetükk lodakile kuiwa skeleti ümber draperitud, ülewal huulteta terawate kollaste hammastega suu, kaks läikiwat hiiresilma ja rohelise sulega pleekinud sametist kübar...“

Aulik „Sarjaja“ toimetus! Wõib olla, et mu tõsised sõnad Teie pilkelehe kohased ei ole ja Teie tõsine radikalne leht näljaste poole hoiab: kuid mina ei saa teisiti. Ennem jään ma juba papi ja mammi Hammerschmittide raswasesse seltskonda, waatlen nende seasilmi ja pigistan nende maksaworsti-käsi, kui et seda „wuhisewat“ luukere enese lähedale lasta.

Aupaklikult terwitades

Teie Milli Mallikas.

Suwe õhtu külas.

Õrnudu metsad matab
ja küla karjatee.
Päike on pale peitnud
ja läinud unele.

Ehatäht taewa serwal
lööb paistma, hiilgama...
Lindude segakoorid
wõiwad nüüd puhata.

Kõik rahus, õndsas unes
puhkawad wäsimust —
kuid neiu oma armsale tasa
teeb lahti aidaust...

Juhan Hurt.

Pihtimine.

Noorpaar on pulmareisile sõitnud. „Armsam," sosistab isand Schmidt nooriku roosilisesse kõrwa, „ma ei saa kunagi õnnelik olema, enne kui ma sulle midagi ei pihti." „Siis ütle ometi!" „Kas mäletad sa weel, kudas see tuli, et sa mu naiseks said?" sosistab isand Schmidt wähe aralt, „sa said minu omaks tänutundmusest, kuna ma sind suplemisel uppumise surmast päästsin, kas ei ole nii?" „Ja, armsam," kostab hääl waikselt ja õrnalt. „Hea küll," arwab isand Schmidt ja wõtab eneše kokku: „ma pean sinule ütlema, muidu ei saa ma rahu: ma olen sind petnud, wesi oli ainult kuni rinnani." Surmawaikus. Wiimaks tuleb kusagilt wastus: „Ära muretse, armsam, ma teadsin juba, šest kõik see aeg olid mul jalad põhjas.

Inglise naljad.

Põhjus.

Waimulik: „Ma rõõmustan, et Teie nii hoolikalt palwetunnil käite, Mrs. Brown."

„Ja, waadake, minu mees keelab mul õhtu wälja minna, sellepärast tulen ma nii hea meelega."

Äri on äri.

Isa: Mis tahate minu poisiga peale hakata, et teda leetritest arstida.

Arst: Ei midagi, mu herra, šest see on ainus juhtumine. Ma luban Teile aga 10% wahetalituse eest iga lapse eest, kellele see haigus Teie pojast külge on hakkanud.

Diplomat.

„Jack, kui meie abielus oleme, pead sa 3 teenijat wõtma."

„Aga muidugi, kallim. Sa pead isegi 20 teenijat saama — muidugi mitte korraga."

Sõnakuulelik.

Ema. „Aga Mabel, kudas tohid sa 2 looki korraga wõtta?"

Mabel: Palun, mamma, aga sa ütlesid ju mulle, ma ei pidawat ühte ja sedasama mitte kaks korda paluma.

Nali kohtukojast.

Kohtunik (hukka-mõistetud süüalusele): „Kas Teil ehk on weel mõnda soowi awaldada?"

Süüalune: „Jah, ma paluksin seni ärahukkamisega oodata, kuni Tallinn walmis saab."

Rahwasuust J. H.

Uus Luther.

„Aga, mu kallis, otsekohene olles pean ma ütlema, et see pilt wäga räbal wälja näeb."
„Siin ma seisan — teisiti ma ei wõi..."

Priius.

„Woorimees, kas oled prii?"

„Prii küll, nooreherra."

„Mina ka. Noh siis laulame õige kord „Priius kallis anne!"

Selgeste keldud.

Joogikoha pidaja wõõrale, kes kolm tundi juba ühe ja sellesama klaasi õlle juures istunud: „Teie noorherra — siin ei ole mitte joodidikute parandamisemaja!" J. H.

Troost.

Korteri otsija: „Teie korter läheks muidu korda, aga ei tea, kas siin ka rahuliselt elada saab? Ma ei suuda nimelt sugugi laste nuttu wälja kannatada. On's ka Teie majas lapsi?"

Perenaine: „Eks ikka ole, aga nende pärast wõite õige julget olla — need ei nuta muidu kui öösel." J. H.

Asjatundja.

— Ütelge mulle, aulik peremees, kas see sigar, mis ma suitsetan, tõepoolest nii hea on?

Ekstitaja.

Sa oled nagu lille
Nii puhas, õrn ja hell

Ma waatlen sind ja ärdaks
On saamas minu meel

On tundmus, kui peaksin käed
Su peale panema
Palwes, et Jumal sind hoia-a-aks

Nii puhta ja hellana a a a a a —
a a appi — — —

Wastutaw toim. G. E. Luiga. — Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Perk'i trükk Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 7 Juuli 1913

Moodne ratsapiiga.

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

„Pirita teel tungis keegi ratsik-preili talumehe kallale.“
Ajalehed.

Balti ajalookirjutaja: „20 aastasaja truuduseta maailm pidi nägema, et Balti naisterahwas oma esiisade eluwiisidele igawesti truuks jääb!“

Politik.

„Armas Jürka, miks lubatakse meid, kui meie joobnult maha kukume, ilma palwekirja ja isikutunnistuseta üles tõusta?“

„Ja, waata, siis ei saaks keegi seda luba ja karskus wõiks wabalt edeneda.“

Pirita nali.

„Mis kella ajal läheb siit mootor Talinna?“

„Kella kuue ja kella seitsme ajal. See, mis kell 6 läheb, sõidab enne.“

Kunstinäitusel.

Wanapoole herra oma teisepoolele:

„Ära nüüd nii ükskõikselt piltidest mööda torma; inimesed peawad arwama, nagu ei ole sul üleüldse kunsti tundmist... wanguta wähemalt aeg-ajalt peadki.

Modern.

Kõige uuem juhatus wõõrastemaja seinal: „Lase ennast kodu maha!“

Märkused.

Abielu on kahe südame lahkuminek.

Sulge kastetakse seda sagedamine tindisse, mida wähem teatakse, mis kirjutada.

Mida wähem meile naine maksma läheb, seda kallim ta on.

Armastuse suurem ime on, et isegi naised siis waiki jääwad.

Iludusetundja.

Jalutaja (abielupaari waadeldes): Naisterahwas peaks peajagu kõrgem olema ja meesterahwas peajagu lühem. Peale selle peaks mehel naise wurrud ja energiline lõug ja naisel mehe õrnad käed ja wäikesed jalad: siis saaks õige kena paar.

Jutt kaheſt kirbuſt.

Satyriline fantaſia. Kusta Toom.

Kribiſedes libiſes mu ſulg paberil ja tegi, musti, haraliſi jälgi. Korraga kargas, ei tea kuſtpoolt, kirp paberi peale ja jäi ſinna peatama. Ta ſügas natuke aega tõſiſelt ja hoolſalt nina, ſiis hakkas ta uudishimulikult minu kirjutuſt ſilmitſema. Mul oli wõimata edaſi kirjutada, ſeſt külaline oli otſe uue rea kohale ſeiſupaiga walinud. Ma ootaſin hulk aega, et ta ära läheks, kuid ta ei läinud. Wiimaks lõppes mu kannatus ja ma ütleſin pilgates:

„Mu kallis, ma uſun, et Teil wõimata on ſelleſt kirjutuſeſt aru ſaada, ſeſt ma kirjutaſin wäga hooletult. Waſt wõtate waewaks ja ootate, kuni ma ta puhtalt ümber kirjutan, ſiis on lugemine kergem.“

Kirp ei wastanud midagi, waid wahtis üksiſilmi haraliſi tähti. Mul oli hea meel, et ta minu käſikirja wastu nii ſuurt huwituſt tunneb ja laſkſin teda takistamata olla. Wiimaks ſain ma jälle kärſituks, ſeſt warsti oli aeg käes, kus ma käſikirja toimetuſeſſe pidin wiima. Ma lauſuſin endiſel kombel wiiſakalt:

„Ma ütlen Teile weel kord, et Teie täieste ilma asjata ſelle käſikirja lugemiſega oma aega wiidate. See on üks ajalehe följeton, — waimuſt kehwadele inimeſtele päraſtlõunaſeks lugemiſepalaks mõteldud. Ma uſun, et Teie kirjandusline maitſe hoopis enam wäljaarenenud on. Kui Teil midagi ei ole ſelle wastu, ſiis ma otſin ühe oma uuema armaſtuſe-loo wälja; ſee on hoopis huwitawam.“

Ma läkſin riiuli juurde ja ſoriſin natuke aega oma käſikirjade ſeas. Wiimaks leidſin ma ſoowitud miniaturi ja laotaſin ta laua peale. Ilm oli wahepeal hämaraks läinud, ſellepäraſt näis kirp natuke rahutuks jääwat. Ta hõõrus wahel oma eſimeſte käppadega ſilmi, pani pea üsna paberi lähedale ja weeris kolmanda-paari kurapoolſe jalaga tähti.

„Ootke, ma wõtan kohe tule üles,“ rahuſtaſin ma teda ja hakkaſin tikutooſi otſima. „Ma palun Teid: olge head ja ärge püüdke oma ſilmi hämaruſes lugemiſega rikkuda; ſee oleks mulle wäga piinlik.“

Ma panin põlewa küünla laua peale. Kirp jäi eſiotſa kohmetuks ja wahtis ſilmi pilgutades heleda tule poole; äkki tõmbas ta eneſe küüru, wõttis hoogu ja kargas wägewa hüppega — tulde! See tegi mind kohmetuks. Loodetawaſte ei olnud mul ometi eneſetapja wõi koguni waimuhaigega tegemiſt. Kuid järgmine ſilmapilk wabaſtas mind ſelleſt kahtluſeſt. Kirp kargas tuleſt läbi laua peale ja puges longates, ja rõõkides — nagu ſeda ta laialiaetud lõugadeſt arwata wõis — ſängi alla.

See lugu andis mulle hulgaks ajaks mõtelda. See kirp ei olnud wiſt ſugugi harilik kirp. Tema oli wiſt kirpude ſeas ſedaſama, mis karja-inimeſte ſeas üliinimene. Wõib olla, etendas ta kirpude ſeas ſama oſa, nagu meil Goethe ja Tolſtoi. Igatahes oli ſee üks üli-kirp, kes loomuſunniliſelt walguſe poole tungis ja nüüd kõrwetatud ninaga eſimeſi „pettumuſi“ üle elas.

Teiſel päewal nägin ma oma wõõraſt jälle. Ma wõtſin ta terawa tähelepanemiſe alla. Ta oli tõepooleſt imekſpanemiſewääriline ja haruldane kirp. Ta eſiteles ennaſt wäga peenetundeliſelt ja intelligentliſelt; kirpudele omaſeſt häbemata ninatarkuſeſt ja pealetikkuwuſeſt polnud märkigi näha. Kargledes ja wähekeſi eſimeſeſt jaluſt longates, mis eilaſe wägilaſetüki tagajärg oli, ilmus ta ſängi alt wälja ja hüppas nagu eilagi laua peale. Ta läks ſinnaſama kohta kus ta eilagi oli olnud ja wahtis otſides ümber.

„Teie otſite asjata, käſikiri on juba toimetuſeſſe wiidud,“ teataſin ma talle, raamatut, mida ma parajaſte olin lugenud, allapoole wajuda laſtes. „Oodke kuni tänane päewalehe nummer, ilmub, ſiis wõite teda trükitult edaſi lugeda.“

Kirp raputas pahaſelt pead, näis aga ſiiski olukorraga leppiwat ja hakkas rahulikult oma nina ſügama. Ma panin raamatu käeſt ja waatleſin teda. Ta oli iſane, ſeda wõis kohe tema ſeltſimehelik-wabaſt ja -lahedaſt ülespidamiſe-wiiſiſt tunda. Naiſelikku edwiſtuſt ja tiiwaripſutamiſt ei awaldanud ainuski liigutus. Ta waade awaldas hingeliſt kõrgust ja mehiſuſt.

Meie ſaime headeks ſõpradeks. Õhtuti wiitſime tundide-kaupa teineteiſe ſeltſis aega. Tema luges enamaſte minu käſikirju, wahel lõbuſtas ta ennaſt ſellega, et ta üksi laua peal tantſis ja kaelamurdwaid hüppeid ja karutükka tegi. Mõnikord püüdſin ma talle inimliſt keelt ſelgeks õpetada, et temaga mõtteid wahetada ſaaks. Eesmalt kuulas ta mind tähelepanelikult, aga päraſtpoole hakkas ta igawuſt awaldama ja täieſt lõuaſt haigutama ning püüdis wiimaks ſalamahti ära lipſata. See pahandas mind ja ma hakkaſin temaga kurjaſte kärkima. Selle peale jäi ta kohmetuks ja waatas mulle oma ſuurte ſilmadega alandlikult ja andekſpaluwalt otſa. See lepitas mind.

Tema eraeluſt panin ma niipalju tähele, et ta wallaline oli. Seda wõis juba ſellegi arwata, et minu toaſt peale tema ühtegi teiſt kirpu ei leidnud, niipalju kui ma otſiſin. See hakkas mulle wiimati muret walmiſtama. See ei ole hea, kui keegi üksi on. Ma mõtleſin ſagedaſte järele, kudas teda awitada ſaaks.

Suwised lõbud.

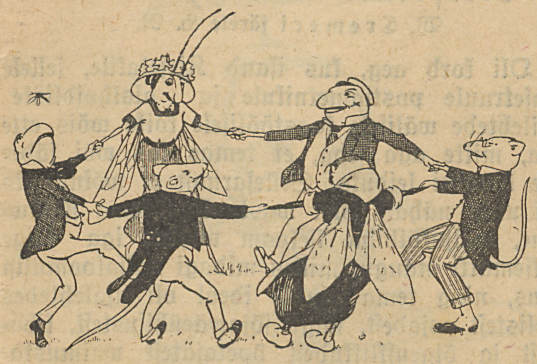

Noorsugu roheliſes.

▽

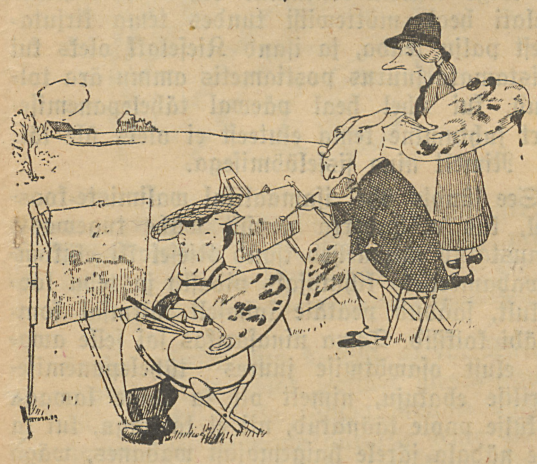

Kunstikool wabas looduſes.

Motiw: „Sealt ju, mu kullake, paistab ſu maja . . .“

Ma läksin ühel ilusal õhtul Marie poole, kes mind iga õhtul ootas, kuid kelle poole ma kunagi ei läinud. Ta wõttis mind rõõmupisaratega wastu. Hommikul tagasi tulles tõin sealt kirbu kaasa. See oli naiskirp, wallatu ja dämonline.

Kui minu seltsimees peale keskhommikust und üles ärkas ja lauale oma traditsionilist jalutusekäiku tuli tegema, esitelesin ma talle wõõrast daamet. See kiljatas ja oli ühe hüppega sängi all. Wõidujulge naeratusega pilgutas seltsimees mulle silma ja läks järele...

Teisel hommikul oli kirp warakult laua peal. Ta oli heas tujus, raamatud ja käsikirjad teda enam ei huwitanud. Ta waatas mulle tükk aega otsa, noogutas pead ja kadus siis jälle woodi alla. Wist oli see tänuawaldus õnneliku abielumehe poolt. Et tema daam ei ilmunud, seda ei pannud ma pahaks. Sest teatawaste on noorikud pulmaöö hommikul ikka häbelikud ja rõhutud meeleolus.

— — — — — — — —

Mõne aja pärast hakkasin ma oma tuttawa juures suurt muutust märkama. Ta jäi kõhnaks, oli murelik ja lõppes silmanähtawalt otsa. Mõnikord istus ta tundidekaupa minu kirjutuselaua wõre peal ja wahtis raskis mõttis enese ette maha. Mingisugune suur mure näis teda rõhuwat. Ma pärisin temalt hulk aega järele: mis tal ometi wiga on? — kuid ta ei wastanud midagi. Nähtawaste oli ta minuga wihane.

Mõne nädali pärast aga sündis midagi, mis mul eluajal meelest ei lähe. Ma istusin parajaste laua ääres ja kirjutasin. Siis ilmus korraga tema laua peale. Ta oli wäga roidunud ja otsa-lõppenud, kuid ta näolt paistis kindel otsus. Ta wahtis kaua aega kurwalt mulle otsa, nokutas wahel nagu jumalagajätmiseks pead ja kargas siis — küünla tulde. Särisedes wajus ta keewa raswa sisse, kust ma ta hingetult lauale kandsin.

Minul oli wäga kahju selleſt nooreſt kirbust, kes niipalju lootusi oli äratanud.

Järgmisel silmapilgul roomas woodi-alt jalgu järele wedades õnnetu teinepool wälja, kuri hiilge silmis ja dämonlik naeratus näol. Ta wahtis eesmalt otsides ümber, kargas siis laua peale ja — langes oma mehe surnukeha nähes hääletult minestusesse . . .

Kui ta meelemärkusele tuli, saatsin ma ta Marie koju tagasi. — — — — —

— — — — — — — —

Kui ma hiljem Mariega ühel pidul kokku sain, — ta kandis helepruuni kleiti, ja roosa paela juustes — siis ütles ta, nõiduwalt naeratades: „Aga herra Toom, mis Te ometi minu kirbukesele olete teinud? Ta elurõõm oli hoopis kadunud ja eila õhtul pani ta oma äranutetud silmad igaweste kinni.“

„Hiline kahjatsus,“ ütlesin ma ja waatlesin Marie naerwaid silmi.

Õhupalli tagaajamine.

Waga loom.

Wene-õpetlane uurimise-teekonnal: „Kui hea meelega oleksin ma Soome õpetlane, kellele walitsus Wenemaal uurimise ära keelas.“

Kahtlus.

Kui oleks mina Maakera,
ja mul ta suur süda sees,
ei igawat ilma siis kannaks —,
ma üksi läeks weeredes.
Ma weereksin jahedas ruumis
üks igawik, teine weel;
planedid kustuksid ära,
ma rändaksin ikka mu teel.
Kuu kastaks mu weerewat külge
pealt kahwatu wihmaga;
täht teretaks, wastu mul tulles,
mind särawa pilguga.
Seal äkki meelde mul tuleb,
saab rahutuks süda sees:
kui kaua nii üksi ikka
laon wiludais ruumides?
Mis jaoks ma päikese ümber
teen wanu ringisid?
kord ometi jäädawalt laon,
eks ole kukkund planetisid?
Ei — jah, kui mõtlen siis kanda
ju mõnda ärawalitut wõiks:
ma ilusaid neidusid hulga
mu tukil söidule wiiks.
Nad teeksid ringmänguisid peale
mu lõtwade laskede all
ja minu trabant neile näitaks
tuld tantsuööl ilusal.

Kieselaki kuiw humor.

W. Cremeri järele S. R.

Oli kord aeg, kus isand Kieselakile, sellele kohusetruule postiametnikule ja alalhoidliste kreisilehtede wälisele kaastöölisele kõike wõis ette heita, mitte aga seda, et temas kas wõi sõdemeke humori leiduks. Selleasarnast ei wõinud ta isegi unes näha. Just wastuoksa: tema sügawtõsine, waljukõlbline iseloom wihkas iga kõige wäiksematki mängu, milles midagi naljaloomulist peitus, ning tema ainuke ideal oli ajalehtedes aatelistest asjadest, nagu sõjawäeühisustest, lihatollist ja õigeusklikkudest õpetajatest waimustatud, igast pilkest ja kõlbluse wastasest satüüret wabaid lugemisi kirjutada. Aga imelik: isegi waimliselt kõige wastuwõtlikumad lehed ei tahtnud Kieselaki head mõttewiisi tundes tema kirjutamistest palju teada, ja isand Kieselakk oleks kui tunnistamata suurus postiametis ammu ära tolmunud, kui ühel heal päewal tähelepanemisewäärt juhtumine tema eluteest ei oleks üle läinud. Nimelt nina sissekõõmisega.

See sündis ühel isamaalikul walimiste-koosolekul, kus mõisaherra napsist wähe tugewasti waimustatud talumehed isand Kieselakki eksikombel wabameelseks kihutajaks pidasid ja teda loomulikult, saadud peatäie kohaselt, hirmsal kombel läbi kolkisid. Tema ninasarikas sai selle awalikust elust osawõtmise juures tähelepanemisewäärilise ebakuju, nimelt oli ta kõige lawaga ühe külje poole käänatud, nii et ta nägu, kui ta kolme nädala järele haigemajast wabanes, wäga huwitawa, ironiilise ilme oli omandanud: pikkelise joone pahema ninasõõrme ümber, mis inimesi Kieselaki üksikisete ehk tõeloomuliste tähenduste juures arusaamisekkale naeratusele awatles. Ei taheta ometi häbisse langeda, kuna terawa mõttega upsakast mõttemänguist aru ei

Ikka kõlbluse wastu.

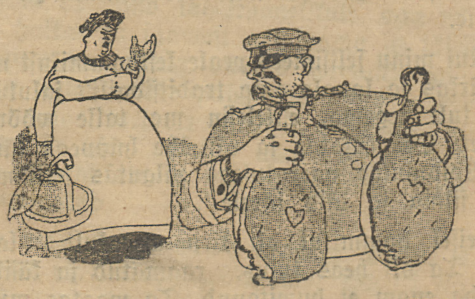

Kõlbluse-politseinik: „Mis Teie siis mõtlete — need pean ma konfiskerima. Kaks shinki on ikka midagi kõlbluse-wastast.“

Saksa keiser

25 a. walitsemise juubeli aastal.

„Las arwustajad ja laitjad ütelda mis tahes, mina olen kätte saanud, milles ma seisan: oma kotka wurrudes."

Saksa köögitüdruk

juubeli aastal.

„Waata, Minna, mina pühitsen ka oma walitsemise juubeli: 25 aasta eest olen ma selle enesele meheks wõtnud."

saada. Sellest siis ka tuli, et kui Kieselak „Sõnumete" toimetajat leekiwa üleskutsega „Ööktullide wastu Saksa rahwa südame ümber" waatama tuli, wiimane autorile tema hästi kordaläinud kuiwa pilke üle oma kõige kõrgemat kiitust awaldas. Kahjuks ei wõiwat ta sarnast Simplizissimuse-artiklit oma lehes mitte awaldada, sest lugejad olewat siin nii lõikawa humori jaoks alles liig wäikelinnalased. Ja ta saatis „Ööktullid" kui wägewa pilkekirja pealinna kõige radikalsemale lehele.

Kolm päewa hiljem oli Kieselak kuulus. Nii igast autoritedist waba keelt, nii halastamata pilget, nii weriselt mahakiskuwat bizantinismust ei olnud weel keegi lugenud! Kieselak sai waimustatud kirju, algsõnaga: „Kallis seltsimees", riigipäewal nõudsid wanameelsed tema pärast trükiseaduste waljendamist ja ajaleht palus telefoni teel uut kirjatükki. Kieselak saatis hoorikka dithirambi: „Paradimarss kui abinõu kõlbluse tõstmiseks", oma muusa walulapse, mis juba ammu ta kirjutuselaekas wedeles. Seni ei olnud seda keegi trükkida tahtnud, aga nüüd, kus Kieselaki kuiwa humori tunti, oli see otse sündmusliku mõjuga. Terwe wanameelne ajakirjandus tõstis pühaduse rüwetamise üle kisa, paawst andis põletamise käsu ja riigiwalitsus tõstis kaelakohtulise süüdistuse sõjawäe saladuste äraandmises.

Nii omandasid Kieselaki pilkelised kirjad ilmakuulsuse. Nad tõlgiti kõikidesse keeltesse ja igal pool loeti neid tunnistustena kuulmata seisukorrast Saksamaal. Kieselaki stiil oli jäljendamata, ja kui ka terwe kool wäikseid Kieselakkisid oleks tekkinud: nii weidralt ja pilkeohtralt kui meister ei oleks neist suutnud keegi awaliku elu wigu paljastada. Kõige suurepärasemalt esines ta aga kõnelejana. Warem oli isamaaliku walimisebüroo eesistuja teda wäewõimuga kõnetoolilt tagasi tõrjunud, et mitte inimesi ära lasta ajada: nüüd pidas Kieselak täidetud saalide ees oma wanu kõnesid Saksamaa tammemetsadest, sisemisest waenlasest, õhu wastupidawusest, kui teda surwe alla panna, ja kuulajate seas ei olnud ainustki, kes mitte waimustusekrampide käes ei oleks pöörelnud. Kieselakil tarwitses ainult podiumile astuda, oma tõsise, peaaegu tumeda pilgu ja äraandliku tuksatusega näos, mis enesest nii palju tagasihoitud pilget wälja hoowas, ja juba läks waimustusetorm lahti.

Peeter Joosep Kieselak oli nüüd kahtlemata Saksa esimene humorist. Kuldköites lamas ta jõulupuu all, tema pilkelood seisiwad kirjanduse ajaloos kohe peale Goethe salmisid, ja pankroti käes siplewatel teatri-direktoritel läks süda jälle kergemaks, ning neil kaswas julgus uut laenu

teha, kui nad mõne näidendi olid Kieselakilt wälja painanud. Ta oli eneſele ka pea üliloomuliku wiljakuſe külge harjutanud. Iga päew istus ta oma hästi möbleritud kabinetis ja dikteris neljateiſtkümnele kirjutuſemaſinale (mille taga hoolikad tütarlapſed tööd tegid) korraga kõiki päewatarwituſi: luſtmänguſid, romaniſid, naljajutte ja anekdotiſid... Tema kuulſus näis igaweste kindlustatud olewat.

Ja ſiiski läks ſee teiſiti. Nimelt hakkas ta ühel päewal noort naisterahwaſt armastama ja nüüd pani ta waluga tähele, et naisterahwas tema peale ſugugi tõſiſelt ei wõinud waadata. Kieſelaki tuliſemate tundmuſe-tormide juures kiskus armastatu naerukrampides kõweraks, ja kui ta teda „trehwama“ kutſus, ei läinud ſee juba nimelt mitte, ſeſt ainus pilk Kieſelaki näole andis ära, et ſee kõik nali ja nokkimine oli. Kieſelak hakkas meelt heitma ja wandus lõpuks ſeda ſaatanlikku näoilmet, ſeda humoriſtliſt joont nina ümbert kõrwaldada. Selle mõttega läks ta kuulſa ſpetſialisti juurde.

See waatas huwituſega Kieſelaki nina. „Tühi aſi“, ütles ta, „meie oleme hoopis teiſtſuguſeid asju korda ſeadnud.“ Ta näitas Kieſelakile eluſat mopſi, kellele ta kotkanina oli külge pookinud. Wäike loomake näis tõepooleſt majeſtetlik olewat.

Kieſelak walis eneſele proowide-raamatuſt Greeka-Rooma nina, wähe Schilleri ninaga ſegatud, wälja ja kui ta neljateiſtkümne päewa päraſt kliinikuſt lahkus, oli temaſt uus inimene ſaanud. Ta lõi eneſele wastu rinda ja hõiskas, ſeſt nüüd wiimaks pidi ta inimeſtele oma tõſiſe tõelikkuſega meeldima. Ja tõepooleſt, inimeſed oliwad tema wastu wäga tõſiſed.

Juba ſamal õhtul üllatas teda ſügawalt midagi imelikku ettelugemiſte ſaalis. Kuuldeſaal oli nagu ikka wiimaſe platſini inimeſi täis, kes teda kiidukiſaga wastu wõtſid, üksteiſele otſa tükkiſid ja kiskuma läkſid, et kuulſat humoriſtliſt näoilmet paremine näha. Aga imelik: niipea kui Kieſelak kõnetooli ilmus, langes kui jäätkord üle kuulajate, ja kõik nägiwad tumedapilguliſt, tõſiſt meheſt, kes uinutawa häälega mingiſuguſt igawat mõtteluſt korutas. Pilkenaeru ja protestikaja jooksis üle ſaali, inimeſed nõudſiwad oma raha tagaſi, ja kui Kieſelak meeleheitmiſe julguſega edaſi luges, tormaſid nad kõnetooli ja ajaſid ta ſaaliſt wälja.

Inimeſed olid nagu uneſt ärganud. Keegi ei ſuutnud aru ſaada, kudas ſelles haledas waimus ka ühte ainuſt jälge humoriſt wõidi leida. Ajalehed heitſid Kieſelaki kõige tuliſemad kirjad lugemata jättes paberikorwi, üksi teatri-direktor ei ootanud tema ilmumiſt wastuwõtmiſeruumis ja jõulupuu all olid nüüd hoopis teiſte inimeſte raamatud kuldköites. Ilmakuulus Kieſelak oli nüüd ühe hoobiga terwes maailmas unuſtatud.

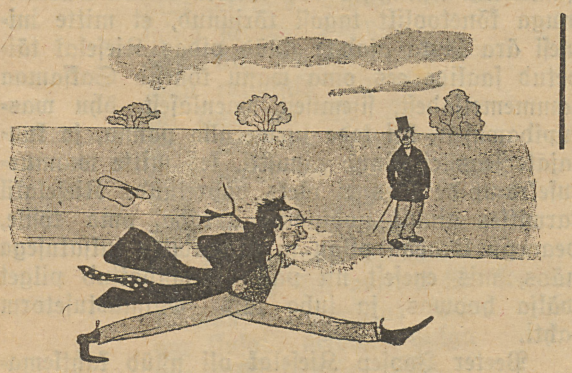

— „Kuule Josſel, mis ſa nii jookſed?“
— „Mina oſtma omale taskukell ja kui mina käima pikkamiſi, ſiis kell jääma ſeisma.“

Iſamaalik alamohwitſer.

„Alamwäeline Meiring, mis amet ſul eraelus oli?“

„Ma olen bakteriolog, herra alamohwitſer.“

„Jälle need äraneetud wõõrakeele ſõnad! Kas ſa ei wõi iluſaſte ütelda: pagari ſell.

Poola nali.

Ühest romaniſt. „Surnult langes krahwinna Wanda Borinska tagaſi. Ta wiimane ohkamine oli: Iwan Koczyczuckrgkuſpapokrenski!“

Politik.

„Papi, miks mitte Nikita ja Auſtria wahel ſõda ei tulnud?“

Wiſt ei ole nad Montenegrot üles leidnud.

Korralik.

„On Teie Johann ka korralik mees?“

„Wäga korralik! Kõik jootrahad, mis ta ſaab, joob ta korralikult ära.

Waga ſoow.

Ella: „Noh, kudas ſinu kihluſe-pidustuſed olid?“

Paula: Ma ütlen ſulle, ſuure-pärane; ma lahaſin iga päew kihlatud ſaada.

Kahtlus.

Nad sõtkusid rõõmsalt mu turjal,
ma oleks kui suur masohist;
nad langesid rinnal mu peale
ja jooksid mu allik'ist,
see on, nemad suudleks mu silmi,
neis nähes kui peeglis end,
ja minul kuumendaks, mäsaks
mu temperamentline rind.
Kuid wiimaks ta kustuma hakkaks,
siis äkki ma aru saan,
et igaw on nõndagi weerda,
mis siis, kui kõik lõpetan?
Sest ega see ikka ei ole
mu kättepüüetaw kuld,
et maise erotika wingus
pean raiskama südame tuld
ja kustudes tundma, et olen
end labaselt pettunud, — —
miks ometi traagika löömas
ja mul ta suur süda sees,
siis lendaksid kõik mu turjalt,
ma üksi läeks weeredes.
Teelt igawalt läheksin kõrwa
ja jookseksin edasi
nii ruttu, nii kiireste, kuni
ma sureksin wiimati —
mu palawa südame kätte...
ja ainult näeksid teel
mu wiimast langmise-päistet
planedid, kes jääwad weel.
Ja — jah, nii lõpetaks tõeste!
see oleks wast traagika
mis läbi teha mul maksaks...
kuid siiski, kel mängin ma?
Mu publikum — kauged planedid,
mis ühist mul nendega? —
eh, ilma kannan parem ma
nii nagu kord hakkand ma.

T. Sander.

Põhjus.

„Waata, minul on hea palk, wõlgasid ei ole, terwe olen ma ka —.

Sõber: „Ja nii tahad sa, lambapea abielusse astuda?"

Meelitaw kriitika.

Ludwig XIV näitas kord Boileaule paar oma luuletatud salmi ja nõudis awalikku ja waba otsust. „Sire," wastas suur kriitikus, Teie majestet soowis halbu wärsisid kirjutada, ja Ta on sellega nii eeskujulikult korda saanud, nii et Teie majestet on näidanud, et Tal midagi wõimata ei ole.

Raamatupoe waateaknal.

Raamatupoe waateaknal oli äreuust märgata. Wärsked raamatud, tuliuutes mantlites, olid pärale jõudnud ja nõudsid omale aset. Endised, oma tähtsusest täispuhutud, ajasid endid laiaks ja ei tahtnud ruumi anda. Sündis wäike mugimine.

„Tabamata ime" oli oma laia papi Hammerschmidti turja wastu Petersoni „Elsat" surunud ja mürsas „Orjadele" külge, et ta oma selgroo sirgu ajaks. Wuolijoki „Talulapsed" ümisesid „Murelapse lauluside", sest et neil Lutsu „Kewade" juba seljataga oli ja tema „Kapsapea" weel kohale ei olnud jõudnud. Waewalt oli Marie Heibergi „Luule" õitsema löönud, kui juba uued „Kullerkupud" nurmeid ehtisid. „Paigulised" ütlesiwad inimesed ja andusiwad „Tuule müra" haawade wärisemisele.

Kas see kord ka „Sihile" jõuab, wangutas „Anna Holm" pead ja tõstis oma silmad „Lumiste kõrguste poole," kuhu Oskar Brisgall mõneks päewaks end oli toetanud ja — ennast ära määrinud.

Kusta Toomi „Otsijad" olid „Punasesse tuppa" ära eksinud „Kroonutorpar" seisis mõttes Mändmetsa „Isa talus ees, ja luges „Kodujäneste kaswatamisest". „Igaweses labürindis" kõbistas midagi, kui oleks keegi „Eluteelt kõrwale" läinud, sest keda ei ole Karlsoni „Pihid" mitte pigistanud, kuigi see pealt näha „Wale" wõib olla. Kui „Kalewipoeg ja Sarwik" nähtawale tulid, laulsid Anto „Mere pojad" igawat wiit, külast kostis „Paunwere" pasunakoori plärtsumine ja Kitzbergi „Liba hunt" hulgus pikalt ja haledalt.

Abielu-matematika.

Aateline abielu	1+1=1.
Waba abielu	1+1=0.
Armastuse kolmnurk	1+1=3.
Kahelapse süstem	1+1=4.
Teine abielu	1+1=½.
Kolmas abielu	1+1=⅓.
Lahutatud abielu	1—1=2.
Haaremi abielu.	1+1=X+1.
Metsik abielu	1+1=X+X.
Raha abielu.	1+1=200.000

Loogika.

Kooliõpetaja: On olemas kõwa p. ja pehme b. Ütelge mulle weel üks sarnane nähtus?

Õpilane: On olemas kõwa muna ja pehme muna.

Meie elumõte.

Kui waimu põllul wältab põud,
Meid tõstab rammumehe jõud.

Kus-pumad, tärklis, frakk, klud-uur,
Seal aset leidnud on kultur.

Kuid wiia neid Europasse
Saab osaks geniusele.

Kaks sinisilma, roosi-suu:
Ta rinnal unustud kõik muu.

Wastutaw toim. G. E. Luiga. — Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Pert'i trükk Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 8 August 1913

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

Balkanil.

Härjawõitlus maailma tsirkuses.

Uus tulewik.

Neil päewil, kus kõikide silmad teatriawamise eelnägemisest pingule on kistud ja kõrwad kuulujuttudest kõmisewad, koputab haruldane külaline ukse pihta.

„Sisse!“ hüüab hääl.

Läwel seisab kehakas wanamees, wirkade liigutustega, wimmas selja ja laia talupojaliku naeratusega näol. Peas kannab ta lotimütsi. Isandat laua ääres silmates, kumardab ta teatralse wiisakusega selle poole:

„Sarjaja“ toimetaja?“

„Nõnda küll.“

„Lõbus talupoeg...“ tutwustab end wõõras ja laseb siis familjärselt lähemale toolile maha, mille põhi, iseenesest mõista, sisse kukub. „Me' kadusime ära...“ deklamerib ta kordalainud nalja üle.

Kuna wanamees uut, tugewamat istekohta otsib ja selleks kaks tooli kokku seab, hakkab ta toimetusele oma häda kaebama.

Ta ei olewat Eesti talupoeg, ei, waid olewat üle piiri Saksa moonakatega sisse ränd anud, et Balti parunite sõnnikut wedada. Aga kaua wõib üks inimene sõnnikut wedada, kui tema rinnas kõrgemad ihad õitsewat? Ta mõtelnud ennast kunstile pühendada ja tulnud Tallinna, et eestlastele operetti mängida. Teda wõetud lahkeste wastu, niihästi näitelawal kui puhwetis. Ta on mõistnud Eesti rahwa röömu ja muresid, talupojana on ta talupoja maitset tundnud ja seda oskanud rahuldada. Kas ei ole lõbus talupoeg kõige suurem sündmus Eesti rahwa elus ja kas ei ole lõbus talupoeg „Estonia“ teatrile tuhandaid rublasid kokku toonud?

Et toimetaja selle wastu midagi ei mõistnud ette tuua, kõneles lotimütsi mees edasi.

Praegu awatawat uut, miljonilist teatrimaja. Kõik kunstid olewat esitatud. Näitemäng ja ilulugemine, kõned ja söömine, jumalateenistus ja tants. Eeskawas olewat ooper ja rahwalaul, kunstlaul ja kõik teised häälitsemise wiisid peale — opereti. „Estonia“ *pea* kunst — operett ei ole awamise pidul mitte esitatud. Lõbus talupoeg, keda kuuskümmend korda täie saali ees mängitud, puudub awamisepidul! Selle asemel on Arthur ja Anna! Selle asemel on „Hamlet“! Mis on Arthur ja Anna?! Mis on „Hamlet“?! Kuigi lõbus talupoeg on juba wana, kuid igast „Hamletist“ on palju targem tema. Hamlet on degenerant, hulluks läinud Wittenbergi mõttetark, jõuetu isik, kes sõnu teeb ja isegi naistega ei mõista ümber käia, nagu seda Ophelia wõib jutustada. Negatiwline ollus. Aga lõbus talupoeg on tüse talupoja kuju, kui ta korra „juhei!“ hüüab, tuleb kohe Eesti rahwal uus elu sisse. Ja iga kord kui niisugune mees „ära kaob“, on uut rahwaarwu kaswamist oodata.“

Ei tea kui kaua talupoeg edasi märatsenud oleks, kui mitte toimetaja, kes lõunale hakkas ihkama, ise sõna ei oleks wõtnud.

„Waadake, minu herra, Teie waatate asja peale liig isiklikust seisupaigast, On ju tõsi, et teil „Estonias“ suured teenused on. Mitte ainult teie, waid ka teie seltsiline „lõbus leski“ — kelle hiljem ajakirjanik Klaos enesele kosis — on meile palju pühasid silmapilka walmistanud, niisama ka teie wennapoeg armas Augustin. Aga see kõik on ju olnud ja ei tule kunagi enam tagasi. Seal wanas „Estonias“ wõisime ju teinekord wähe inimlikud olla. Aga nüüd, kus meie kultura juba nii kõrge on, kus meie kunstil tempel on awatud, sinna ei pääse ilmalik lust mitte enam sisse. Ainult ooper ja klassika draama on see, mida uus „Estonia“ tahab edendada. Kudas wõib seal weel keegi meeletult „juhei!“ karjuda, mõni munk saba kaela tõsta wõi opereti-daam oma haledaid wormisid demonstrerida...“

Lõbus talupoeg sügas kõrwatagust.

„Aga tants on siiski awamise-eeskawas? Kas sellel ka midagi kunstiga tegemist on...“

„*See* tants on püha“, kõneles toimetaja: meie kodanlised daamid ja isandad tantsiwad siin sama waga meele ja pühaliku tundega uue „Estonia“ ees, nagu kuningas Taawet kord Jumala laeka ees tantsis. Mitte ainult suu ja süda, waid ka jalad peawad kunstitemplile kiitust walmistama.“

„Kui mitte tegelasena, siis wähemalt osawõtjana peaksin ma sisse pääsema.“

„See on kaunis kahtlane“, arwas toimetaja.

„Kuis nii?“

„Olete maja osanik?“

„Ei.“

„Osanikkudel on eesõigus ja teistele jääb waewalt weel *ruumi* üle. Awamise aktusele, pallile ja pidusöögile minemiseks puuduwad teil uued pükse *ja* frakk. Teil pole ju toru kübaratki, sest ega ometi lotimütsiga wõi Eesti aristokratia kõrwal lauas istuda...“

„Mis on mul siin siis weel peale hakata? Pean ma jälle tagasi Saksamaale minema?“

„Saksamaale? Esiotsa ei oleks seda mitte tarwis. Peale Tallinna on ju weel mujal Eesti maad olemas. Minge Tartu.“

„Tartu? On niisugune linn ka kusagil olemas?“

„O ja, Emajõe ääres. Tallinn ei tee talupoegadega suurt tegemist. Talupoeg on — romantika. Talupoeg on rahwuslus. Siin Tallinnas lüüakse *all* lahinguid — kohtade pärast ja kodanikkude wahel. Meie edustame *linna*

Eesti kunst.

„Esimene Waaba-Jaan: „Eestis kunstnikuks sündida — see on selge õnnetus. Ennem hakka juba neegriks."

Teine Waaba-Jaan: „Aga weel suurem õnnetus on see, kui sa neegriks oled sündinud ja kunstnikuks hakanud."

---

kulturi. Meie kulturapaleus on läänes ehk Narwas. Ka meie omandame maad, aga juuri meie sinna ei tohi ajada. Meie angeldame sellega..."

„Ons Tartus talupoeg hinnas?"

„Hirmus hinnas. Seal peetakse talumeest ikka lugu, sest et seal talupoja usk ja kultur au sees on. Nüüd, kus aga Tartus weel kultura paleus läänest idasse tõsteti, on talupoja aktsiad weel erakorraliselt tõusnud. Minge Tartu, Tõnissoni agrarpolitika tarwitab Teid..."

„Juhei!"

„Niisugused sõnad jätke juba, sest Tartusse ei lähe teie mitte teatrit tegema. Tartus peab inimene kõige pealt kõlbline olema. „Wanemuisesse" ei lase teid juba Menning sisse, see mees on õppinud oma jalgel seisma. Kui teie Tartu lähete, peate maaga lähemasse ühendusesse astuma. Ka „Wanemuises" ei puudu „oma maalapike", aga see on Schöneherri oma. Küll Tõnisson teile juba ise ühe popsi koha muretseb, siis wõtate naise, sünnitate lapsi, wõimalikult rohkeste ja wiite oma saadused Eesti näitusele."

„Aga kunst..."

„Kunstiga ei ole Tartus ka midagi enam teha. Aga siiski, kõnelega Wieraga. August Wiera Bürgermuses. Wast kõlbate stabkornistiks. Wõisite ka ehk „Postimehe" teatriarwustajana õnne katsuda, ega te esimene ei ole... Aga kõige õigem, saage jälle talupojaks. Silmad idasse! Juured mullasse. Arge ka Tartu näituse wõi wõistlusele häbi tehke."

Surutud meeleolus lahkus lõbus talupoeg toimetaja jutult, et lõbusale lesele — keda ajakirjanik Klaos wahepeal jälle maha oli jätnud — kurba sõnumet wiia, et nende kunstil Tallinnas lõpp on. Tartu minekuga ei olnud lesk sugugi nõus ja juuri maasse ajada ei oskawat ta ka mitte. Kui kunst neid enam ei tarwita, kui operett uuest „Estoniast" ära jääb, siis wõiks end parem ühisteger usele pühendada. Nad astuwad „Wõi-Estoniasse" tegewusesse ja armas Augustin tuleb ka.

Hilja õhtuni ajasid nad juttu omast uuest tulewikust ja kadusiwad wiimaks ära.

Milli Mallikas.

Tsensuri ülesanne.

Ametikohas: „Teie kaebate, tsensur olewat Teie näidendi ära keelanud? Ja mis jaoks, arwate Teie, on siis tsensur olemas?"

Korteriküsimus Tallinnas.

Eit: „Ütle nüüd ometi, Jaak, kas sa koa sest aru saad, minkipärast to majaperemees meid korterist wälja ajas?"

Taat: „Eks ta mait koa märkas, et sul warrud ligidal."

Isamaa poeg.

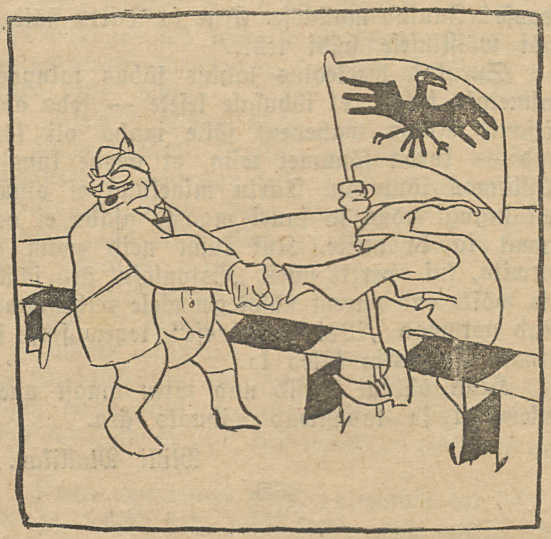

Balti parun (kes ise üle piiri moonakaid sisse weab): „Karaul! Dr. Bän tõlgib Eesti jutustusi!“

Wooruse wõit.

Kord oli mees, see armastas teise mehe ilusat naist, ja ühel suurel tunnil ütles ta sellele:

„Tead sa, Janina, ma tahaksin sinuga — rännata ümber kogu maailma — ümber kogu kauge maailma ja kõike ilusat ja õndsalikku maitseda sinuga koos.“

Naine waatas talle niiskete silmadega awalikult otsa ja mõtles — kogu kauge maailma peale, kõige ilusa ja õndsaliku peale ja siis ütles ta:

„Ma teen seda!“

Sealjuures surus ta õrnalt mehe kätt.

Mees oli üllatatud, üliõnnelikult sosistas ta:

„Tead sa ka, mis see tähendab?“

Naine poolhäälel:

„Ma tahan seda, ja kui ka taewas meie peale kokku langeks, ma ei küsiks sellest.

Selle üle oli mees nii õnnelik, nagu seda üleüldse ei saa ütelda.

Kui siis kõik oli ette walmistatud, ühel ilusal päewal, see oli wastu lõunat, siis läks mees tema järele. Ta leidis ta wäikese maja aiakeses, kus ta elas; ta oli ainä üksi. Mees wõttis ta ilusa käe ja häälitses:

„Janina, täna! Kõik on walmis. Ja—ni—na...“

Naine punastas, lõi silmad maha ja sosistas:

„Ei, täna ei lähe see mitte, teinekord, täna mitte.“

Wiru uulitsal.

„Kuidas sa arwad. Kas peaks siin ärilises Tallinnas puhta kunstiga midagi peale hakata olema?“

„Mispäraſt mitte! Siin elawad kõik meiesugused puhta kunstiga.“

Uliõpilased.

„Kui rumal, ma olen enese legitimatsioonikaarti ära kaotanud ja nüüd ei tea ma, mis ma studerin.“

Kitsikuses.

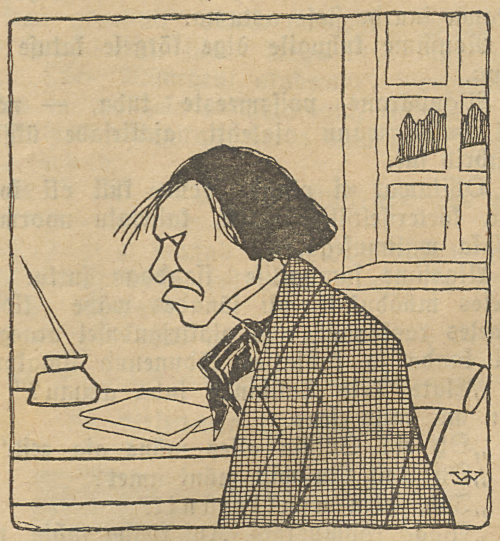

Kudas Eesti kirjanik-tõlkija päraſt Wene-Saksa kirjanduſe-lepingut wälja näeb . . .

Wiperus.

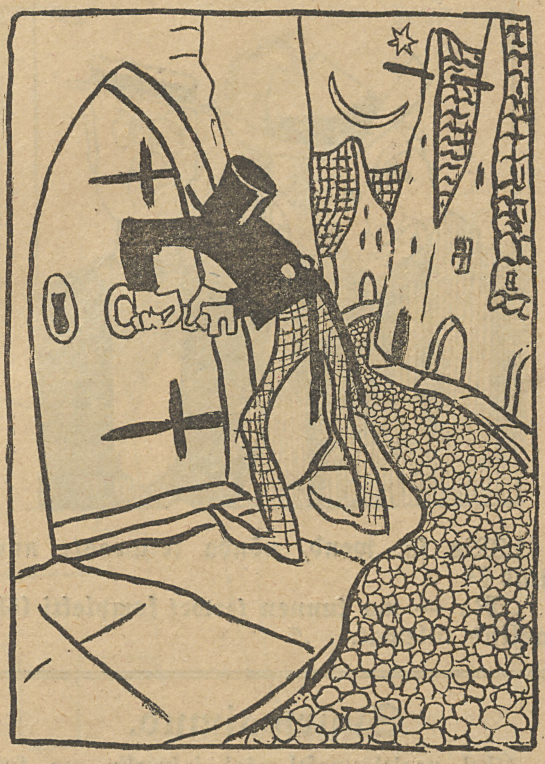

„Neetud uks on jälle ſeeſtpoolt lukku keeratud!“

Ühe nalja ajalooſt.

Kord oli üks Nali.

Kui ta maailmaſſe hüppas, kukkus ta kellegi kuningale nina peale.

Selle üle ehmatas kuningas nii, et ta aewastama pidi.

„Hatſih!“ ütles kuningas, ja Nali lendas kõrwaltuppa tſeremonia meiſtrile wastu pead. Täis kõlbliſt wiha haaras ſee Naljalt kinni, aga nii oskamata, et talle ainult Nalja aluspükſid pihku jäid. Need laskis ta türmi panna. Nali iſe oli aga ära karganud.

Nimelt rahwa hulka. Sealt käis ta käeſt kätte. Sealjuures ſai ta räpaſeks. Sellepäraſt nühiti ohwitſeride kaſinos pool tema iluſt maha ja ta ſai laengu kuklaſſe. Siis tuli ta tütarlaſte kaswatuſemajaſſe. Siin aeti temale ſeitſeteiſtkümmend ſeelikut ümber, nii et ta hirmſaſte higiſtas.

Ühel rändamiſel ſattus ta üle maa piiri. Seal ei mõiſtetud ſeda mitte, teda peeti õpetatuks ja anti talle koht ühes teaduſlikus töös.

Siis ſattus ta kellegi ülemkelneri kätte. See keeras teda ümber, kuni ta nupukaks ſai, mille aga keegi hambamees üle lõi.

Sarnaſel kujul wõis ta küpſema nooreſoo lugemiſeraamatutesſe ſiſſe pääſeda.

Sealt warastas ta ära keegi literat ja ſaatis ta ſelleſamale ajalehele, kelle toimetuſes ta kord ſündis. Toimetus ei tundnud oma laſt enam ära ja kleepis temale tagaſiſaatmiſe margi ette otſa.

Siis omandas tema minu tädi Karoline oma noorespõlwes eneſele. See oli ta ainuke nali, mida ta igale tuttawale üheksakümmend üheksa korda jutuſtas. Wahepeal lamas ta aga oma mopſi kõrwal ja magas, ſai ſüdamekoti laienduſe ja ſuri aſthma kätte ära.

Fritz Mülleri järele.

Ruumi puudus.

Harju uul. olewas raamatukaupluſes on järgmine kuulutus wälja pandud: „Ruumi puuduſel on ſuured romanid odawalt ära anda.“ Igatahes on korterikitſikus Tallinnas ſuur, kui iſegi ſüdame asjadele ſuuremat ruumi ei jätku.

Kuulſaks ſõimatud.

Kirjaſtaja: „Teie nowell on päris ſodi, aga ma kirjaſtan ta ſiiski ära — wõib olla ſõimab Teid arwuſtus kuulſaks.“

Harjuwärawamäel.

„Mis ſa, wend, nõnda terawaste nuuſutad?“

„Ma — ma tunnen terwet komplekti lõhnaõliſid tulewat. . .“

Suurwaimud.

Ühel pealelõunaſel ajal jalutaſin ma tuttawa ſeltſis Harjuwärawa mäel.

Meile tuli kunſtniku-wälimuſega noorisand wastu. Ta astus teretades mu tuttawa juurde.

„Kirjanik N. N.“, tutwuſtas mu ſeltſimees mulle wõõraſt.

„Wäga rõõmuſtaw! Nõnda ſiis, Teie olete kirjanik,“ uſutaſin mina eſimeſe kohmetamiſe järele (ſeſt kirjanikkude ees on mul alati ſuur aukartus olnud). „Ei ole Teie tööſid weel lugenud, nimigi on koguni wõõras...“

„Ja, waadake, mina praegu alles kirjutan ühte tähtſamat tööd, mis mind wiſt küll üleüldiſelt tuttawaks teeb. On alles pooleli.“

„Olete warem tubliſte kirjutanud?“

„O ja, küll! Juba ſiis, kui ma koolipoiſs olin, luuletaſin tubliſte; mitmed minu tööd on ka trükitud. Wiimaſel ajal olen ainult tõlgetega tegemiſt teinud. Waheſt olete näinud minu uut tõlget Dr. X. järele (ta nimetas raamatu nime), mis praegu trükiſt ilmus?“

„Wõi nii. Olete ſiis peenike Saksa keele tundja, et ſarnaſt tööd tõlkida wõiſite?“

„Ja, ſeda küll, kuid ma pean tunnistama, et mõned wäljamaa kirjanikud õige hästi on Wene keelde tõlgitud, nii et neid üsna luſt on Wene keeleſt ümber panna...“

Üks Eesti „ſuurwaim“, mõtleſin ma ja katkeſtaſin jutu, et mitte kuni piinlikkuſeni lasta minna, ſeſt „kirjanik“ näis walmis olewat kõike oma kuulſuſt ja andi ſuuſõnal meile ette laduma.

Teinekord kutſus mu ſeltſimees mind ühe oma tuttawa juurde ſiſſe astuma.

Roniſime kuhugile õige kõrgele katuſe alla tuppa.

Algupärane poiſsmeeſte tuba, — nägin ſeal palju wanu ajalehti, ajakirjade üksikuid numbrid jne.

Otſitawat ei olnud kodus, küll oli kodus tema korteriſeltſiline: pikk, kahwatu noormees, wiiſaka wälimuſega.

Algaſime sümpatliſe iſandaga juttu. Ta kõneles mõõdukalt, oli sõnades wähe kidſigi. Kõneles raskuſteſt, mis ajakirjanduſel praeguſel ajal kanda ja kahjatſes kõdunenud ilmakorda.

„Elate Teie Tallinnas juba ammu?“ päriſin ma muu ſeas.

„Oh ei! Sõitſin alles mõne aja eeſt.“

„On Teil ſiin wiſt mõni amet?“

„Jah, olen ajakirjanik.

„Wäga rõõmuſtaw. Kui küſida tohin, miſſuguſe lehe juures Teie töötate?“

„Ei, ma ei ole mitte ſiinſete lehtede juures. Töötan lehtedele, mis wäljaspool Tallinnat ilmuwad, näituſeks Peterburi Wene lehtedele.“

„Nii, nii,“ oſataſin ma, ja mu meelde tuli üks Eesti „ſuurwaim“, kes kord ühes ajalehetoimetuſes hoopleſ, et Eesti nii närune olewat, et Eesti keeles tema enam ei kirjutawat, waid laſkwat edaspidi kõik oma tööd Saksa ehk Wene keeles ilmuda. — Ometi kirjutas ſeeſama iſik päraſtpoole oma „Igaweſes labürindis“ ſelles neetud Eesti keeles.

Ja, ma uſun, ſee Eesti „ajakirjanik“ on Wene lehtedele ka wiſt õige wähe kirjutanud.

Pea-aſi — waja on hoobelda.

See oli aasta kolmekümne eeſt ühes wäikſes Eesti linnas. Kohalik hariduſeſelts kawatſes joonistuſekurſuſt toime panna. Õpetuſeandjaks kutſus ſeltſi eeſtſeiſus maalikunſtniku X., kes suuga igal pool kui tõſine kunſtnik üles aſtuda oskab.

Ja kohalikud ajalehed ei olnud kidſid kunſtnikule reklamet tegemaſt.

Ühel heal päewal sõitis kunſtnik kohale ning tõi terwe koorma oma kunſtiſünnituſi kaaſa, mida ühes raamatukaupluſes waateaknale wälja ladus. Teie, kunſtimaailſeſt waeſed wäikſelinna inimeſed, waadake ja imeſtage kunſtitööſid ühe Eesti kunſtniku poolt!

„See on midagi hirmuſt, — need lääge roheliſega mudaſelt ülemääritud lõuendid,“ ſoſiſtaſid ſiiski mõned wäikſelinna inimeſed, kes mujal maailmas kunſtitööſid olid näinud.

„Herra X. on wäga anderikas kunſtnik, temas elab tõſine genius,“ kirjutas aga kohalik ajalehekene.

Mine nüüd usu! Kunstimaitse üle ju ei waielda.

Aga „kunstnik" andis wahwaste kursust ja kiitis kursuslastele suure suuga oma kunstihari dust: „Olen Müncheni akademia lõpetanud," wastas ta igaühele punastamata, kui keegi järele päris, kus kunstniku-herra oma kunstile hariduse saanud.

Päraft tuli wälja, et kunstnik pea-aegu päriselt kodus on üles kaswanud.

Muidugi ei saanud kursuslased kunstis kuigi palju targemaks, sest pime ei wõi ju kellegile teed juhatada.

„Kunstnik" ajas lihtsalt äri. — — — —

Ta wiimane tunnikene.

„Wõtke ennast kokku, mu sõber, kahe tunni päraft peate juba taewase kohtupidaja ees wastust andma!"

„Ilma peata, herra pastor? Ma ei ole ju kellegi **kõhuräägija**."

Tõsi.

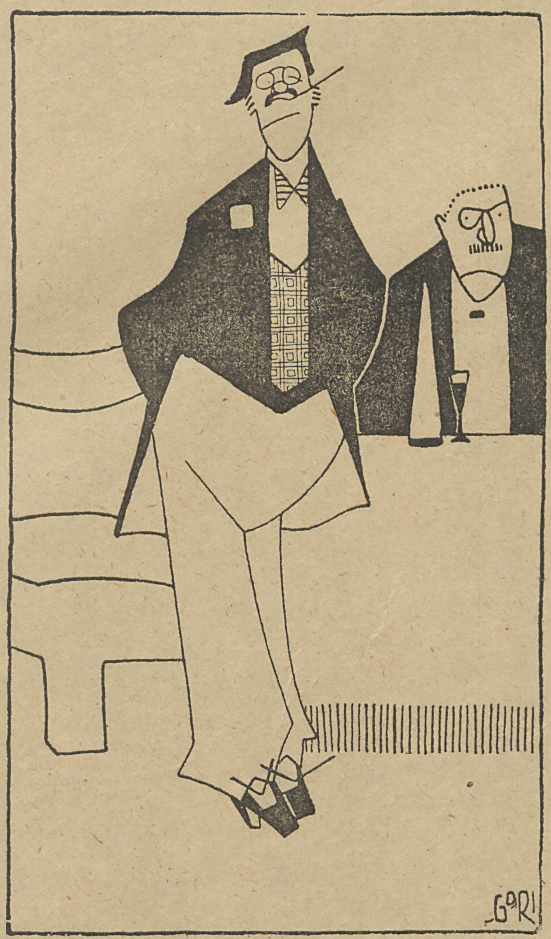

„Minu peale mõjub naisterahwas ikkagi rohkem kui wiin!"

„Ja, seda ma usun. Wiin tõmbas sul ainult nina siniseks, aga sest saadik, kui sa naise wõtsid, on sul silmanägu kõik siniseid lappisid täis!"

Nii, nii! Meil Eestis on ju kõik wõimalik. Noormees, kes ajalehele paar labast sõnumit on saatnud, ei häbene end juba ajakirjanikuks ja kirjanikuks nimetamast, ja ilma mingi kunstilise wõimiseta ja eelhariduseta isikud astuwad seltskonna ees kui kunstnikud üles. Aga kudagi peab ju elule „sisu" andma...

Homunculus.

Lapse suu.

„Eks ole, mamma, et sa weel wallaline oled, siis toob meile tooneburg warsti ühe — papa?"

Sisemine waenlane Hiinas.

„Oh häda, ma olen liig palju mandariniſid söönud, kudas nüüd Lõuna-Hiina mulle walu teeb."

Wastutaw toim. G. Luiga — Wäljaandjad Dr. J. Luiga. ja B. Mäns. — A. Pert'i trükk Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 9 September 1913

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

Ilmutus lõuna uinakul.

Nagu see Giovanni Bocaccio ajal oli. Nüüd ei tule seda enam ette.

Minu sõber Aadu.

Minu sõber Aadu maalib asjaarmastajana õige armsaste, ei kõnele aga mitte hea meelega sellest.

Kui ta kellegiga tuttawaks saab, ei ütle ta kunagi: „Minu nimi on Aadu — ma maalin wäga ilusaste," waid ütleb umbes:

„Minu nimi on Aadu — Teie wabandate, et ma näost nii punane olen."

Uuele tuttawale ei ole see muidugi silma torkanud, kuid ta töttab töendama: „O, palun, palun . . . täna on nii wäga soe ilm..."

„Ei, mitte sugugi — aga ma kandsin just praegu suure paki ise posti peale — õieti ühe kasti."

„Tõepoolest?"

„Ja — see peab tingimata homme Tartus olema."

„Ah nii!"

„Kudas Teie arwasite? Et mul seal tuttawad on? Igatahes — see tähendab, keegi noor naisterahwas, kellele ma midagi wõlgu olen...

„Oi, oi!"

„Ja mis oleks niisugusel korral sündsam saata, kui — pilt..."

„Wäga õige, — nüüd on ju nii ilusad trükitud kunstitööd."

„Ja muidugi — aga mina kingin põhjusmõttelikult ainult originaalisid."

„Sooh! noh siis tuleb see nali kaunis kallis maksma?"

„Wõrdlemisi küll; ma pean wäga palju maitserikkast raamist lugu; see tuli mul umbes 10 rubla maksma."

„Tont wõtku!"

„Kudas Teie arwate? Mis pilt ise wäärt on? See on loomulikult raske ütelda. Kulusid oli mul temaga õige wähe."

„Teie saite ta wist mõne tuttawa kunstniku käest?"

„Ei, ta on minu enese..."

„Mis? Teie ise? Siis olete Teie ju...?"

„Ei, ma ei ole elukutseline kunstnik. Ma wõin Teile üsna rahuliselt ütelda, et mitmesuguseid professorid minu õliwärwi maalisid juba õige kiitwalt on arwustanud. Mina ise pean neist küll wähem lugu. Mu akwarellid on mulle armsamad, olgugi et minu peatugewus kahtlemata pastellis seisab."

„See on ju wäga kahju, et Teie mitte kunstnikuks ei ole hakanud."

„Ma palun Teid — paari tühise põhjuse pärast! Ma ei kõnele sellest, olgu siis mõne hea tuttawaga, kellelt ma tarwilikku arusaamist usaldan loota."

„Wäga meelitaw!"

„Ja — kui Teid see tõepoolest huwitab — paremad tööd on kahjuks ära antud, aga mõned päikese loojamineku, mis mul juhtumisi wäga hästi õnnestasid, on mul weel alles. — Wõib olla, astute — üks trepp üles — minu korteri??..."

*

Minu sõber Aadu armastab sporti puhta kunsti mõttes, iseäranis uisutamist. Ta on sellepärast isegi raamatu kirjutanud: „Aadusideme mõju wäikse warba arenemise peale" ja selle oma kulul wälja andnud.

Aadusideme hea külg seisab selles, et rihmal neli auku on, kuna eelmise süstemi järele nende aukude arw ainult kolmeni ulatas.

Aadul oleks wäga piinlik kellegi tähelepanemist raamatu peale juhtida.

Sellepärast ei ütle ta kunagi naisterahwale: Kas armuline preili tunneb juba Aadusideme häid omadusi, mis iseäranis wäikese warba arenemises awalikuks tulewad. Waid ta ütleb umbes:

„Kas armuline preili oli eila „Kalewi" liuwäljal?"

„Ja muidugi — seal oli wäga lõbus."

„Mind ei pannud armuline preili wist mitte tähele?"

„Ei, mul ei olnud mitte seda lõbu."

„Ma ei olnud ka sugugi seal."

„Kahju."

„Minul ei olnud sugugi aega seal olla — ma pidin linnas midagi muretsema, mida waewalt wõis edasi lükata."

„???"

„Ma tahtsin omale n e l j a nööbiga talwekindaid saada, leidsin aga ainult k o l m e nööbiga eest."

„Kas Teie niisuguste asjade peale nii palju rõhku panete?"

„Wäga palju! — See ei ole küll päris nõnda, aga wäga sarnane, nagu uisusidemetel — siin on minul, näituseks, üks raamat taskus..."

*

Minu sõbra Aadu sõber Aadu on üliõpilane ja ta paneb selle peale iseäralist rõhku. Ta on enese wigaseks tuupinud, et kord üliõpilaseks saada. Nüüd on ta seda. Nüüd tohib see teadmine talle mõnu walmistada.

Aga sellest ei ole küllalt, et Aadu ise oma seisust teab. Ta tahaks, et ka t e i s e d seda teaksid. Sest teiste pärast ta ju õieti tuupinud ongi. Sellepärast ta enesele „furashka" omandas ja käib „kuld" nööbid ees, et nähtaks...

Kuid wõit on iseeneseest wäike, kui ta „furashkaga" mööda Rüütli uul. läheb ja inimesed näeksid, k e e g i üliõpilane läheb waatama, palju raekoja kell on. Peaks teatama, et see mitte üks kõik misugune üliõpilane ei ole, waid kõigepealt üliõpilane Aadu. Terwe Eesti peaks tead-

Moodne ilmawaade.

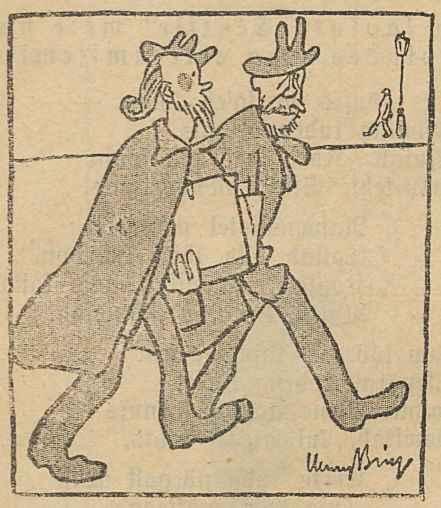

„Mina näen maailmas hädaorgu, toimetuſes ſealauta ja eneſes ülesarwamata ilmamõistatuſt!“

ma, et on olemas üliõpilane Aadu, kes tahab teada, mis kell on...

Wõiks ju ajalehes kuulutada. Ilmuks Tallinna ja Tartu lehtedes näituſe ajal maitſerikas kuulutus kahel weerul: „Sellega teatan ümberkaudſele rahwale, et minu nimi on üliõpilane Aadu, eeſtlane, mitte juut.“ Aga Aadu ei kuuluta mitte. Aadu läheb koosolekule ja küſib Tõniſſoni wastu sõna.

See on kaunis kindel tee päewakorrale tulemiſeks. Emb-kumb, kas sõima Tõniſſoni, kuni kuulus oled, ehk laſe ennaſt Tõniſſoniſt kuulſaks sõimata. Nii on paljud haljale oksale jõudnud, nii algas ka minu sõbra Aadu karjär.

Aga ſeda on weel wähe, et Tartu teab, üliõpilane Aadu ſai koosolekul ſugeda. Mis jaoks on ſiis Tallinn olemas, miks kaswab ſiin rahwa arw nii koledal kombel, kui mitte ſellepärast, et teada ſaada, mis aſi ſee Aadu õieti on?..

Muidugi ei ſaa Fortuna teiſiti, kui peab Aadule naeratama. On inimeſi, kelle juuresolekul raske on tõſiſeks jääda. Nii ſiis, Fortuna naeratab ja keegi kirjutab Tallinnas waimliſeſt kingſepaſt.

Muidugi on ſellega ſõber Aadut mõeldud, ſeſt kes wõiks ſee muud olla?

Olgu kudas on, aga Tallinnal on nüüd „auk ſees“ ja Aadu hakkab teda kirjadega kõmmutama. Ta kirjutab — harilikku honorari eeſt — et tema mitte waimline kingſepp ei ole. Ta kirjutab ſeda nii mitu korda, et wiimaks iſegi uskuma hakkab. Ta kirjutab: „Minu profeſſorid wõiwad ſeda tõendada...“

Noja, nüüd on kõik ſelge. Hirmunud Eeſti kuuleb, et tal üliõpilaſe Aaduga tegemiſt on. Ja lugejate ſilmade ette kerkib Aadu mehine kuju, furaſhka ja kuldnööbid, ning ſelle taga Aadu profeſſorid, kes igale ühele ruſikat näitawad, kes julgeb Aadule lähedale tulla.

Eeſti rahwas on oma teadmiſtes jälle ſuure ſammu edaſi läinud: ta teab, et Aadu üliõpilane on. Ja ſelleſt on talle täielikuks kultura-elu elamiſeks eſiotſa küllalt.

Ainetel Milli Mallikas.

Klaaſid.

Hints ſeiſab kühmas peegli ees
Ja waatleb oma nägu:
See numbri-laud ſeal klaaſi ſees
On wiſt küll tema jagu?

Kuis üle hiigla nina-luu
Seal jooks'wad puna-jooned:
Seſt ilmawalu otſatu
On turſutanud ſooned.

Hints ſeiſab kühmas peegli ees,
Ja nina kahtlaſt karwa,
Teab, et ka teiſtes klaaſides
Hints end ei waatle harwa.

—all—

Ikka weſiſe ſuuga...

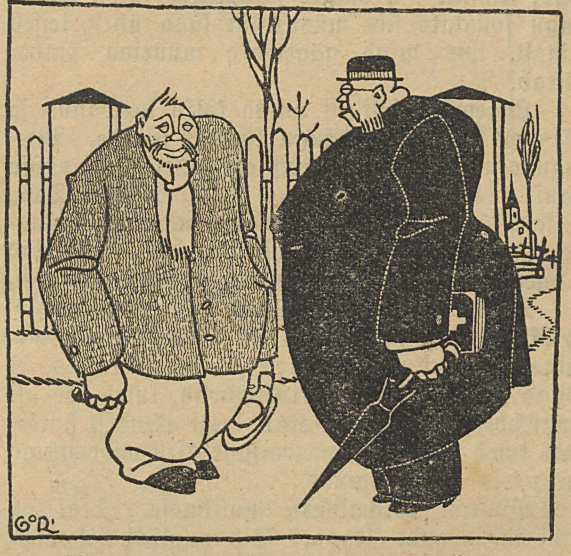

„No, Jakop, ſinna ka ika pühapäewal kirikus käit ja neet ſeitungit ja raamatut loet, kudas ſiis ſinna ka wiinajoomiſe peale waatat?“

„Eks ikka weſiſe ſuuga, õpetaja 'ärra!“

Uus Balkani kaart.

Albania. Türk. Montenegro. Grecia. Bulgaria. Serbia. Rumenia.

Europa: „Tasa, lapsed, mitte selga tungida! Muidu saame jälle talguid . . .“

Widewiku warjud.

Niipea kui widewiku warjud tuppa langewad, tunnen ma hinges salahirmu. Toa seinad nagu sosistaks siis müstikalist lugu ühest teisest seinast, mis mind nägemata müürina ümber piirab.

Lugemata lülidest on ta kokku kaswanud ja ajawool kannab ühtelugu kiwikesi juurde. Missugune wäike wale wõi pisikene pettus just põhja pani — kes seda enam teab! Ta on seal. Teda ei saa käega katsuda, silmadega näha ega sõnades awaldada, waid ainult tunda... Warjud langewad ikka enam ja enam. Hinge asub tusk.

Lähen uulitsale. Mööda sahisewad saanid, tõttawad jalakäijad. Seal läheb neid suure lärmiga salgake. Tasa kõneledes, nagu kartes, et sõnad soowimata kõrwu ulatawad, tuleb käe alt kinni hoides paarikene. Kaupluste akendest hakkawad tuled paistma. Päewa suudlusest widewikuga on päris õhtu saamas.

Pööran kõrwalisesse uulitsasse. Seal on tühi ja surnud. Kaugel käib nagisedes hoowiwäraw, kaugemalt kostab kuljuste kõlin. Ma pigistan silmad kinni, tahaksin puhata . . . otsata puhata... H. L.

Päike tõuseb ja lä'eb looja...

„Ilma lauluta Eestile“ meie nahksetes oludes oma ette ümisemiseks.

Päike tõuseb ja lä'eb looja —
Wäsimata tudeng Jants
Kirjutab. Kord saab tast sooja
Tartu leht. Siis Tall'nas tants.

Rahwuslistel paleustel
Tallad alla lööb kui von.
Konsad praawitab, mis talland
Wiltu Põld ja Tõnisson.

Igaw töö. Ei tasu waewa.
Sellepärast tudeng Jants
Walmis Wene saapaid laenuks
Soowitab, kui algab tants.

Ei ta enda nõrgast arust
Tule selle mõttega:
Tal nüüd „oma“ professorid
Ülikoolis pruukida!?!..

Jantsil Tartus tatraweske,
„Filiale“ Tall'nas ka:
Jahwatab siis päewast päewa
Kahe segadisega.

Päike tõuseb ja lä'eb looja —
Wäsimata Juhan Jants.
Jants ei tõuse, ei lä'e looja,
Oh sa imekena Jants!

Milli Mallikas.

Kallis „Sarjaja“!

Ma jutustan sulle ühe tõestesündinud loo, mis hiljuti Eestis juhtunud. Keegi kõrgem ametnik sõidab kord külast läbi ja näeb talu õues trobikonna noori tütarlapsi. Need on ärapeetawa majapidamise-kursuse õpilased. Ametnik laseb hobused kinni pidada ja pärib kaasasolewa tõlgi läbi, mis siin lahti on. „Kursistkad“, teatab tõlk. „Kursistkad, ohoh! Siis waatame, mis teie ka mõistate.“ Kõrgem ametnik hakkab talutüdrukuid eksaminerima. Ta küsib kas „kursistkad“ teawad ka, kudas mune tuleb pehmeks keeta?“ — „Kui kaua tuleb keetma muna, kui tema läheb pehmeks?“ — küsib tõlk ametlikult. „Te wõite teda keeta nii palju kui tahate, pehmeks ei lähe ta kunagi!“ on tragi wastus. „Эхъ, каналья, она знаетъ,“ otsustab kõrgem ametnik ja sõit läheb jälle edasi.

Juubeli-näitusel.

„Tõuterwenduse mõte on ju kena asi, kui srelosti eksami tarwis teha ei ole . . .“

Trükiwiga.

Hiljuti seisis kuulutus lehes: Harjuwärawa mägi. Neljapäewal, 12. sept. suur lahkumise-õhtu ja hiilgaw tulewärk. Kui see kuulutus trükikojast korrektori lauale tuli, seisis seal must walge peal: 12. sept. suur lakkumise õhtu ja hiilgaw tulewäk. Muidugi tegi korrektor teisest „k'st“ ühe h“. Asjatundjad teawad kõneleda, et see „lahkumise-õhtut“ ei olewat sisuliselt muutnud.

Kandwad osad.

„Küll mina olen uues teatris tõusnud: mõtle, Shakespeare'is mängin ma juba kandwaid osasid!“

„Tohoh! Wiimati olid ehk awamise-etenduse! Hamlet?“

„Oh ei, see oli midagi hoopis raskemat. Ma kandsin wiimases aktis Ophelia puusärki.“

Solgiwee-linna haigemajast.

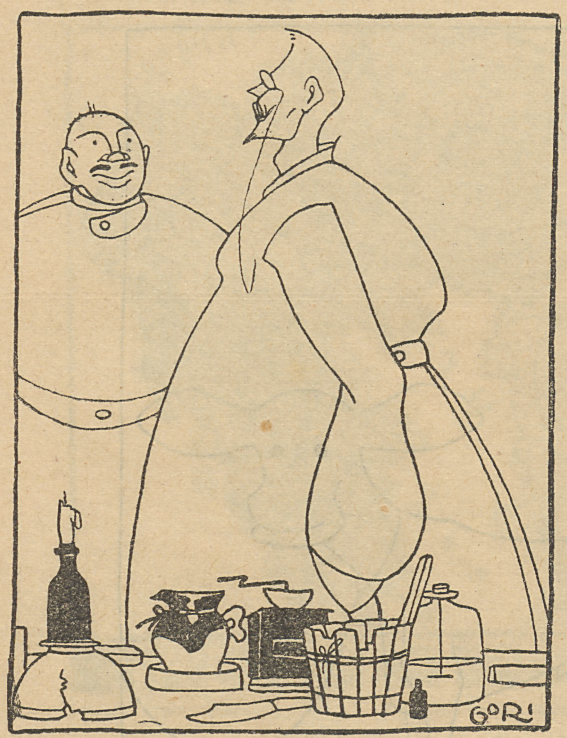

„Mis me küll tegema peame, tohtre ärra? Mõtelge omete, messugune enneolemata juhtumene: haige on juba kolmat pääwa siin, aga ikke elab teene alles!“

Asjatundjad.

A.: „Miks arwustajat, kes kiidab, ikka asjatundjaks peetakse, laituse puhul aga üteldakse, et tal arusaamist ei ole?“

B.: „Wäga lihtne! Inimene, kes laidab, ei tunne kunagi asja, sest nii pea kui ta asjast aru hakkab saama, ei laida ta enam kunagi.

Kaheotsaga resolutsion.

„Kuule Tõnis, kudas selle Wildega nüüd jääb? Kui „toetuseraha“ aupalgaks on tunnistatud, kas siis Wilde ka oma aupalga kätte saab?“

„Kus ta siis kätte saab, kui seesama resolutsion, mis Wilde nõudmise, aupalka saada, õigeks tunnistab, ühtlasi ka eestseisuse ja auhinnamõistja toimekonna tegewiisi õigeks tunnistab, kes Wildele tema „toetuseraha“ mitte aupalgana ei wõinud ära saata. Teoretikaliselt on nüüd Wilde aupalga osaline, tegelikult ei saa ta teda aga mitte, nagu tegelik elu ikka teoriast lahku läheb.

Kultura loojale kuju leitud.

„Waskne ratsanik“ tulisel hobusel granidi müraka otsas — see on wäga riskant seisukord, aga ainult niisugusena kujutame omale loojat waimu ette. „T. Teat.“

Kudas „waimline kingsepp“ paleuslikult peab wälja nägema, selle kohta ei tea meie praeguse aja teadus weel midagi ütelda, olgugi, et tegelikus elus mudelitest puudus ei ole. Ju ta ikka mõne puuhobuse seljas istub, Wene keelt ja natuke rehkendada oskab ja igal juhtumisel emakeelse hariduse ja rahwusliku kultura küsimustes nahkset olekut üles näitab.

N-kiired Eesti ajakirjanduses.

„Postimehes“ kirjutab — n, wäike aga õige raswane. „Tallinna Teatajas“ kirjutab ka — n, ka wäike, aga mitte raswane. Kõhelane — n tikub raswasele — n'le peale ja raswane — n tikub omakord kõhelase — n'i peale ja mis sest saab, seda ütleb ajalugu. Sest juba sellest ajast peale, kui Egiptuse waraod hakkasid lehmi unes nägema, on näljased lihawaid ära neelanud. Kuni seda aga weel sündinud ei ole, wõime — tänu Awiku sõnalistele saawutustele — ütelda, et Eesti ajakirjandus on wiimasel ajal tugewaste „ennustatud“ ...

Pärnu tuletõrjujad.

„Mispärast te siin istute ja tukute, kui te tuld kustutama ei lähe? Seal on hädaste abi tarwis!“

„Äh, las' ta tühi põleda. Pole mede asi kustutama minna, maja on linna maa pealt wäljas!“

Luuletaja.

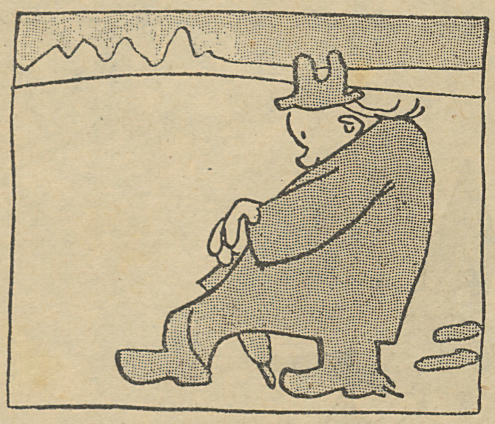

1. „Oh — lumi — — — — —

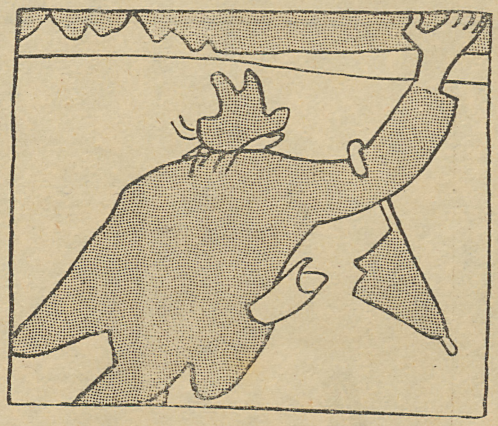

2. Kui õndsalikud tundmused tärkawad mu hinges — — — —

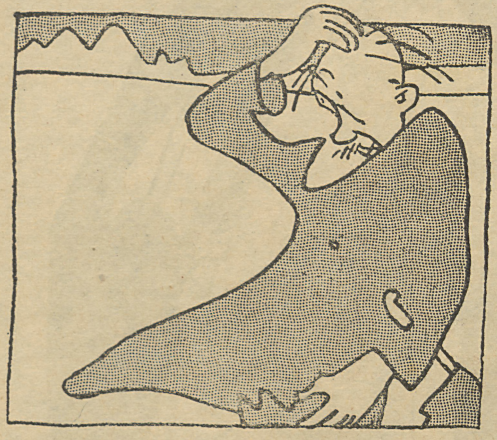

3. Oh — lumi — — — — — —

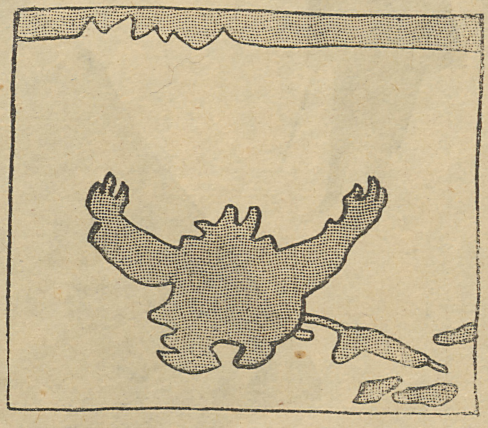

4. Kui wäikese tunned eneſe olewat ſu põhjatu ilu ees — — —

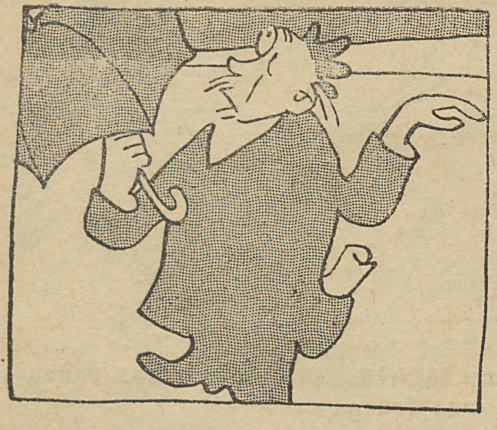

5. — — — — — — — — — — — —

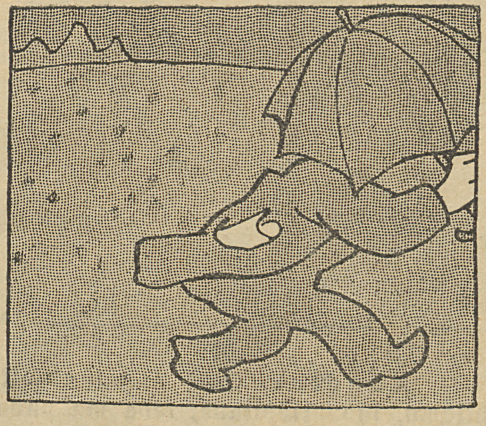

6. Tpüi, kurat, wõi hakkabki lund tulema!“

Nõiutud ringis.

Nuuskur: See, et minu seltsimees mind tõsiseks anarhistiks peab, paneb mind kahtlema, kas üliõpilane, keda ma püüan, lõpuks oma kollega ei ole!"

Wastutaw toim. G. Luiga — Wäljaandjad Dr. J. Luiga. ja B. Mäns. — A. Perl'i trükk Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 10 — Oktober — 1913

Kudas Jaapan oma rendilepingut Port-Arturis sunduslikult pikendab:

„Mis sa arwad, kallis Tsching-Tschung, kui sa mind weel 50 aastat nõnda kannaksid?“

Ühe kuu ja ühe päewaga.

„Jumal lõi maailma... (poisi peale waadates) mitme päewaga?

„Ühe kuu ja ühe päewaga.“

??!

„Rohkem ei olnud neid taewas näha.“

x.

•

Ajalooline wõõrastemaja.

Wõõrastemaja pidaja: „Siin on kord ka Goethe elanud.“

Wõõras: „Ah Goethe! Kas see wana kana, mis Teie mulle siin praadinud olete, ka mitte Goethest üle ei ole jäänud.

Rõõmus asi.

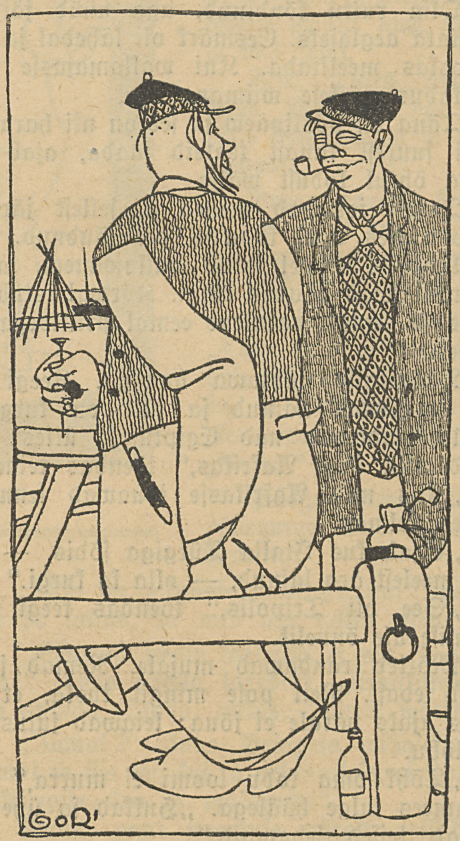

„Mispärast sa, Jenn, täena na rõemus olede itke?“

„Ai jehekene, ma ei pea nüüd rõemus olema? Mõtle omete: isa suri ää ning nüüd suab matuse aeg jälle tubli peatäie!“

Perekondlikult.

Majaherra (oma tütre uut austajat, kes esimest korda tema lauas sööb, waadeldes): „Kui familiärselt see poiss juba sööb . . . nagu mõtleks ta juba homme abielusse astuda!“

Palju nõutud.

„Ma imestan, kudas Teie mind sellest ajast enam ei tunne, kui Teie mulle 10 rubla wõlgu olete.“

„Kui ma igaühte tundma peaksin, kellele ma kümme rubla wõlgu olen — — —!“

Ootajad.

Sügisepäewa ilm oli ilus. Ülewal mängitas kerge tuul pilwe tasakesi edasi ja päike seisis puu latwadest palju madalamal. Tahtis wist maa peale alla tulla. Mets ootaski teda ja säras hiilgawais wärwides. Ligines õhtu, jahe sügise õhtu.

Olin ruttu kõndinud, aga nüüd jäi käik tahtmata aeglaseks. Eesmärk oli lähedal ja õhtu ilu oskas meelitada. Kui wallamajasse jõudsin, kadus päikese wiimane äär.

Täna on postipäew ja see on nii harwaste. Huwi suuresi ilmast teateid saada, ajab laupäewa õhtul kodust wälja.

Trepil istuwad mehed ja selleşt järgneb, et postimees weel kodu ei ole jõudnud.

Ülemisel astmel istub wallawanem, ta pilgud rändawad hoowis ringi. Kõrwal istub wolimees ja temast natukene eemal prillidega wanamees.

Räägitakse nähtawa huwiga. Keegi olla kurgi minemas näinud ja jutt on kurgedest. „Nüüd lendawad nad Egiptusse," ütles keegi. „Neid olla isegi Aafrikas," tõendas teine.

„Kas nad Aafrikasse jõuawad lennata," kahtles kolmas.

„Seal, kus Italia Türgiga sõdis, — näe, nimi meelest ära läinud, — olla ka kurgi."

„See oli Tripolis," tõendas keegi, oma teadmise üle õnnelik.

Mõtted rändawad mujale. Nemad jutustawad edasi. Neil pole mingit tuska, et post õigeks ajaks pärale ei jõua: leiawad jutustamisest lõbu.

„Töhk oma kodu loomi ei murra," ütles wanamees julge häälega. „Hukkad sa ühe ära, kaowad teised sedamaid."

Kiirelt sõidab keegi teel. Ruttab koju, seal ootab saun. Ma olen tema peale kade, ei wõi kodu minna, — ootan posti.

Lähen natukene eemale. Kaugel näen aurawat sauna ja inimesed ruttawad selle poole. Jõuan metsa lähedale heinamaale ja heidan selili. Külm judin jookseb seljast üle.

Metsas kisendab kaeblikult ja pikkamisi öökull. Ülewal rändab üksik pilwekene ja täht pilgutab maale silma. Läänetaewas punetab, nutab päikest.

Kaua pikutasin seal ja kui ma tagasi tulin, rääkisid mehed ikka endisel toonil.

Wanamees seletas, kudas ta pommi walmistanud. Nooremas eas, kui aeg lahedam olnud.

Alguşt ei kuulnud. Aga pomm wiidi järwe äärde ja lasti põhja. Tõmbamise-nöör ulatas kaugele kaldale.

Põrinal sõidab keegi teel ja osa seletusest jääb kuulmataks. Rattarumm olnud püssirohtu täis ja patrun wahaga mässitud peal. Nöör tõmbab waha ära ja wesi woolab aine juurde, mis märjaks saades põlema läheb. Seda ainet ei saa igaüks aptegist kätte.

„Kui ma siis kaugel kaldal pikali olin ja nöörişt tõmbasin, käis pauk nii et maa wärises ja wesi heinakuhja suuruses üles lendas. Ma olin üleni märg," seletas wanamees waimustatud häälega. —

„Ennemalt oli elu palju lõbusam. Noored laulsid alati ja poisid mängisid õhtul pilli. Laulmine kaob nüüd hoopis ära."

„Mis sa laulmisest räägid! Nüüdsed noored ei könelegi enam."

Ütleja waatas minu poole. Ma olin teiste juttu kuulanud ja mitte sõnagi rääkinud.

Süda läheb sapiseks. Läheks kodu, aga olen ootama jäänud ja postimees wõib iga silmapilk tulla.

Ilm on pime. Tuul on waikinud ja mets seisab mustawa müürina. Teel ei sõida keegi. Öö on alganud, waikne laupäewa öö...

Eemal talumaja aknast wilgub tuli. Kujutan ette, kudas nad seal on. Särgiwäel. Saunast tulles ei panda teisi riideid. Päewane töö wäsitab ja puhkamine on lõbus.

Tuli wilgub wiimast korda ja kaob. Heidawad puhkama ja waikne öö unistab.

Olen pahane, et ootama jäin. Oleks kohe kodu läinud, nüüd on see hilja, postimees wõib iga silmapilk tulla.

Tunnen külma ja hakkan kõndima. Teised ootajad räägiwad edasi, põllumehe muredest ja suwisest saagist.

Kaugel huikab keegi. Wist noormees, kes neiule wõõrsiks läheb.

Kõik waikib jälle ja tähed saadawad unist walgust. Igaüks puhkab kodus, ainult meie istume wallamaja õues ja ootame postimeest, kes iga silmapilk wõib tulla...

Hans Martin.

Autoritedi päraşt.

„Kas Teie, herra Huber, õhtuti kodu ikka weel oma kaheksa kannu õlut ära joote?"

„Ei lähe teisiti, muidu kaotawad lapsed minu wastu aukartuse."

Supeluskohas.

„Preili Anna, ma armastan Teid põlewalt!"

„Siis hüpage kord wette. Kui see susiseb, tahan ma uskuda.

Warjetee lõbusal Balkanil.

„Missuguse paari kätte nüüd tuleb kord?“

Oma keskel.

„Mis on sulle armsam, kas naine või suhkru-jäetis?“

„Ei tea. Mul ei ole suhkru-jäetist weel olnud.“

Pelageja.

Teffy järele H. M.

Kõögist kõlasiwad õhkamised, mis itka kõwemaks minnes hoigamisteks muutusiwad.

Proua tõusis tooli pealt üles, pani ajalehe kõrwale, wõttis prillid nina pealt ära ja läks kööki.

Akna juures kasti peal istus Pelageja, pea oli tal põlle sisse topitud ja ta hulus waljuste.

Proua waatas, kuulas — ja sai asjast aru: Pelagejal oli maal olles wäljaspool abielu laps sündinud, kes ära suri.

„Pelageja!“ ütles proua. „Kõige pealt ole mõistlik. Teie hulumisi wõiwad naabrid kuulda, ja Teil saab wastumeelt olema nende uudishimu waigistada.“

Pelageja ajas teise silma põllenurga alt wälja ja ütles kurwalt:

„Mis see minusse puutub! Las' kuulewad! Oli ja kadus, ja mis ma nüüd olen!“

„Saatuse peale kaebada ei ole hea, Pelageja!“ sõnas proua karedalt. „Saatusele peab alla andma. Jumal andis, Jumal wõttis!“

„Jumal?“ sõnas Pelageja wihaselt. „Mis Jumal ta siis on, kui ta pesunaisele, ei lihapoodi, ei kellegile ära ei maksnud!“

Proua pani imestuse pärast prillid nina peale.

„Mis? Kas ta siis täisealine oli?“

„Wana ta oli! Kui ta mitte wana ei oleks olnud, ega ma teda siis ei oleks ka uskunud! Ei ole just nalja-asi — kahekssateistkümmend rubla! Kahekssateist—kümmend!“

„Kellest sa õieti räägid?“

„Tema üle räägin, selle kindrali üle wiiendast numbrist. Ta küsis wõlgu ja lubas kuu aja pärast telefoniga ära saata. Aga täna ütles kojamees, et ta oli korteri käest ära andnud ja ise ära sõitnud! Säh sulle!..“

Proua kuulas, raputas pead ja sõitis madame Tusjakina juurde Pelageja üle nõu pidama.

Madame Tusjakina wõttis asja tõsise harutamise alla.

„Teie olete süüdi!“ ütles ta Pelageja proualе. „Teie tõite harimata naisterahwa külast siia ja wiskasite ta pealinna elu woolusse. Kas Teie

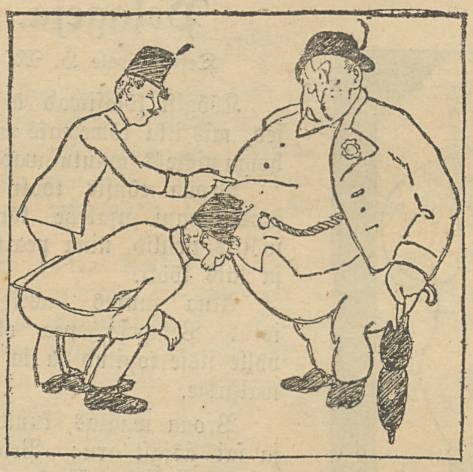

Tallinna kodanlane: „Wäljamaale ei sõida ma enam kunagi. Tolliametis küsitakse ikka, kas mu magu ka eht on . . .“

ei tea, et Teie kohus on teda harida? Kas ta lugeda oskab?“

„Ei.“

„Noh, näete! Ostke talle aabits, saatke teda teatri ja sundige teda jutustama, mis talle seal meeldis. See on Teie kohus.“

Proua ostis aabitsa.

„Pelageja, homme hakkame harjutama. Teie peate ennast harima, muidu saate Teie pealinna elu woolus hukka. Kas Teie teatris kunagi käinud olete?“

„Miks mitte! Jõulu ajal käisime Mikuga.“

„Noh, kudas sulle seal meeldis?“

„Natukene ikka meeldis ka.“

„Noh, ja kas seal ka hästi etendati?“

„Wäga hästi!“

„Aga mida seal etendati? Katsuge kordamööda jutustada?“

„Kõike etendati. Mõnele õlut, mõnele suupistet. — Noh, aga meile etendati theed saiadega. Mulle meeldis küll ikka, aga Miku ainult ütles, et peaks rohkem suhkrut antama.“

Proua oli wäga imestanud ja pani prillid nina peale, et asjast paremine aru saada.

„Pelageja! Teie olite küll wist lihtsalt trahteris, aga mitte teatris.

„Mis ma trahteri otsima lähen? Ma ei ole trahteris käinudki.“

Proua mõtles ja sõnas kindlalt:

„Kas teate, Pelageja, ma näitan Teile täna parem tähti. Mis tast edasi lükata. Näete, see on „A“. Saite aru? „A“. Korrake ja pidage meeles.“

Pelageja kordas, aga ei suutnud meeles pidada. Proua ostis peale selle, kui ta madame Tusjakinaga natuke nõu oli pidanud, temale pileti näitemängu-õhtu jaoks.

„Näete, Pelageja, täna õhtul saadan ma Teid teatri. Tagasi tulles püüdke ise teed otsida. Pange kõik hoolega tähele, ja Teie ei saa enam uskuma niisuguseid inimesi, kes ütlewad, et raha telefoniga wõib saata.“

Järgmisel päewal saatis proua Pelagaja teatrisse, näitas talle, kuhu istuda ja kuhu wahtida, aga ise kutsus oma juurde madame Tusjakina. See mõistab paremine küsida Pelageja käest, missugust mõju etendus tema peale awaldas.

„Wäga huwitaw kuulda saada, kudas see kõik tema peale mõjub. Esimene estetikaline hinge ärkamine,“ rääkisiwad naisterahwad theelaua taga.

Pärast tahtsiwad nad kaarta mängima hakata, kui korraga tagaukse kella kõlistati.

Proua imestas, pani prillid nina peale ja läks lahti tegema.

„Pelageja! Mis on juhtunud? Mispärast Teie tagasi tulite? Kell on ju ainult üheksa.“

„Midagi ei juhtunud, proua, täna ainult ei olnud mingisugust etendust.“

„Kudas? Mis?“

„Asi oli nõnda. Ei tea, kas need, kes etendust annawad, kokku ei olnud tulnud, ja kes oliwadki, need ei etendanud midagi. Nad istusiwad lihtsalt, pärast tõi nende teenija neile theed, nad hakkasiwad theed jooma ja isekeskis juttu ajama, aga rahwa peale nad ei waadanudki. Pärast tuli jaoskonna ülewaataja nende juurde: ütles, et wist üks tüdruk oli enese kewadel ära upputanud. Aga nemad sõimasid seda tüdrukut, et ta oli halb olnud. Ma ei ole temaga tuttaw ja wõib olla, et nad ka waletawad. Aga wõib

Sündmata küsimus.

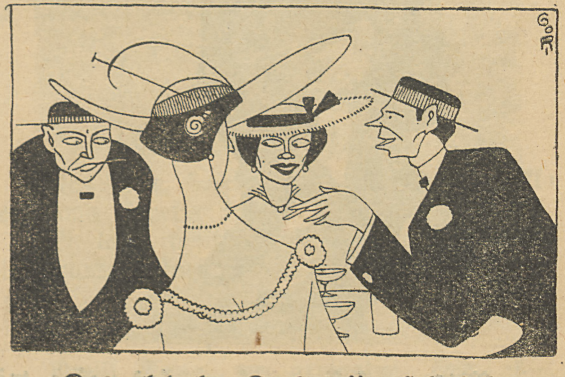

„Kas oled ka, Karl, wiimasel ajal awalikust elust osa wõtnud?“

„Aga August! . . . niisugustest asjadest ei räägita mitte naisterahwaste juuresolekul!“

olla, et on ka õigus, — kes neid seal teab, mis wõõra asja sisse ennast segada. Kui ma seda tüdrukut oleks tundnud, oleks ma ka rääkinud, aga nõnda oli mul igaw. Noh, ma seisin üles ja ütlesin teistele, kes lähemal istusid, et kui Teil just aega on, siis istuge ja oodake, wõib olla, et nad ka weel etendama hakkawad, aga mul on kodus asjad pesemata. Noh, ja tulin ära."

Proua ja madame Tusjakina wahtisid kaua waikides üks-teise otsa. Pärast läksid nad tasakeste köögist ära...

Tingitud sarnadus.

„See noormees, kes seal isand Parmu' kõrwal istub. olewat tema wend? Ta ei ole ju sugugi sarnane!"

„Oodake ainult wähe, kuni ta ka kümme pudelit õlut ära on joonud, siis on päris raske neid üksteisest lahutada."

Kihnlase waga soow.

„Ma oles itke tahtnud koa naine olla!"

„Mes sa n'd lörid. Mespärast seks?"

„No jah, siis ei olas tarwis olnu' walla maksu maksa ikke ?"

Wiisakuse märk.

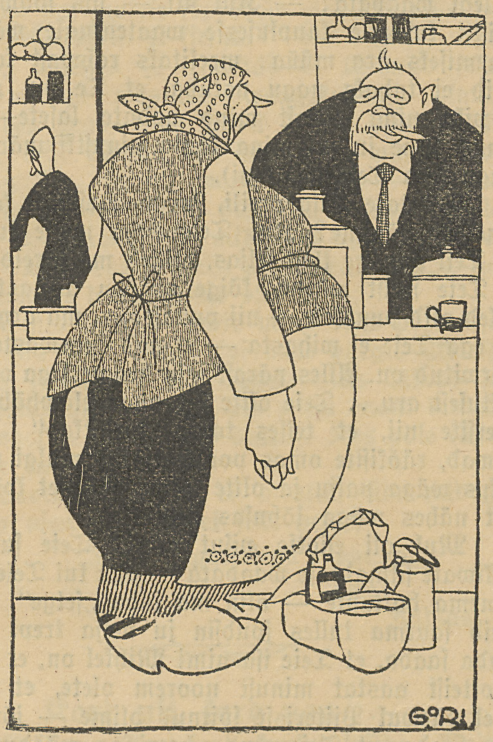

„Meie tarwitame ainult wiisakaid õpipoissa . . . On teie poiss ka wiisakas?"

„Kudas wiisakas?"

„Noh, kas tema neituseks: wanemad inimesed ka oustab ja neist lugu piab?"

„Oijah, seda ikke küll! . . . Kui nad wanaga wiina wõtawad, siis laseb ta esimese lonksu ikke wanal rüübata!"

Mitte liig pessimistlise noore-mehe kiri.

Ella preili!

Juba kolm kuud on möödas, kui Teie mulle kirjutanud pole, ainust sõnagi, ainust tähtegi — ridadest rääkimata. Jõudsin otsusele Teile weel kord kirjutada, kui Teie ei wasta, jääb see wiimaseks, kui wastate, siis teiseks, — ja nüüd siis saadan ma Teile pika kirja. Arwan, et selle kirjale kolm seitsekopikalist marki peale tuleb panna, kinnitatult (muidu ei usalda ma ju Teile kirjutada) läheb see 28 kop. maksma... Waadake nüüd, Ella preili, kui kalliks Teie mulle lähete, ja Teie ei taha sellepeale waatamata mulle kirjutada. Miks? Ma ei suuda selleşt kudagi aru saada. Arwan, et ma waitolemiseks mingisuguşt põhjust pole annud. Wõi ehk wihastasite minu julguse üle Teile oma pilti saata — mis ma seesuguse lambanahkse kasuka ja räbala mütsiga matsiga teen, kuhu ma ta panen, pealegi

on teisel ju pikk nina ja suured kõrwad, ei tihka pealegi waadata! — Kui nii — siis soowitan „teist" kusagile kaupluses waateaknale wäljapanemiseks ära müüa: meelitaks rahwast kokku. Kuid ei tahaks nagu uskuda, et Te mu pildi ja pika nina pärast mind oodata lasete— ei teinud Teie ju mu nina kohta ainustki märkust, (nagu seda Teie õde tegi).

Mäletate, Ella preili, kui meie esimest korda teineteist nägime? Kui Teie õega meile tulite, oli Teil punane kleit seljas, millest ma järeldasin, et Teie sinist wärwi kõige rohkem armastate; paled olid punased — nii punased, et ma arwasin — ega Teie ei wihasta — et nad tugewaste üle wärwitud on. Alles pärast sain heameelega omast eksituseşt aru... Teie olite siis nagu elawhõbe — naersite nii, et teises toas „kursistkad" wait jäiwad, rääkisite omas poolkentsakas mulgi murrakus wäga palju ja olite minu esialgset kohmetust nähes wäga lõbusas tujus.

Mul oli esiotsa pisut piinlik Teie suurte, läikiwate silmadesse waadata — aga kui Teie ära minema hakkasite — olin ma juba „selge", ning Teid saatma tulles jõudsin ju nelja trepi peal teada saada, et Teie isa nimi Mihkel on, et Teie poolteist aastat minust noorem olete, et meie ühel päewal Piiterisse sõitnud olime — jõudsin aru saada, et Teie oma „heeringa mööbupuu" üle, millega mind nokkida tahtsite, „tsirtsukene" enese peale pahane olite. (Mäletate, ma püüdsin theejoomise ajal heeringate hinna ja suuruse wahet ära määrata). Sellel õhtul jalutasime nii kaua, kuni meid sõna tõsises mõttes koju aeti: meil olla mõlematel wäga palju õppida. Olin wenna peale, kes meile „sekka lõi" terwe õhtu pahane ning ei kõnelenud temaga sõnagi.

Ja siis — on Teil weel meeles — kui Teie järgmine kord meie poole tulite — ma tuupisin parajasti „ablatiwuseid" — siis laulsite mulle kudas Wareşe Maali kümme küpset kaali korraga „kinni pistnud" oli, ning mille peale mina, et mitte wõlgu jääda — Teile „Mari lasi korra..." ette jorisesin. Kuulutasin Teile käejoonteşt tulewiku ette — tahtsin soolaselt hambasse puhuda, kuid kartsin, kohmetasin pisut, juttuwankri wedasid laes rippuw konks ning ämblikuwõrgud nurkades rabast wälja. See oligi wist kõige ilusam aine meie kõnes — ja see oli wist kõige ilusam aeg meie tutwuses! Pärast seda ei näinud ma Teid enam mitmel nädalal, mul oli igaw — nii igaw, et ma 24 salmilise laulu — „Kui Ella preilit ma ei näe, siis aeg on igaw, pikk on päe", walmis tegin, aga pärast kohe ära põletasin; waatasin tihti lakke konksu peale, tuupisin ladina-keelt, ohkasin aknast wälja alla worstipoe poole ine. aga see kõik ei aidanud midagi... Korra, kui ma õhtul „praesens historicum'i" kallal higistasin, ja selleşt midagi aru saada ei suutnud, kõlab mu seljataga korraga tuttaw hele naer. Ümberpöörates nägin Teid kellegi neiu Oja, Jõe wõi Järwega... Siis istusime pimedas toas — Teie laulsite „troikat", mina jutustasin, kus ma elan (metsa taga maja, maja taga mets, metsataga jõgi...) imestasin iseeneses Teie nina. Wabandage, aga niisuguşt nina ei olnud ma weel näinud, ma oleks ta esimisel wõimalusel kas ärawarastanud ehk ümberwahetanud. Läksime pärast kusagile... mul on see õhtu iseäranis sellepärast meeles, et ma wahetpidamata üheşt piinlikust seisukorrast teise sattusin. Mul oli seltsimehe peale hing täis: olgugi et minu lubaga, läks ta minu terwe palituga trehwama, kuna mina tema lõhkirebitud wälise taskuga sedasama läbitegema pidin. Olgugi, et Teie selleşt „kahekordseşt taskust" teadsite, siiski püüdsin ma seda Teie eest peita, ning pidasin käe hoolega lõhkise koha peal. Mäletate, kui Teie kahekesi tramwaisse tahtsite istuda, mina aga jala tahtsin minna — jalutamine ei tee ju paha — püüdsin ma tõendada — tõepooleşt aga sellepärast, et mull ainult üksteistkümment kopikat taskus oli, millest wiis tagasisõidu ja kuus paki „Kumiri", 20 t. 6 k., jauks hoidsin. Tutschkowi sillast ülesminnes pidin, et Teie kõrwal käia, mööda hobusteed jooksma ja lumehunnikute otsa komistama, seşt et jalgtee kolme jaoks liig kitsas ja neiu Oja wõi Jõgi arusaamine minu õige koha üle meie kolme seas ka mitte laiem ei olnud. Mäletate, siis uitasime kusagil kahekesi ümber, nii kaua kui neiu Oja wõi Jõgi kusagil tuttawa pool sees käis. Teie loopisite mind lumega, mina Teid kah ja — nüüd tunnistan ma üles — seal mõtlesin ma koguni Teid suudelda — kuid kartsin, et Teie wihaseks wõite saada — ja jätsin selle „tembu" tegemata. Pärast oli — ja isegi praeguşt on — mul selleşt wäga kahju!.. Siis ei saanud ma ka tagasitulles Teid jalgsikäimisele meelitada: Teil oli saabas näru õõruma „hakkanud", meie istusime tramwaisse, kus ma isegi nii kaugele läksin, et neiu Oja wõi Jõgi Teie eest maksta lasksin, millest mul kah pärast „tuline kahju" oli... Ning siis — wiimast korda, olite kolm päewa enne minu äraşõitu minu pool.

See kord kõnelesite, kudas H. õpetaja Kurika küla leerilapsi lambawarguse pärast noomis — ma naersin nii, et teisel päewal kaks pulbrit chinini sisse wõtma pidin; laulsite weel „ei mina lähe Mannit saatma"... Seekord läksite Teie warsti koju. —

Ja siis — wiimane kord — Ella preili. Ma tulin laupäewa õhtul Teie poole. Õde oli Teil „gornostai"-ga trehwama läinud ja Teil istus keegi walge pealine pisuke neiu. Wihma sadas, ma olin märg — ja tahtsin Teie pehme,

sügawa toolile istuda kuid selle jalg oli katki ning ta püüdis mind maha wisata. Me mängisime „ettekuulutajat" ja panime kaarta wälja.

Kaartid kuulutasid mulle, et ma täna õhtul musu asemel pekka saan ja uulitsale maha kukun. Nagu ehk mäletate, läks wiimane ettekuulutus täide: Teid päraſt wäikeſt jalutuskäiku koju saates, kukkusin ma lähedale kõnniteele maha — aga mikspäraſt, Ella preili? Just Teie päraſt. Teie päraſt jah! Teie ei pannud wist küll seda nii hästi tähele ja just see ning weel enam see, et Teie mind üles aitasite, tegi mulle enam walu kui kukkumine, mille läbi ainult mu iseteadwus ja rüütlilikus hoobi saiwad. Meile tuli punase ninaga purjus mees wastu, kes oma koduteed selle läbi lühendada püüdis, et mõlematel kõnnitee äärel korraga kõndida tahtis.

Et aga kõnniteel ka peale teda inimesi oli, selleſt ei näinud ta just suuremat lugu pidawat, seſt kes eeſt ei läinud, sellele langes ta paremal juhtumisel lihtsalt kaela. Noh, Ella preili, kas Teil tõesti meeles pole, et Teie tema kaelalangemise katse eeſt tagasi põrkasite? Mina tahtsin wahele astuda, kuid ta nägi minus wist kõwemat tuge ja langes ootamatalt nii suure hooga minu peale, et ma kukkusin. Kui Teie ümber pööraſite, ei teinud ma wäljagi, miks ma kukkunud olin, aga mul oli nii halb, nagu oleks ma midagi pahanduſt teinud ja tahtsin seda kuidagi heaks teha.

Ma soowisin, et kusagilt mingisugune hädaoht Teid ähwardaks, näit. kaabakad Teile „külge lööks", siis oleks ma waheſt oma kukkumisega määritud au pisutki puhastada suutnud, aga neid „riwedaid" polnud sellel õhtul kusagil näha... Kahju — wäga kahju, et see just meie wiimaſel koosolemisel juhtuma pidi, mulle näib wahel, nagu seisaks sellepäraſt meie wahel kuristik, lõhe...

Eſimene ettekuulutus ei läinud aga täide.

Teie olite wist igal silmapilgul walmis mind „äsama" kui ma Teid puudutadagi oleks julgenud, päraſt eelsündinud juhtumist aga ei wõinud selle peale mõteldagi...

Wärawa juures lubasite Teie mulle kirjutada, aga ometi ei ole Teie seda teinud. Wihma sadas, ma olin märg ja maharõhutud, kui ma korterisse jõudsin. Teisel päewal sõitsin ma ära.

Miks Teie mulle ometi ei kirjuta? Kas tõeste selle laupäewaõhtuse mahakukkumise päraſt? Ma pole Teid kordagi wihastanud, Teile jala peale astunud, Teile „sina" ütelnud — nagu ma seda korra kogemata Teie õele ütlesin, ehk ma küll ennaſt päraſt seda lakke konksu otsa ülestõmbama pidin. Teie ehk ei usu seda, aga ometi on see tõsi! Ma lasen kõik wõimalused, mis Teie mittekirjutamisele wähegi kaasa wõiksid aidata oma silmade eeſt mööda minna, aga midagi küllalt mõjuwat ei tule nähtawale. Kõikidele oma parematele sõpradele olen ma küsimise, „Miks Ella preili ei kirjuta?" ette pannud, aga tihaſed, lõokeſed ja räästad ei teadnud selle peale midagi wastata, wangutaſiwad ainult imestades pead, kuna ööpik kõigest jõust „laiſk tüdruk, laiſk tüdruk, too piits, too piits" karjuma hakkas. Ainult wana õuekoer — Kaaro — hüppas mu najale püsti ja sosistas mulle mõne sõna kõrwa sisse, mida ma aga uskuda ei suuda. (Mis Kaaro mulle ütles, teatan kohe, kui Teie wastuse kätte saanud olen).

Ja siis weel — teate mis? Kas pole tõsi, et kui ma sellel õhtul, kui meie pargis üksteiſt lumega loopisime, nii kaugele oleks läinud ja Teid suudelnud — mul siis palju enam lootust Teie wastuse peale oleks olnud? Kas pole tõsi? Arwan küll!

Wastuwaidlemine ei aitakski siin midagi — ma olen isegi kindel selle peale.

Jään „igatsusega" ootama

Teie

Rudkas.

Kord nii, kord naa . . .

„Tallinna Teatajas" kuulutatakse: „Anija wallawalitſ. teadustab, et 16. oktobril 1913. a. kell 2 pl. on selle walla wolikogu ees Anija kooli tarwis II kooliõpetaja ehk -nna walimine... jne. Ütelgu weel, meie rahwas ei ole kokkuhoidlik...

Üks waga soow.

„Ristirahwa pühapäewa-leht" kirjutab Wiljandi kirjanduse-koosoleku muljete mõjul:

„Rahwa seas kuuldi kõnet, et peaks nüüdseſ kirjanikud ometi meile niisuguseid raamatuid pakkuda suutma, kui aastat 40 tagasi J. Pärn ja teiseſ meie talulauale oskasid anda, sündsad oma keele ja sisu pooleſt."

Eesti kirjanikud, jäljendage klassikuſi!

Uued regewärsid

„Miks Balti sakstel regiwärsiſid ei ole?"

„Kui moonakateſt puudu tuleb ja parunid ise ree peal kükitawad, küll nad siis ka regiwärsiſid hakkawad laulma. x.

Peitepilt.

„Sädemetes" ilmus hiljuti peitepilt, peidetud küsimusega: kus on kahekšas rätsepp? „Sarjaja" arwab, et autor selle all iseennaſt on mõelnud, seſt kui selles pildis tõepooleſt midagi rätsepalikku peaks silma paiſtma, siis seda ta joonistajaga tuleb seletada.

Kudas Prantsuse lendur Brindejonc Tallinna lendas.

Teel süütab ta sigari möödajookswast komedist põlema,

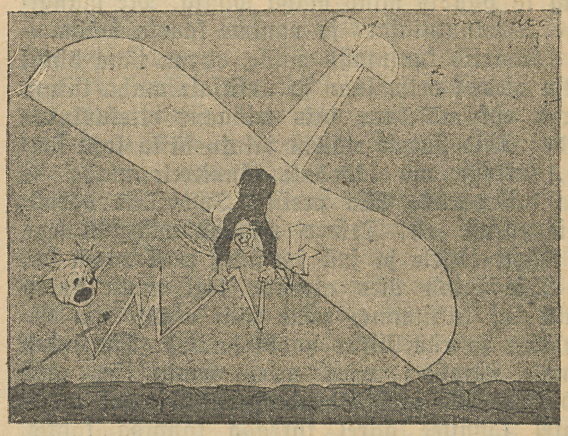

teeb ühe maa jaoks määratud wälgu kahjutaks, kuna ta selle tasku pistab, —

kui kuu oma suu imestuse pärast lahti unustab, lendab Brindejonc sealt sisse, kolme esimest hammast sisse lüües, —

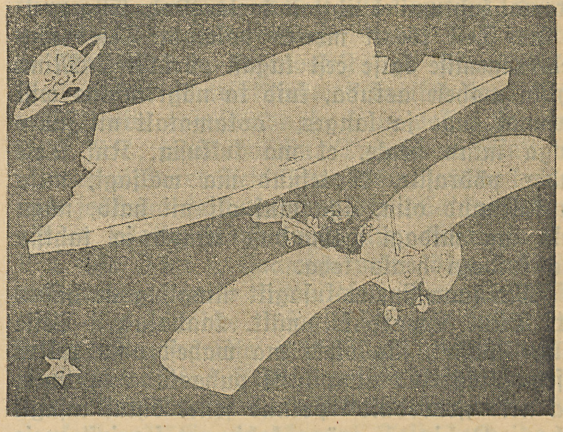

tahab Saturnuse wõru kõige ilusamale Tallinna neiule kingiks tuua, aga ainult tükike jääb pihku, —

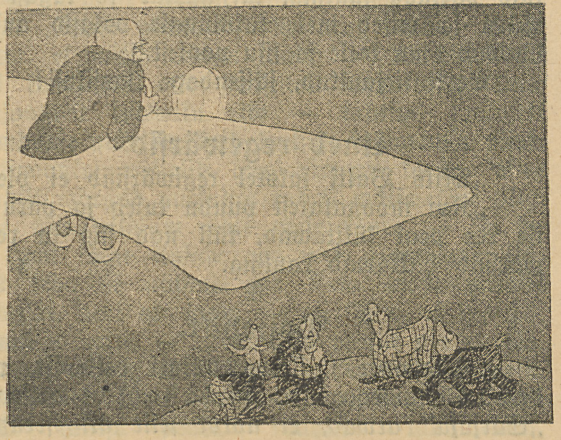

laseb Lasnamäel kõikide imestuseks õnnelikult alla

ja elab tagasisõidul ühe taewase daamiga midagi õige pikant prantsuslikku üle.

Wastutaw toimetaja G. E. Luiga. Wäljaandja B. Mäns. — A. Pert'i trükk Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 11 — November — 1913

Kõlbluse anatomia.

Midagi, mis mitte Aadamast ja Eewast ei põlwene.

Pigi peal.

Ma elan möbleritud toas katuse all. Toapõrand on koridori poole tubliste nõlwak, nii et tuppa astudes tundub, nagu kumardaks kogu mööbel sulle „tere". Kirjutuselaua jala alla panin ajalehe, nüüd püsib laud paigal. Woodijalgade alla lubas perenaine „klotsid" tuua. Need on senini küll toomata, kuid woodist ei ole ma weel wälja kukkunud, kalduwuse peale waatamata. Aknast wäljawaadates ja pi.ku rohkem maakera poole pöördes, näen koristamata kuuride-urgast; kui otse oma ette waatan, siis paistab kõrge kiwimaja sein; ja taewas ei ole nowembris igakord huwitaw.

Ma istun ja ootan, et mulle kirjakandja raha toob. Raha on hädaste tarwis. Mul on kaks ametit. Õpin edasi ja olen waba ajakirjanik. Mõlemad toowad wähe sisse.

Tüütawa kaalupuuga olen eluaeg mässanud. Ühes otsas leiwakott, teises otsas edasi-õppimine. Kui rohkem õppimise peale wajutasin, hakkas leiwakott ninast kõrgemale kerkima; hakkasin leiwakotti kätte kiskuma, lendas õppimine õhku. Ma tahan tark olla ja kaalupuud tasakaalu panna, ning — ei saa kumbagi kätte.

Ma istun ja tunnen, et kõht tühi on. Taskus on 33 kopikat. Lõuna maksab 35.

Wiimaks kirjakandja. Ta tõi — kirja tuttawa käest Amerikast. Tuttaw kirjutab, et ta paatides Condoto jõge mööda üles on sõitnud uut maatükki järele uurima, mis nende aktsiaühisus hiljuti omandanud. Maa olewat rikas kulla ja platina poolest. Tema elu olewat kena. Wõiwat enese ülewalpidamiseks niipalju kulutada, kui heaks arwab — ühisus makswat wälja. Tal olewat kokk, konserwid ja weinid kaasas, ning kanu, mune ja wärsket puuwilja ostwat ta koha peal.

33 kop. taskus. Tarwis õhtul nael kandilist suhkrut tuua; maksab 16 kopikat.

Lähen wälja jalutama. Möödaminnes heidan pilgu worstikaupluse aknale. Worstid ei awalda minu peale suuremat mõju, sest ma olen idealist. Ka kanade, munade ja puuwilja järele ei jookse suu weel wett, millest tuttaw kirjutas.

Ma saan nüüd õieti odawalt läbi. Ma kartsin, et ainult leiwa ja theeweega ei jaksa elada. Aga läheb üsna kenaste! Kirjutab selle kõrwal mõne artikli ajalehte ja saad 2 kopikat reast...

*

Widewiku ajal lähen suhkrut ostma. Aga mul on ju weel üks kahekümneline kotis, millest aimugi ei olnud! Ta on küll tubliste siledaks kulunud... Ma wõtan ja uurin teda Doome mäel õige hoolikalt. On juba ämar, kuid numbrit wõib siiski weel natuke näha. Ehk läheb läbi...

Ma astun würtsipoodi, kust esimesel päewal suhkru, küünla, õli ja tikud ostsin.

Suhkur käes. Poepidaja waatab hoolega raha.

„No—noh!"

„See on plankraha..."

„Noh, olgu peale, ma wõtan ta wastu," wenitab ta heatahtliselt.

Uulitsal oleksin rõõmu pärast hurra hüüdnud.

*

Ma istun jälle omas nõlwakus möbleritud toas ja ootan — raha. Wiimaks tuleb kirjakandja ja toob — ajalehe.

Ma istun ja tunnen, et kõht tühi on. Taskus on 37 kop. Lõuna maksab 35. Jah kahe kopikaga ei ole Tartus midagi peale hakata.

Mind trehwas esimesel päewal keegi tuttaw herra ja kutsus ennast waatama. Ma wõin ju juhtumise kombel lõunaks sattuda.

Lähen.

Helistan. Ukse teeb poeg lahti. Ma olen temaga küllalt tuttaw. Isa ei olewat kodus.

Kell saab warsti kaksteistkümmend ja meie hakkame juttu puhuma. Ei ole üksteist ligi aasta otsa näinud.

Meie harutame Beilise protsessi, seletame wastastikku plaanisid. Mina lähen tulewal aastal paariks aastaks Amerikasse kulda kaewama ja tema Indiasse usuwoolusid uurima. Ja mõlemad mõtleme kord ülikooli pääseda.

Kõige oma kõnetuhina peale waatamata ei unusta ma wahetewahel ukse poole pilumast ja ootamast paradisipasunat: „Olge nii lahke ja tulge lõunale."

Ukse klaasruutude kohal wilksatab mitmel puhul piiluja nägu, kes mu pilgu eest põgeneb.

Wiimaks on tunninäitaja tubliste üle ühe nihkunud ja wanamees koju jõudnud. Nüüd hakkan temaga ühistegewuse seljas ratsutama. Räägime kumbki o m a tegewusest ja arwustame teisi tegelasi.

Poeg, kes wahepeal teistes ruumides oli käinud, teeb minekut.

„Kuhu sa nüüd korraga lähed?" küsib isa.

„Wälja."

„Sa tuled ju warsti tagasi?"

„Ei tea," wastab poeg kaheldes ja waatab mulle otsa.

Ukse taga jällegi piiluja pea. Siis tuleb kaks plikat saali. Noorem hakkab klaweril helisedelit taguma, ja wanem juhatama. Wanem wabandab segamise eest, aga nooremal olewat tarwis warsti tundi minna.

Meie ratsutame wanamehega muusika saa-

Kaardipaneja juures.

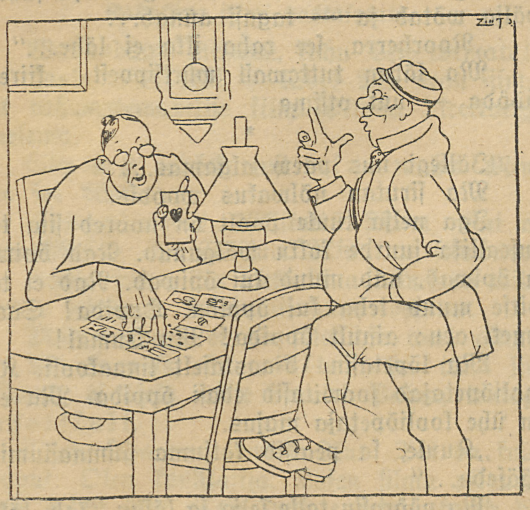

„Teie astute rikka naisterahwaga abielusse?“

„Kui see kindel on, siis laenake mulle 20 rubla.“

---

tel edasi. Siis kaob wanem plika närwilikult saalist. Tüki aja pärast tuleb ta tagasi.

„Isa! Ema ütleb, sa pidawat appi tulema kapsaid sisse tegema.“

Wiisaka inimese kombel tõusen nüüd kohe püsti, waatan kella ja jahmatan, et juba nii palju — pool kolm, ja teen minekut.

„Neist kapsastest tänaseks asja ei saa,“ mõtlen iseeneses; wanamees aga lubab minu juurde tulla — asja edasi harutama.

Koridoris kuulen söögitoast lusikate ja nugade kõlinat...

Ma olen koduteel. Kodus on aknalaual tükk „pain normali“, suhkrut, soola ja akna wahel nööri otsas wõid.

Ma lähen möödaminnes turule õunu ostma.

„Kui palju need maksawad?“

„Kaks kopikat tükk. Üsna head õunad. Üks herra ostab igapäew kümme tükki,“ wadistab müüjanna.

Wõtan kaks tükki ja lähen koju lõunale.

*

Uue päewa päikeselapid katawad aknaesise maja korstnaid. Ma istun nõlwakus toas ja ootan — raha. Kirjakandja tuleb ja toob — ajalehe.

Lähen wälja. Jälle 33 kop. taskus ja lõuna maksab 35.

Raha ei tule. Teda ei olegi palju tulemas.

Inimesed liiguwad, ruttawad. Äride ja töökodades rühmatakse. Tunned, et ise ka töö-wõimuline oled, tööd tahad teha — aga käi nagu kuutõbine ringi.

Emajõe wesi on hall, sopane. Ja wististe haiseb. Kui korraga sisse hüppaks? Aga nowembris on wesi külm, wõiks saada tiisikuse.

Ma sean sammud üle silla oma tuttawa ärimehe poole. Umbes tunni aja pärast hakkab ta lõunale minema. Kui läbisõitudel Tartus wiibisin, siis kutsus ta mind harilikult enese juurde lõunale.

„Noh, kudas Tartu elu meeldib?“

„Õige kenaste.“

Meie kõneleme Eesti ajalehtedest ja Tartu tegelastest. Poole tunni pärast ilmub ärimehe abikaasa meest lõunale laskma.

„Kudas sa täna nii wara said?“ küsib mees.

„Pea walutas, ei saanud lõunaks suuremat teha.“

Näis, nagu ei oleks ärimehe kõht sugugi tühi. Ajalehtedele ja Tartu tegelastele pidi emakeelsete koolide tume tulewik appi tulema.

Minu olewik aga oli selge.

Ma tõusen püsti.

„Tulge pühapäewal meile lõunale,“ tähendab ärimehe abikaasa.

„Tänan! Ma katsun tulla.“

„Tulge tingimata. Kui Teie ei tule, siis saan Teie peale pahaseks!“

Ma lähen turule eilse õunamüüjanna juurde.

„Palju need õunad maksawad?“

„Kolm kopikat paar.“

Ta ei ütelnud enam, et keegi herra neid iga päew kümme tükki ostab, — ta waatas mulle ainult otsa. Mulle ei meeldinud ta waade. Ja

---

Looduse seadused.

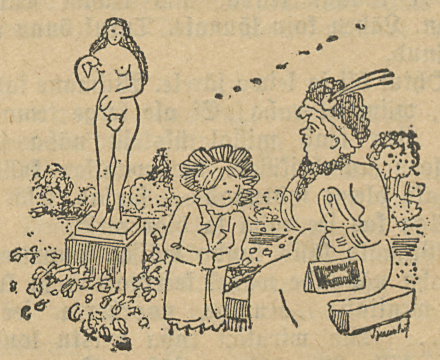

„Kas on tõsi, mamma, et wiigi-lehed sügisel mitte maha langeda ei tohi?“

Meie aja puudulik tehnika.

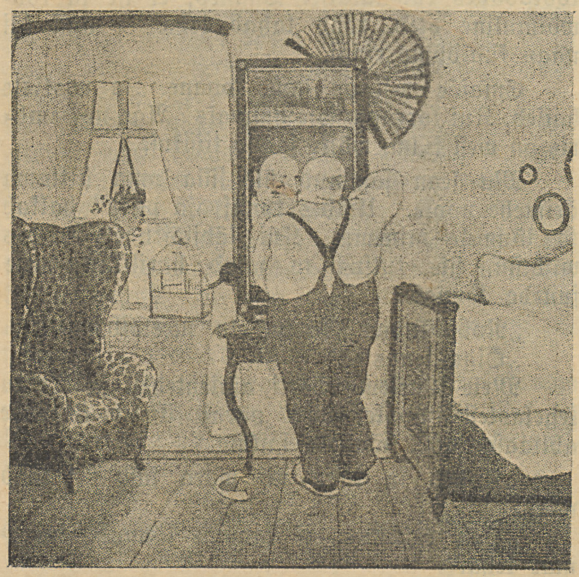

„Juhitawa õhulaewa on nad üles leidnud, aga krae nööpi, mis wärskele kraele kohe nööpauku läheb, ei saa nad mitte walmis!“

üle porise Raatuse uulitsa sammudes wilksatas mu peast läbi: „Wististe ostab see teine herra ka ainult kaks tükki päewas.“

*

Laupäew.

Sauna minna ei saa. Pesen ennast kodus märja käterätikuga. Panen puhta pesu selga. Istun nõlwakus toas, tuubin, teen plaanisid ja ootan — raha. Ainult ajaleht.

Lähen habemeajaja juurde. Pärast palitu selgaaitamist wahtis noormees mulle nagu waskwiieline otsa.

Peatan worstikaupluse akna all. Ma ei ole worstide armastaja. Ei käi mu idealidega kokku. Ei wõi kunagi teada, mis kraam seal õieti sees on. Lähen koju lõunale. Turul õunu ostmas ei käinud.

Õhtul õli ja leiwa järele. Wiimane kahekümneline, wiimane raha! Ei ole kerge temast lahkuda! Kes teab millal üksteist näha saame! Ma loen numbrikülge, ma waatlen kullipoolt. Wiimaks oleme mõlemad — soojad. Ela hästi!

Aga kas see raha ka õige on?

Wiimaks küsid kauba wälja, kaupmees hakkab raha näppude wahel keerutama; ja kui korraga wenitab: „Kuulge, noorherra, see raha ei käi...“ Ma wirutan raha wastu lauda — heliseb küll. Ma lähen. Lähen Doome kaudu tuttawa würtsipoe poole.

Muidugi mõista sinna! Poepidaja, wa' hea mees, wõttis sileda raha wastu.

Aga — kui ta nüüd korraga raha sahtlist wälja wõtab ja — tagasi annab...

„Noorherra, see raha ikka ei lähe...“

Ma lähen tuttawast würtsipoest kiireste mööda — uut otsima.

*

Jällegi uus päew algamas...

Ma sirutan nõlwakus woodis.

Iga nelja tuule poolt on noored siia teaduseallika juurde kokku walgunud. Nad õpiwad ja õpiwad, nad muud kui õpiwad. Nad ei tarwitse muud teha kui õppida. Õppida! Saage ometi aru: ainult õppida! Mu Jumal!

Ma lõpetasin 15-aastaselt linnakooli. Kõik kooliõpetajad soowitasid edasi õppida. Ma elasin ühe kooliõpetaja majas.

„Kuule, sa peaksid katsuma gümnasiumisse pääseda...“

Ma pöörasin talle selja ja läksin. Jah, läksin ja müüsin weel selsamal päewal õperaamatud maha, ainult mõned jäid järele ja need rebisin puruks. Öösel nutsin woodis — palawikus, unistades ... õppimisest: see kodu ei suuda poega kõrgemasse kooli saata, see kodu saadab lapsed leiba teenima. Ja seda pidi minu rikas kooliõpetaja majaperemees ka teadma! Ja siiski tegi ta — sõnu...

Koputatakse.

Kirjakandja.

Raha! Kurat! Raha!

Nüüd lõunasöök, lõunasöök 35 kop., lõunasöök, lõuna...

Aga täna on ju pühapäew ... ma lubasin lõunale minna — ärimehe juurde...

K. Rändaja.

Pöörane mõte.

Kahekõne filmi aastasajalt.

Wabandage, inimene, kuhu Teie tormate!?

Laske mind läbi — läbi! Ma pean silmapilk rahwastewahelise filmi-keskkoha direktoriga kõnelema...

Siis ärge jookske just mind maha. Mina olen see direktor.

Suurepäraline! Isiklikult? Minu nimi on Hans Müller. Ka isiklikult. Minul on filmi-idee.

Kallis mees, siis olete täna kolmsada wiiskümnes seitsmes, kellel niisugune idee on.

Minu ideed ei ole üleüldse weel olnud.

Ma soowiks, ka neid teisi, kes täna siin käisiwad, ei oleks mitte olnud! Palun, teatage kirjalikult.

Näete seda rewolwrit? Ilus. Tal on kuus laengut. Olen kunstlaskja. Lasen silma pilgutamata ässast läbi. Teie kuulete mind, herra direktor?

Kus Teil nii eeskujulikud ja meeldiwad töenduseд on... Aga, palun, torgake see asi enne tasku, jah? Tänan. Nüüd — palun... Kui wõimalik, kohe lähedalt peale.

Wäga lähedalt. Ma algan maailma loomisega.

Jumala päraſt — millega?

Maailma loomisega! Pilt esimene: Ja maa oli tühi ning paljas ja pimedus oli sügawuse peal. Seda on kerge teha, muidugi — filmina.

Wäga kerge. Ei ole üleüldse midagi näha.

Suurepäraline! Teie aimate juba, see on piibliilooline film. Nüüd tuleb teine pilt — just nagu loomise sündmuses: Wesi kogub ühte paika, et kuiwa maad nähtakse. Teie näete seda kuiwa maad, herra direktor?

Ja, ma näen kuiwa... Aga palun, torgake rewolwer tasku!

Juba taskus. Nüüd järgnewad wiis pilti, kus ikka päew saab õhtuks ja hommikuks. Meie laseme rohtu kaswada ja loomad tulewad. Karwa pealt allikate järele. Wesi keeb elawatest loomadest, linnud lendawad taewa laotuse all. See läheb kõik kui mängides.

Mängides.

Siis tuleb Aadam, alasti, aga seni kui ta weel patu sisse pole langenud ja wiigilehte ei kanna, ainult tagant poolt näha — tsensuri päraſt... Annab igale loomale nime. Aga seda tuleb lühendada, muidu kestab liig kaua.

Wäga õige. Mõned pealtwaatajad surewad enne ära.

Nüüd, mõistate, tuleb patusse langemine. Muidugi tuleb filmida, sügis et õunad puus wõiksiwad olla.

Jseeneseſt mõista.

Järgnewad kiireste üksteise järele: paradiisist wälja ajamine, Kaini ohwer ja wennatapmine. Aga Teie ei aimagi, kuhu ma wälja tahan minna.

Ei, palun — see uks wiib koridori.

Wabandage, ma mõtlen piltlikult: kuhu ma wälja jõuan. Noa ja suur weeuputus.

Aha.

Mis Teie teete, herra direktor, oma peaga?

Ma pühin higi. Aga kas Teie ei karda...

Wõistlust? Oh, ei! Mis on seal ühe Titanici hukkaminek. Wiissada inimest wette lasta langeda, nagu „Atlantik-filmis?“ Näruseд wiissada inimest! Meie laseme weeuputuse tulla, mõistate. See peab muidugi kähku, juba käesolewal sügisel sündima.

Sajab ja ikka sajab. Lõpmata. Siis ehitame laewa, pealtwaatajate silma ees. Ja paneme kõik ümberkaudsed zoologia-aiad sinna sisse. Ja kõik elawad inimeseд, peale nende, kes pealtwaatajatena on pileti lunastanud, wiskame meie oma weeuputusesse. Terwe adressi-raamat, mõistate...

Aga...

Ja, aga — muidugi mitte Noa.

Seda muidugi mitte, aga...

Ka selle peale olen mõtelnud. Noa peab eht olema. Mul on niisugune teada. Tal on sigarikauplus Moabitis. Et see sigarikauplus ka meie weeuputuses hukka saab, on kindel. Sellepäraſt saab see mees ainult röömustama, kui ta meie juures kino-näitlejana wõib teenistust leida.

Kahtlemata... Ma olen waimustatud... Aga pange see rewolwer jälle tasku. Ma arwan, selle kino-draama kulud...

Ha!

Ähwardus.

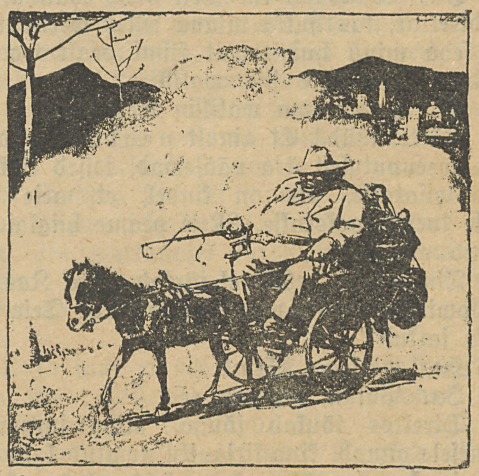

„Weel kord — jookse! Wõi ma taon sind automobiliks!“

Kudas: „ha"?

Ha! Waadake, kui Teil oleks walida, herra direktor, kas hukka minna selles weeputuses, ehk seda minu huwitawat filmi pealt waadata wõida. Mis Teie siis walikšite?

Ma arwan, ma walikšin Teie filmi.

Näete nüüd! Et ainult *pealtwaataja*d meie weeputusest ära pääsewad, teised kõik aga sisse wisatakse, siis on kindel, et meie kassa peale tormi jookstakse. Meie peame hiiglasuured kassad ehitama...

Tingimata... Minul tärkab mõte. Kas Teie ei soowiks ruumisid waadata, kas seda Teie kassa jaoks jatkub?

Hea meelega. Siin?

Ja. Palun, astuge ees...

Direktor tõukab jõuga, mida surmahäda inimesele annab, kino-kirjaniku awatud kapi uksest sisse ja keerab wõtme kolm korda lukus ümber. Siis jookseb ta telefoni juurde ja tellib politsei kahe hullusärgiga. Sest üks wõiks kudagi lõhkeda...

„Jugendi" järele wabalt.

Kallis.

Kusagil Tallinna algkoolis püüab kooliõpetaja õpilastele tuttawat piibli-sõna meelde tuletada:

„Noh, Hans! Waim on walmis..."

„Aga liha on *kallis*!" hüüab Hans rõõmsalt.

Meie aja pruudid.

(Moodsad ühiseluteadlased nõuawad abielusse astumise puhul mõlematelt pooltelt arstitunnistust.)

„Armuline preili, ma *armastan* Teid!"

„Palun, kõnelege *oma arstiga*."

„Teie tuikšoon on halw, ta lööb wäga aeglaselt."

„Ei tee midagi, mul on aega küll!"

November.

Palju parema meelega kirjutaksin oktobrist. Nimi „oktober", ütle: ooktober — tuletab meelde midagi konkretiilist, seda traditsioniilist isandamehe peakatet, mida meelituse-wormis lihtsalt „toobriks" hüütakse ja mis äparduse puhul enese kohta Tallinna jargonis lubab öelda, et nüüd on tal „kõwa" sisse löödud. Selles piltlikus kõnewiisis edasi minnes wõiksime isegi oma waieluste-tooni peenendada, kui meie wastasele mitte „mööda kõrwu" ei annaks, nagu talupoiss külatänawas, waid temal europaliku kepiliigutusega „kõwa" sisse lööksime, nagu hiljuti „Tallinna Teataja" seda oma pailapse riiwolinik Orrasele proowis...

Üleüldse, leian ma, on oktobris palju plastikat. November (ütle noowember) selle wastu ei luba weel midagi tegelikku ette kujutada. November jätab mu sisuliselt külmaks, mis kallid puuhindasid silmas pidades, sugugi soowitaw ei ole. A propos, ettepanek auhinna mõistjatele: kas ei oleks kohasem kirjanikkudele põletispuude näol autasu määrata, et nad, küdewa ahju ees istudes hakkaksid suurema soojusega meie isamaast kirjutama? Mitte wäga windunud ja roheliist kirjanikku peaks wõima juba poole süla kasepuudega (arsinased!) pikema teose kirjutamiseks soojaks kütta (wõi oleks sellekohane tsentralküte siiski soowitawam?). Uue süstemi juures saaksime kirjanduse hindamiseks üleüldiselt tuttawa *mõõdupuu*. Siis wõiksid meie kirjanduse arwustajad kõik keerulised sõnad peenete hinge-elu nähtuste äramääramiseks maha jätta ja kunstitoodete wäärtust *sülda*des üles anda, nii et sellest isegi hiidlaste esperantistid aru saawad...

Aga nowembril on ka weel teised soojendamise-abinõud: mardi- ja kadrisandi jooksud. Waadake neid näguśid poeaknal: neil on suurem külgetõmbamise-jõud kui börsesaali kunstinäitusel, ehk seal küll wäga imelikka asju olewat wälja pandud: „Postimehe" kunstiarwustaja teadete järele isegi niisugune „torso", millel ei käsi ega jalgu ei olewat!? Aga jääme juba waateakna portree-kunsti juurde. Neid näguśid kutsutakse kodanlises keeles „maskedeks" ja kui neid palju kokku tuleb, saab sellest „maskeball".

Maskid meeldiwad seltskonnale ja maskeballid ka. Sest tõepoolest ei ole inimese näole midagi kohasemat, kui maske, iseäranis kui see kõlbline maske on. Kui aga keegi oma enese näo nõnda ära rikub, et ta teise inimese nägu ja tegumoodi meelde tuletab, siis on see skaandal ja see tuleb iideliselt hukka mõista, ja niisugused rikutud näoga inimesed ehk [illegible] on moralised kaabakad, nagu [illegible]

Nowembri ilmad lähewad iga aastaga ikka wesisemaks, nii et Gribojedow ja Demtshinski põhjalikku rewiderimist (missugune wastik sõna!) ette wõtta mõtlewad, kas sellekohased laagri raamatud ka alles on? Ülemiste järwe wesi aga tõuseb sadude tagajärjel, nii et sealt jatkub linnale ja puupapi wabrikule. Muidugi sünnitawad sumpunud ilmad kahjulikka-gaasisid, mis arwamist wõiksid tekitada, nagu ei oleks linna gaasiwabrikus kõik asjad korras, mis muidugi enneaegne on. Kuid tõbe wõiwad need gaasid siiski sünnitada. Nii olewat „Tabamata ime" esietendusel „Estonias" ühele näitlejale niisugune muhk pähe kaswanud, et terwe Tallinna arstide-selts ärewusesse sattus ja oma liikme Dr. Leesmenti asja koha peal uurima saatis. Nagu kuulda, olewat see muhk hiljem alanenud.

Sellest ajast, kui Põhja pangas iseäralikud lood hakkasid sündima, puhub kibe põhja tuul Peterburi poolt ja tõotab talwe. Nowembri kuus on moodne olla lumemeelne ja kõlbline eskimo ja oodata taewast lumiseid tähti.

Ühel hommikul on nad nägemata maha tulnud. Milli Mallikas.

Wäga noor.

Aadeli soost kosilane: „On see naisterahwas weel noor?"

Abielu-agent: „Teie sugukonna wanadust arwesse wõttes alles wäga noor."

Uus mõiste.

„Kes on Teie lapse isa?"

„Üliõpilane „kardetawa" — kursuse peal."

Parisis 1950. a.

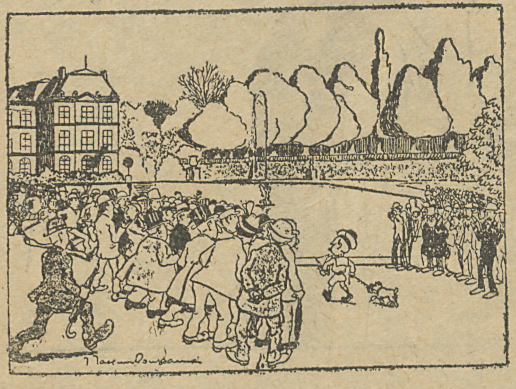

Sündinute arw kahaneb Prantsusmaal iga aastaga, nii et 1950. a. weel üksainus laps olemas on, keda prantslased kui imeloома uulitsal wahiwad.

Tark juut.

Muistse Greeka õitseajal saatis kord keegi Juudi soost pangapidaja oma poja Hyrkanuse kuninglikku hoowiringkonda, et ta seal kombeid õpiks, sest selle aja Juudi nooresoo seas oli austus hellenlaste kultura wastu suur, ja noor-juudid loopisiwad palju parema meelega diskust, kui et wanu ja tarku kirju uurida.

Kuid juba siis oli juutide wastu eelarwamine paremas seltskonnas olemas. Suure waewaga läks Hyrkanusel korda hoowi-pidusöögile pääseda. Aga ta pandi kõige alamale istuma ja teenrid paniwad tema ette wirna paljaid konta.

Kuid juut ei olnud pea peale kukkunud ja tähendas: „Teised on nagu metsloomad luu ühes lihaga ära neelanud, mina olen aga kui inimene kondid alles jätnud." Naerjad oliwad seekord terawmeelse juudi pool.

Paljas tõde.

Jenny seisis suure peegli ees ja laskis weel wiimase pilgu selle natukese siidi üle libiseda, mida ta ballikleidiks nimetas.

„Kas sa ei leia," kostis Pauli arglik hääl tagaseinalt, „kas sa ei leia, et see rinnalõige liig sügaw on?"

Jenny pööras enese ümber.

„Mis sa soowid? Lõige on liig sügaw? Pean ma ennast lõuani kinni mässima, nagu wanaema? Kas sa usud, et üks ainus inimene siis weel minu keha usub? Ei, minu armas, muidugi mitte! Kinni katawad endid ainult naised, kes pettuse peale wälja lähewad. Ära waidle wasta! See on, nagu ma ütlen: kaelani kinni olew kleit on wale!"

„Ja dekolteritud, nagu sinul . . . see on paljas tõde!" ohkas Paul.

Tulekahju.

Linnawaht: „Inimene, kudas julgete Teie ilmaaegu tulekahju signali anda?"

„Kui Teil aimu oleks, kudas mu sisikonnas põleb..."

Tänuga tagasi . . .

Toimetuse kirjakast: Oleme sunnitud Teie töö kahel põhjusel tänuga tagasi lükkama: Esiteks ei wõta meie sellesarnast lehte juba põhjusmõttelikult mitte, peale selle on meil sellesarnast just wiimastes numbrites nii palju toodud, nii et meie seda täna mitte enam tuua ei wõi.

Kaks maailma.

„Kõlblusewastane“ Milo Venus ja „kõlbliſes“ ülikonnas daam.

Wastutaw toimetaja G. E. Luiga. Wäljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Pert'i trükk Tallinnas.

SARJAJA

„Päewalehe“, „Aja“ ja „Koidu“ hinnata eralisa

Ilmub kord kuus

Nr. 12 Detsember 1913

Jõulu-ingel Eestimaal.

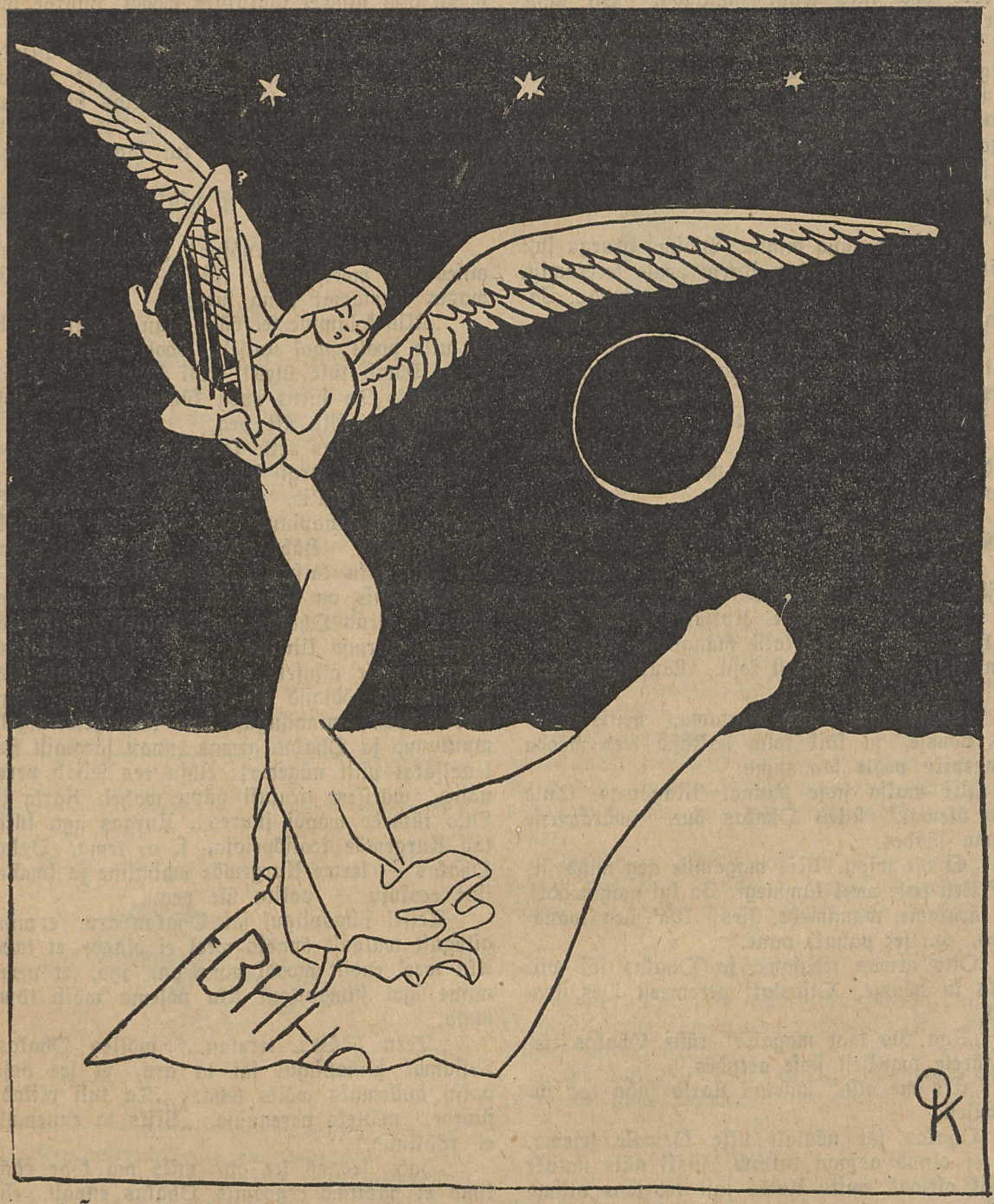

„Õnnelik juhtumine, et eestlased wäike rahwake on, wastasel korral oleks maailma hukkaminek wiinaputuse läbi paratamata.“

Täbar seisukord.

C. L. Rass.

Kell klassitoas lõi parajaste üheksa, kui Kurgemäe kooliõpetaja Oskar Ohakas heftide läbiwaatamise lõpetas, palitu selga tõmbas, lambi ära kustutas ja uksest wälja astus, et wärske õhu käes wähe jahutada. Oli sume märtsiõhtu.

Ouewärawal tulid Ohakale naabritalu perepoeg Karla ja sulane Otto wastu. Mõlemad nooredmehed olid Ohakale wanad tuttawad. Karla käis talwel pea igal õhtul kooliõpetaja pool aega wiitmas. Mõnikord olid tal kaardid kaasas ja siis mängisid nad kahekesi „marjaasi". Otto käis wahetewahel Ohaka käest raamatuid laenamas.

„No kuhu nüüd minna? Pidime praegu just Teile tulema," tähendas Karla peale teretamist.

„Ei maksa. Mul toas nii sumbunud... Jalutame parem wäljas."

„Eks ta ole. Teil kulub ära, istu päewad läbi toas," tõendas Karla tagant. „Lähme Kanarpikule. Wana tegi eila wärsket õlut," lisas ta juurde, kui nad maanteele jõudsid.

„Wõiks minna küll. Saab käia ja juttu ajada ka. Kanarpikul wa' mõnus wanamees," arwas Otto.

„Lähme!" kutsus Karla. „Täna laupäewa õhtu — eks aega ole."

„Hilja juba. Wõib olla et magawad," waidles Ohakas wastu.

„Ei maga. Lähme. Kutsume plikad mesti ja hakkame Möldri Matsi mängima. Mis siis! Anni tuli eila ka linnast koju. Laupäewa õhtu, eks aega ole."

„Lähme siis peale waatama," heitis Ohakas nõusse, ja kõik kolm hakkasid teed mööda Kanarpiku poole sammuma.

„Ei maksa sisse minna. Magawad. Tuld pole ülewal," ütles Ohakas õue wärawasse seisma jäädes.

„Ei ole wiga. Mis magamise aeg nüüd siis on? Kell pole weel kümmegi. Ja kui magawadki, eks äratame wanamehe üles. Wa' hea wanamees, ega see pahaks pane."

Otto arwas sedasama ja Ohakas jäi wiimaks ka nõusse. Otsustati peremeest üles äratada.

„Aga kus taat magab?" küsis Ohakas teiste järele toauksest sisse astudes.

„Eks me otsi," sosistas Karla juba toa sügawusest.

Ohakas jäi nõutalt ukse kõrwale seisma. Ta ei olnud asjaga tuttaw, siiski näis natuke imelik olewat, miks Karla just rehetoas otsima hakkas: pererahwas magawad ju ikka tagakambris.

„Mis sa kobad!" pahandas nurgast unine naisterahwa hääl.

„Katsu, Otto, kui paksuks see Anni linnas on läinud — Leeni päris kleenuke teise kõrwal kohe," kostis sealtsamast.

Tüdrukud hakkasid naeru kihistama.

Ohakas sai aru, et ta sisse oli weetud: poisid olid otsides tüdrukute woodi juurde sattunud.

„Ruttu wälja! Silmapilk wälja! Muidu wõib asi weel üsna hulluks minna!" sähwas Ohakal mõte peast läbi. Ta hakkas just parajaste pimedas ukse linki otsima, et ootamata seisukorrast wälja pääseda, kui kambriuks lahti tehti.

Ohakas hiilis tasakesi uksest eemale, nurga poole.

„Perenaine! perenaine! perenaine!" kumises tal meelekohas, kui ta ennast kõwaste wastu mustawat seina surus.

„Mis kolamine see öösel olgu," kostis kambri ukse poolt pool uniselt, pöol pahaselt.

„Wõtab tule üles!" tuli Ohakal äkitselt mõttesse. Ta surus enda küürakile nurga sisse ja tõmbas palitu üle pea.

„Ma ässitan teile koerad peale," sõnas perenaine, läbi särgi selga sügades.

Ohakas kuulis, nagu oleks perenaine tikku wastu toosi kraapinud. Ta tegi enda pisemaks kui pisikeseks. Häbi pärast oleks Ohakas kas wõi hiireauku katsunud pugeda.

„No siis on lugu, kui ta nüüd tule üles wõtab!" kirus Ohakas nagu palawikus. Mõtted tormasid hirmsa kiirusega, aga nii korratult, et mingisugusele otsusele ei tulnud. Põnewile kistud meeled töötasid üle jõu. Kord näis, nagu oleks tuba mingisuguse ime läbi helewalgeks muutunud ja Ohakas arwas ennast järgmist halenaljakat pilti nägewat: Ahju ees seisab perenaine, wärisew tikutuli näpu wahel. Karla ja Otto tütarde woodi juures... Nurgas aga kükitab Kurgemäe kooliõpetaja, s. o. tema, Oskar Ohakas — terwe Kurgemäe waimline ja kombeline eeskuju — palitu üle pea...

Teisel silmapilgul sai Ohakas aru, et mingisugust walgust õnneks weel ei olnud, et tuba ikka weel endist moodi pime on, aga, et perenaine igal silmapilgul tiku põlema wõib tõmmata.

„Teen häält... teretan..." mõtles Ohakas. Selsamal silmapilgul sai ta aru, et see asja palju hullemaks wõiks teha. „Ta tuli plikade juurde," mõtleks perenaine. „Miks ta ennemalt ei rääkinud."

„Jah, see ep see on, miks ma kohe rääkima ei hakanud ,"noomis Ohakas ennast, ehk ta küll isegi aru ei saanud, miks ta ennemalt rääkima ei hakanud. „Sööks enese ära, kui see

wõimalik oleks! Sööks ära!" mõlkus Ohakal peas.

Ja nagu katseks, hammustas ta keelt.

„Kolawad peale ööse, just nagu... ei näe magada," kirus perenaine nagu iseeneselе ja läks kambrisse tagasi. Nagu näha, hakkas ta wiimaks kahtlema, kas toas ülepea wõõraid ongi.

Niipea kui kambriuks perenaise järel kinni läks, oli Ohakas juba wäljas maanteel.

Süda peksis tal nagu jäneselе, kes ennast tüki aega koerte ligidal peidus pidi hoidma.

Poole tee peal Kanarpiku ja koolimaja wahel jõudsid Karla ja Otto talle järele.

„Miks Te ära tulite? Oleks wõinud wanamehe üles äratada."

„Hilja juba — magawad," wastas Ohakas. Ise näris ta ikka weel keelt.

Kas on kiwid alles?

Hiljuti seisis teade ajalehtedes, Tallinnas hakatawat uulitsa-kiwa lugema, sest kardetakse, mõned neist olewat kaduma läinud. Teatakse kõnelda, üks kiwi olewat kusagile kunstiseltsi nähtawale kohale sattunud, kus ta elawat tegewust awaldawat. Et kiwi, mis kunstiseltsi sattunud, mitte kallis-kiwi ei ka kunst-kiwi ei ole, waid harilik uulitsa-kiwi, näitawat ta uulitsajargon. Kui see teade õige on, siis toimetatakse see kaduma läinud kiwi jälle ta õigele kohale tagasi.

Uus keeleuuendamise method.

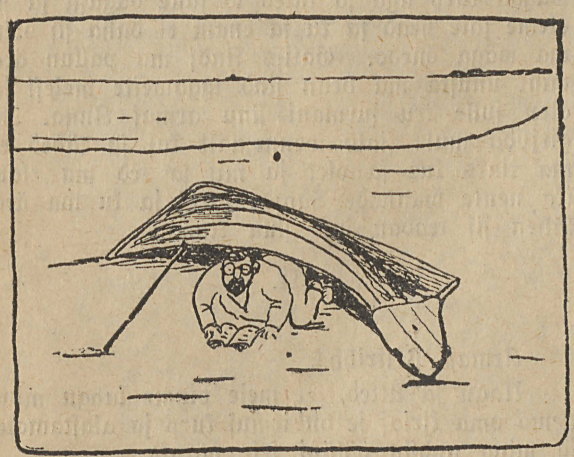

„Keeleuuenduse tegewuses waja... lauseid, sõnu ja worme nende wiimistes peenustes harutada ja nagu luubi all uurida..."

J. Aawik (waidluses K. Leetbergiga, w. „Postimees" nr. 268 s. a.)

Detsembril.

„On aga need tänawused ilmad imelikud, ei tea, missuguse ülikonna ma oma mopsikesele pean jõuluks kinkima."

Automat.

Linnawolikogu lükkas Jaakheimi automatliise trahteri awamise palwe tagasi, sest et see joomist edendaks.

Paul Kuyberg paljastab linnawolikogu awalikkudelt majadelt arstiraha wõtmise asjus. Edumeelsed linnawalitsused pidada prostitutsioni wastu wõitlema, aga seda mitte maksu alla panema.

Wolikogu seletab, et ta automatide wastu wõitleb. Tallinna awalikud majad ei olewat aga mitte automatlikult sisse seatud.

Praktikalik.

Ema: „Sa oled nüüd suur, Max, nüüd ei saa sa enam mänguasju jõulukingiks, waid midagi praktikalikku."

„Ja muidugi, ema; ainult niisuguseid asju, mis süüa kõlbawad."

Politik.

„Kell on juba kümme ja Teie ei ole weel jõulupuud põlema pannud?"

„Ja, lapsed peawad enne wäsinud olema. Muidu teewad nad kõik katki."

Jõulu tüüpused.

„Oh kuusepuu, oh kuusepuu, kui haljad on su oksad!"

Jõulu-onu.

Anita Löwe elulugu.

(Ta enda kirjade järele.)

I.

1.

Armas ema sadan sule golm rupla rohkem ei olle wõimalig seśd palg on irmus weika ja gulup ära ride ja sabaste ja mu ossa piale Sagsad on wäga lahged ja tö ei olle ka lig rasge aga mõnigort on mul wäga igaaw olla seśd mull ei ole sin sõbra egga tutawad ja mõtlen sinnu piale armas ema ja tuledan tejt kõigi mele. Ja nüt jummalaga galis ema ja palu terwid marrile ja saunalenile ja tomeperreandsule ja gõikile deisdele ja kalisd rahho sule ja iä jummalaga ilma silma nägemada ja kätt andmada sino tütar Ann. Ja ütle marrile et linnas on kohti sada kül ku ta tahap aga tula.

2.

Galiss Andś,

Nagu sina kirjudad et sa nüt peat soldatiks minema ja kaugele ära ja et meje ei sa enamm ehg ilmass koko armas Ans se on kül wägga kurp aga sa tuled io jälle dagassi ja sis oleme jäle head ja ku sa enam ei daha sis olen ma wäga önedo. Galiss Andś ma pallun ära mint unusta ma bean sind iggaweste melesś ja olen sulle tru surmani sinu armas Anna. Ja girjuda mule sialt wennemalt kus sa lähed et ma tiaks kus sa olet ja mis sa ted ma elan ika nente wannade Sagsde jures ja ku ma ära lähen sis teadan sule sinu Anna.

II.

1.

Armas Pritrihh!

Nagu sa ütled, et meje piame lahgu minnema oma kirias se on irmus kurp ja alastamata ja mina nudsin ööläbi sele bäraśd.

Seśt mehet on kõig nii äbematat ja kuda ma sint usgusin ja gindel olin sinu lubamisse peale et sa mint ära wõtat ja nüt jätat sa mu maha ja kus ma nüt pian minema sele äbbiga ma õnnedu inime.

Armaſ Pridrih tule täna õhda ma kadſun wälla tulla ja Proual tewõeraid ei tule, ma otan ſint tule gindlaste. Sinu Anni.

2.

Armaſ ema,

Nagu ſa kiriutad et omma laſd ei wõi jo ärra põlada ja piab andegſ antma ſiſ ana mule andeki armaſ ema ja tule linna. Ja et ſa io iſſi ka olet wallaliſſe põlwe jäänut. Siſ tule laupäwal wõ esmaſpäwal wõ ku koguniſd ei ſa ſiſ ületulewa nädala ja wõda wi labſ oma jurde ma ei ſa mudu kohda linnaſ ei wõeda labſeka düdrugut deenima ega kuſgille.

Ja nüt iä jummalaga armaſ ema ja ära ſeſd kelegile ſial rägi, ſinu õnedu tütar Ann.

III.

1.

Armſad ſugulaſed.

Sadan Teile 6 rup. ema matmiſſe kuludeks, aga ſinna ſõida ma ei ſa, meil on õmbluſkoliſ palju tööt enne pühi ja mina olen Preilna parem käſſi nagu ta ütlep ja ei laſe minna. Sadan ka pomwilla riet, mileſd emale ſärg ja kleid tehge, Marri wõip walmiſ õmmelda, ta on io õmlemiſt õpinut.

Tehge ſiſſ köik nagu kort ja kohuſ ja pange hauale ka riſſt piale.

Teie ſugulane Anna.

Ja kohhentage ka labſe auda. Ema ſurriſärk tehke iluſti rüüſſhitega, kül Marri tiap. Ja puſärgil olgu walged roſit külleſ. Anna.

2.

Armas Liubolt!.

Sa arwat, et ma ſellepäraſd ei tulnud pühapä nõmmele ,et Lukneri herra jure läkſin ja ſule tru ei olnd, ära ſedda kogoniſte arwa ſe ei ole tõſſi, ja teiſet tüdrukut waletawat ſule ete ära ſa nende jutu uſſu.

Mina olin pühapä aige nagu ma ſule ka ütleſin, kiriaſ miſ ma ekſpreſika ſule homigu ſatſin, ja olin päwa otſa kodu ja olin pikali ja Lukneri härat ei ole ma näinut ega wõi tedda ſilmaotſaſſ ſalida ſeda wana pagſu wanameſt, ja et ta mule wahel raha anap ja kombwega, on ſul teada aga ſinna ei wõi ma midagid parada, ku ma wastu ei wõda kaebab ta mu peale ja Preili laſep mu lahdi, ſa deat ta on Preili tudaw ja ſõber ja Preili teb köik mis ta tahap.

Selepäraſt ära ole tige ega kana wiha mu piale. Ja tule home õhta wanawärawamä piale, ma ootan ſint. Ku aga ſe pulmakleit walmis ſab ja Preili mint tula laſeb, ſa tiad ma olen ta parem käſi. Sinu Anete.

Jõulu tüüpuſed.

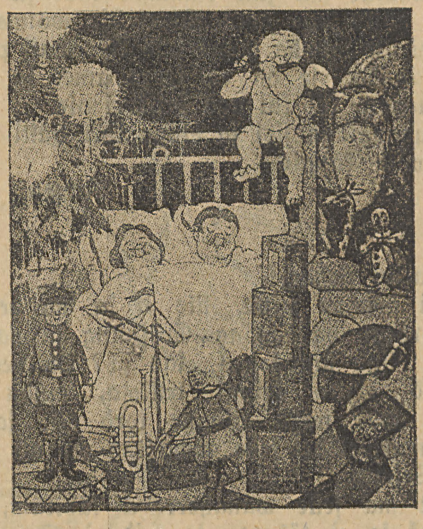

Jõulu-unenägu.

IV.

1.

Liibeſ Karli!

Ma armaſtan ſind wägga nagu ſa tiad ja ei ole ſule ilmas paha ſõna ölnut, aga ſeda et ma ſinu naiſegſ ſaaks ei wõi ma mitte ja ſa tiad kül miſpärasd. Sina waene postiamametnik oma weikſe palgaka ei wõi jo mite naiſt ja labſi toita ja ma ei taha mite waesuſeſ elada ja kannatada nagu õnnetu Mariola ſeal jutuſs. Seda tiad ſa kül ja ſellepäraſd ära piina mind ega kihttita minu elu oma palwetega ja ära nõua minu jaſõna, ma ei wõi ega ſa ſeda mite anda.

Ära ole kurb armas liibeſ Karli ja ära puruſta mu ſüdant oma kurtmiſſega ega ſilmapiſaratega, ma olen muidugi wäga õnetu ſint mele tuletades ja nutan ſalaja nagu Lilota Elupõrguſ mis me kinuteadriſ nägime minu kaliſ Karli. Ela äſti ja unuſta mint ja ſa õnelikuks ja rikaks ja jummal õnistagu ſint nagu Armanda Kultwaſſikaſs ütleb, mis ſa mule lugeda tõid. Ma ſadan ta ſule egſbreſiga ära kui läbi ſan. Sinu Netti.

Sudlen ſint mitu ſada korda ja ſadan koidutähega terwiſid, aga nüüd on kül õhtu aeg. Jumalaga, minu liibeſ Karli.

2.

Armſad ſugulaſed!

Ma ſadan teile 10 rub. oſtke ema aua peale korralig riſd ja laſge nimeplaad peale panna. Mina olen terwe ja oma eluka rahul.

Minu endine ombluspreln aitas ka natuke ja ma ſain weikſe budſmahi ääri lahti deha, mul on tööd küll ja hiad guntet, köik peenemat

prouat ja preilnat, kes hästi magsawat. Jummal tänatut ma san ommaga läbi ja bian warsti abiks ühe nore tütarlaps wõtma, kas maal ei ole mõnda noort lasd kij tahatf pudsmaherikf õpida, se on ea kerge amet ja puhasf tö ja toidap kül kui aga laisk ei ole.

Jummalaga sisf ja elage töik hästi ja palju terwisd kõigile.

Annete.

V.

1.

Kallis Schatz!

Ei homme mitte, siis ei sa ma aega, sa tead praegu on Sezongs-Eröf ung ja palju tegemist. Aga laupäewal, kas ja? Sa pead aga midagid ekztra feinni tellima, mudu ma ei tulegi; tead nagu wiimne kord oli, ja hästi palju marmeladet seda armastan ma nii wägga, mein Schats.

Et ma selle wanaherr ga läbikäin, mein Liiplink se ei tähenta jo midagi, ära selepäraft kade ole, sa ei ole ju mõni Hamlet. Wõi Otell ma ei mäleta kumm s se oli. Tema on wäga auwäärt ja korrali herra, mite Otell aga se minu wana sõber ja täidsa komm ilfoh. Ma ei wõi ommeti inim el ära kelata minu wasta wiisakas olla. Mis ja arwad?

Eksf ole sa tellid m gid wägga peenikest. Ma tahan ka wägga ia selle eest olla. Ainult sa ei tohi mind mite kiusatuse sisse sata, pia sedda meeles.

Adjöh, mein Schatz.

Deine Ninette.

2.

Austatud herra ja sõber!

Teie austatud küsim ne tuli nõnna otamata et ma mudu ei saand kui pidin mõtlemese aega paluma.

Aga ma ei taha nüüd enam. Teie pikameelt kauem katse piale panna ning wastan enne määratut aja lõpu.

Minu suurem ja sügawam täno kallis sõber Teie austawa el ganeku eest; se teeb minu otsata õnnelikuks. Ja kõige suurema täno ning lugupiddamise tundmusega tahan ma Teie kõrwale astuda ning eluotsani Teile truuwikfs eluseltsilesekfs olla.

Jah, kallisf sõber ma olen nõusf ning tulge wiibimata minu jasõna wastu wõtma.

Ootan Teid n ng jään kõige sügawama lugupidamisega ning südamlise poolehoidmisega.

Teie igaweste truu

Anita.

3.

Schats!

Meie wahel on köik lõpetatut. Täna kihlasin ma enna härra Anton Löwega sa tead se minu wana sõbber ja austaja. Tal on maja ja kaupluseääri ja palju raha. Ma olen õnnelik, et ta enam noor ei ole nais sest.

Jumalaga igaweste.

A.

VI.

1.

Chaire ami Lilli!

Ah jumal ma olen nii lõpmata õnetu, mõtle ometi se rumal A. Löwe tahab meje kihlust tühjaks teha ja just nüüt kus mul ausschteier köik walmis ja kõigil ilmal juba köik tiada on. Ma ütlen need mehet on jo köik ühtemooti lollid nüüt on ta kusgil kuulta saand et ma enne noore Aksel Schteiniga tuttaw olin ja on selle üle kole wihane, aga Meine Libe mis sest sis on ma ei ole jo mitte midagi teind ja röömusf tohip inime ometigid olla kui ta noor on. Mis sina arwad?

Aga seda ma ütlen nii kergeste ma teda lahti ei lase ta on mind gomprometrint ja peab minu ära wõtma se on ta püha kohus. Ja tuleb wälja et ta nii rigasf ei oleki ka kui ta ise tep aga ükskõik ma ei ole jo kõige norem enam ja wõttan teda siisgi. Sinu kübar, chaire ami Lilli ei ole wel walmisf aga saap täna õhtaks, tule ise järele sis wõime natuke jutu aiata ja nõu pidata.

Sinu fröindin

Anita.

B. S. Aa enne kelo 8 mite tule sis on mo mamselit wel siin. Aufwidersen.

2.

Chaire ami Lilli!

Köik on koras. Ta palus andegf ja tunistas et ta on eksint ja ma olen ilmsüita ja puhas nagu ingell. Jõulu on pulmad ja kortel on joba walmis wõi peaegu walmis tema ues majas, möblit walin mina wälla. Ma olen õnelik sa wõit isegi arwada chaire ami Lilli ja nüüt katsume sule ka rutu mehe leita ja oled jo minosd ilusam aga rigait on ni wähe ja teisi sa ei daha.

Tule õhta joome kofi ja peame nõuu, mul on ni palju muresi kuda köik saab ja on. Arevuar.

Anita.

3.

Armsad sugulased!

Sadan teile 10 rup. enam praegu ei wõi pulma ja mu asja piale kulus ni pallu. Tulewa asta wõin ehg änam sata ku Jummal terwit anab. Male tula teit watama ma kül ei sa mul on oma ääri ja minu mehe majas on ka palio kora järel wadata. Elage hästi ja jumalaga, teie sugulane

Anita Löwe.

Ach.

Pildimõistatus.

Üks iseşugune loomatõug, keda ladina keele nimega kunstium seltsicum hüütakse. Sigineb iseäranis jõudşalt Tallinna paeşel pinnal.

Kaks küşimuşt.

„Kas şa ei tahaks mulle jõuluks rebaşenahka-kaşuka kinkida?"

„Kas şa ei tahaks mulle şelleks rebaşeid kätte muretşeda?"

Moodşad jõulud.

„Kallis mees, tänawu ei şea meie mitte jõulupuud toas üles, müidu ei ole ju ruumi, kus tangot tantşida."

Iseäralik wiis.

Wäike Anni: „Meile, papa, tuleb jõulumees ikka kaks korda: eşilt: kinkidega, päraşt arwetega."

Uue ilmawaatega jõulumees.

Wäike kolme-aastane Ats ütleb işale: „Tata, ma hakkan jõulumeheks, aga ma toon ainult wallatutele lastele kinkiş, şeşt muidu jääksid nad päris ilma.

Eesti geenius ja seltskond.

Geenius: „Pean ma sinna alla pimedusesse minema, wõi on neile see gaaslaternagi walgus juba küllalt piinlik?“

Wastutaw toimetaja G. E. Luiga. Wäljaandja B. Mäns. — A. Pert'i trükk Tallinnas.